

ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ

ИЗЛАЗИ МЈЕСЕЧНО • ГОДИНА XXX • БРОЈ 474.

СУНЦЕ У РЕПУ ВЈЕТРА

Наши политички живош у свом већ зреом добу лишен је и даље битних друштвених вриједности, међусударачке везе и односи су штапико разлабављени, па у њима више и не видимо прави друштвени ослонац. Све је релативизовано јер политика дјејствује у том смислу конструишући причу о својим резултатима од неопштих чинjenica, бранећи се илузијама заштите својих ускосударачких и личних интереса, држави, уставари, иза дебелих заклона сумње у своје стварне вриједности.

Политика се, данас и овде, не доживљава, чини се више него шака, у својој позитивности јер се, њеном заслугом, криза у друштву прогубљује. И претекли локални избори су синтеза наше политичке збиље у којој су наше емоције само израз пройшлих шанси. Заједно?

Затоварајући демократију, политичке странке и њихови лидери најмање настају да успоставе и одрже солидарне односе, сву потребну политичку еластичност у одређеној политичкој ситуацији. У нашим међународним односима и условима суштински једнотактно важна је политичка дојаја није у битним друштвеним, економским, привредним, социјалним, културним темацима и резултатима, већ се своди на привилегију страначког самовредновања, директног уживања у свом партијском „резултату“, свеједно колико је резултат односно изјесан.

Разбијена, расујана политичка сцена, кроз олује претizборних и других промоција, другачијим неподобаја своја живош, пренебрежава стварне друштвенные резултате, бавећи се својим интересима. Говорећи својим изборним резултатима страначки прваци се хвалишу својим скромним, (не)убједљивим усјехом, свеједено свјесни да су ти резултати више него шијесни и да, сасвим сијурно, неће моће дојинијети разређену парламентарне кризе у нашој оштини. С обзиром на заоштрене, ћошко војске између партија које су добиле мандате за улазак у парламент, блокада његовој рада биће, по свој прилици, основна карактеристика наше будуће најречи, доказ како туж, најмекији биће, прави најтврђу кућицу. Поук нашим парламентарцима, наравно.

Али они све мање сањаре о родној труди, а све више о родној партији. У њиховом затрљају и испод њиховог одборничког скутца све је мање оне првобитне штапиле за овај траг, а све више међусударачке, ривалске себичност и мржње.

Са сликом сунца у реју вјетра која, умјесто на све удаљenijem horizontu, би на нашим тла- вима, на нашим живошом, завршило овај прилично урошени хвалосјев, упоредивши је са прилично суморним историјским појављењем наше сагашње (нагајмо се не и будуће!) вјетровима раздора и мржње посједаној, разресманој, политичкој живош. Као примјер послужило нам је најскорашње, приједно, свједочанство које су на локалним изборима љасачи дали бирачима, показвавши и једни и други, притом, да наша кућа од подгума до шавана има смисао колибе и да ћа у доједној будућности нећemo промјениши.

То, уосналом, покazuје и како ћеламо на живош. Као на уживање? Али уживање није позитивна поштреба. Наши ушијашарци то нећe да схвate, па ни они међу њима који се баве политичком.

Бошко БОГЕТИЋ

БУДВА, 31. МАЈА 2002. ГОДИНЕ
ЦИЈЕНА 0,30 ЕВРА

ПЕТИ ВИШЕСТРАНАЧКИ ЛОКАЛНИ ИЗБОРИ

БЕЗ АПСОЛУТНОГ ПОБЈЕДНИКА

• На изборе изашло 8.398 од 11.199 уписаных бирача (или 74,99 одсто) • Ниједна изборна листа није добила апсолутну већину па су неминовне постизборне коалиције • У новом сазиву оштинске парламента биће по 14 одборника из коалиција „Заједно за Будву“ и „Сви за Будву, Будва за све“, шри одборника Либералног савеза и један одборник „Пашићске коалиције за Југославију“

Избори за одборнике у Скупштини општине, пети вишестраначки од 1990. године, потврдили су подијељеност бирача и тиме продужили неизвјесност функционисања локалне самоуправе у наредном мандату. На изборе је изашло 8.398 бирача (74,99) одсто од 11.199 уписаных у бирачке спискове а они су се том приликом опредељивали за једну од шест изборних листа. Листа коалиције „Заједно за Будву“ Социјалистичке народне партије, Народне странке, Српске народне странке и Будванског удружења за заштиту и враћање приватне својине добила је 3.564 гласа и 14 мандата у

Скупштини општине, листа „Сви за Будву - Будва за све - ДПС - СДП“ 3.459 гласова и, такође, 14 мандата, „Либерални савез Црне Горе - Будвански либерали него што!“ 791 глас и три мандата, „Патријотске коалиције за Југославију“ - Народна социјалистичка странка и Српска радикална странка до Војислав Шешел“ 253 гласа и један мандат, док цензус за улазак у општински парламент (3 одсто бирача изашли на изборе - 251,94 гласова) нијесу испуниле листе „Волим Будву више од свих - Нико Крпа“ која је добила 138 гласова и листа Социјалистичке партије Југославије са 82 добијеним

на гласа. Избори су одржани 15. маја, а на бирачком мјесту број 14 (Црвени крст) поновљени 23. маја, послије приговора „Патријотске коалиције за Југославију“. Од понављања избора највише користи имала је управо „Патријотске коалиције“ која је добила четири гласа више него прије осам дана и тако испунила цензус за улазак у општински парламент са једним одборником. Понављањем избора на овом бирачком мјесту једно одборничко место у Скупштини општине изгубила је коалиција „Заједно за Будву“ па уместо 15 сада има 14 одборника.

Сада предстоји конститути-

сање нове Скупштине општине и, претходно, стварање постизборне коалиције. Могуће су разне комбинације, али ће, по свему судећи, пресудити либерали јер само са њима једна од двије коалиције („Заједно за Будву“ и „Сви за Будву, Будва за све“) могу имати већину у новом општинском парламенту. До закључења овог броја највећа листа није објављена, будућа коалиција, нити заказана прва сједница Скупштине општине у новом сазиву. Рок за њено одржавање је 7. јуна, 15 дана по завршетку избора. В.М.С.

(Оппирије на 2. и 4. странице)

ТУРИСТИЧКА ПРЕДСЕЗОНА НА БУДВАНСКОЈ РИВИЈЕРИ

БОЉЕ НЕГО ЛАНИ

• Добра туристичка предсезона на Будванској ривијери донијела задовољство онима који се баве овим ојештвивим послом, а којих је на овом поодлуци и највећи број • С друге стране она представља по свој прилици увог у „врху“ љећо, које треба и по броју туриста, али и по финансијским ефектима да надмаши све сезоне послије распада бивше СФРЈ

Крајем маја у хотелима на подручју наше општине боравило је нешто више од 3000 гостију, што је резултат који надмашије онај из истог периода прошле године. Посебно импонује чињеница да су трећини од тог броја чинили странци: Њемци, Руси, Швајцарци... Било је, наравно, различних семинара, симпозијума, конгреса и других масовних скупова чији су учесници боравили у овдашњим хотелима, али итекако и ћака на екскурзијама. Такође и студената који су се окупљали овде по поводу различних манифестација, традиционалних или новоосновија.

Некако по традицији најбоље је посјећен хотел „Аvala“, „Словенска плаџа“ је такође солидно „покривена“ гостијама, а веома добро раде и хотели у Бечићима. Већ на старту се потврдило да ће ове сезоне веома добро бити посјећен и град-хотел Свети Стефан, који је отворио капије за мајске празнике и одмах попунио половину капацитета!

Хотел „Маестрал“, који је продат словеначкој фирмама „Хит“ из Нове Горице је још у скелама и биће отворен 13. јула. Како истичу његове нове газде све до 15. септембра биће пун гостију, странаца и домаћих, на-

кон чега ће опет бити настављени радови на његовој реконструкцији и адаптацији, како би у новом руку дочекао сезону 2003.

Залет су ухватили и петровачки хотели, а у предсезони су солидно радили мањи приватни хотели који су све више на подручју од Јаза до Будварице.

Мјесец јун је, такође - предсезона. Најаве, како one које стижу из иностранства, тако и са подручја Србије су веома дobre. Током овог мјесеца очекују се и први гости у собама домаће радиности, и знатно више туриста у хотелима.

- Увод у главну сезону је заиста добар и вјерујем да

се нисмо преварили када смо још зимус и рано прољетос казали да слиједи најбоља сезона у последњих дванаест година. Изјевено је да ће она по броју посетилаца, такође и по броју ноћења надмашити све у последње вријеме, али и да ће финансијски ефекти такође бити добри. На нама који радимо у туризму, посебно онима који су ангажовани у угоститељству је да заиста дају све од себе како би гости били и дочекани и испраћени онако како и прилици нама - као даје Предраг Ненезић, министар туризма у Влади РЦГ.

С.Ш.Г.

У овом броју:

• ПОСЛИЈЕ ЛОКАЛНИХ ИЗБОРА

НИЈЕДНА СТРАНКА НЕЋЕ МОЋИ САМА ДА ВЛАДА

(Страна 2)

• НЕЗВАНИЧНО

БОРЂИЈЕ ПРИБИЛОВИЋ :

ДВИЈЕ ПРИЧЕ

(Страна 3)

• КОМЕНТАР

САВО ГРЕГОВИЋ :

ИЗБОРНА МРТВА ТРКА

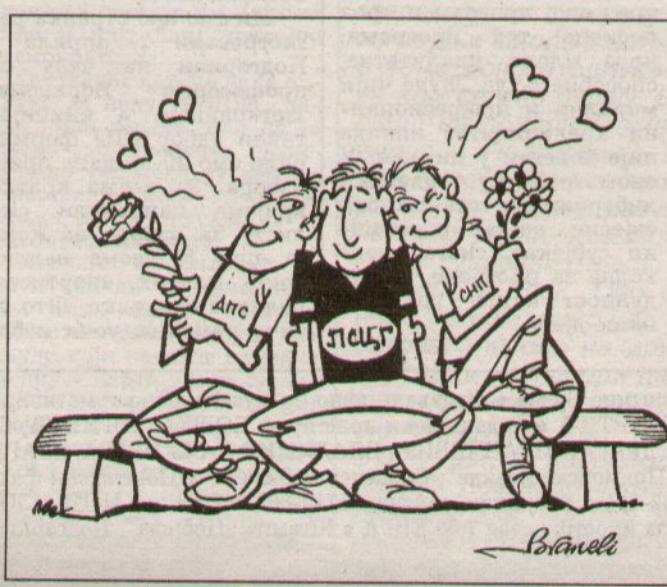
(Страна 5)

• ПОЕТИКЕ

ВУК КРЊЕВИЋ :

СТАНИЋЕВЕ СЛИКЕ И ПРИЛИКЕ

(Страна 14)

Карикатура Бранислава Николића

Актуелности

ПОСЛИЈЕ ЛОКАЛНИХ ИЗБОРА

НИЈЕДНА СТРАНКА НЕЋЕ МОЋИ ДА САМА ВЛАДА

„СВИ ЗА БУДВУ-БУДВА ЗА СВЕ“ (ДПС-СДП)

УБЈЕДЉИВА ПОБЈЕДА
СУВЕРЕНИСТИЧКОГ БЛОКА

Љубо Рајеновић, носилац листе:

-Предизборна активност протекла је у једној демократској и фер атмосфери где су овдашњи медији, Радио Будва и Телевизија Будва, крајње професионално обавили посао придржавајући се правила која смо заједно усвојили. Једина замјерка је непостизање договора око лијепљења пропагандног материјала, па је створена једна напета атмосфера која не приличи Будви,

ниги нашој коалицији, јер наш циљ је да власт добијемо регуларно а не на улици.

А да је кампања била фер потврдио је и висок проценат изласка грађана на изборе. Наша предвиђања и планови су се остварили јер се потврдило да је Демократска партија социјалиста најача партија у Будви, а да без предизборних и постизборних коалиција неће мочи ни једна странка створити услове да сама влада, ни блок Социјалистичке народ-

не партije ни ми. Потврдила су се наша очекивања да ће суверенистички блок забиљежити убједљиву побјedu.

Од осталих обиљежја ових избора морам истакти да нам није јасна одлука Будванског удружења за заштиту и враћање приватне својине да се сврстava уз било коју коалицију или блок, јер ми у Демократској партији социјалиста то удружење доживљавамо као чисто интересно организовање грађана.

„ЗАЈЕДНО ЗА БУДВУ“ (СНП, НС, СНС И БУДВАНСКО УДРУЖЕЊЕ ЗА ЗАШТИТУ И ВРАЋАЊЕ ПРИВАТНЕ СВОЈИНЕ)

ДА НИЈЕ БИЛО ПРИТИСАКА АПСОЛУТНО БИ ПОБИЈЕДИЛИ

Жарко Миковић, кандидат за одборника:

Други локални избори послује распада Демократске партије социјалиста говоре о успону Социјалистичке народне партије и њене коалиције и, с друге стране, о рапидном паду Демократске партије социјалиста и њене коалиције са СДП. Прије четири године они су имали око 1950 гласова више од нас, а сада ми смо добили хиљаду више, они хиљаду мање, односно имамо 105 гласова више. Треба да будемо задовољни таквим успоном, али имајући у виду како се врши власт, како су грађани тиме не-

задовољни, било је реално очекивати наш бољи резултат.

За предизборну кампању мало је рећи да је била недемократска, у њој је владао закон цунгле. Спровођена је невиђена тортура над нашим бирачима, пријећено им је да не излазе на изборе, било је поткупљавања, прислушивања телефона и пријетњи телефоном... да и не помињемо оружани напад на младе активисте наше коалиције и остale физичке нападе не наше бираче.

Ово су били досад нај-недемократскији избори, грађанима су ускраћена

основна људска права, па је заиста чудно како међународне организације тим поводом нијесу реаговале (посебно ОЕБС и Хелсиншки комитет за заштиту људских права) иако смо их о свему обавијестили. Било је и проблема са бирачким списковима и биће их све док МУП има диригентску палицу и издавањем личних карти и потврда о пребивалишту директно прави селекцију бирача. Да није било свих тих и других притисака и нерегуларности, коалиција „Заједно за Будву“ би сигурно апсолутно побиједила.

ЛИБЕРАЛНИ САВЕЗ ЦРНЕ ГОРЕ-БУДВАНСКИ ЛИБЕРАЛИ НЕГО ШТО!

ПОБИЈЕДИЛИ СМО ЈЕР ВИШЕ НЕМА МОНОПОЛА ВЛАСТИ

Весна Радуловић, носилац листе:

-Ми будвански либерали веома смо задовољни својим изборним резултатом поготово ако зnamо у каквим је условима остварен. Предизборна кампања је вођена у вријеме пред туристичку сезону када је, иначе, богат арсенал понуда и могућности убјеђивања па и уцјењивања бирачког тијела невјероватно повећан у корист странке на власти. Сматрамо да је предизборна кампања будванских либерала изведена на квалитетан и ефикасан начин, да је одразила висок степен наше политичке свјести и културе што се, нажа-

лост, не може рећи за све учеснике предизборне трке. Њихови међусобни обрачуни, који су се кретали у шароликом дијапазону лијепљења и цијепања плаката, вријеђања, међусобног оптуживања, па и наговјештаја озбиљнијих инцидената, оставили су мучан утисак. Показало се да двије највеће групације на политичкој сцени немају способност међусобне комуникације, нити посједују минимум политичке зрелости и толеранције. Стимим тим ни способност да буду водећа политичка снага. Ми либерали зато сматрамо да смо остварили свој циљ избијањем монопола власти из руку

„ПАТРИОТСКА КОАЛИЦИЈА ЗА ЈУГОСЛАВИЈУ“ (НАРОДНА СОЦИЈАЛИСТИЧКА СТРАНКА И СРПСКА РАДИКАЛНА СТРАНКА ДР ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ)

БИЋЕ БЛОКАДА, А ТО НИЈЕ У ИНТЕРЕСУ ГРАЂАНА

Љубо Лијешевић, носилац листе:

-Ови избори су били нефтер и недемократски, било је присиле и физичких пријетњи. Двије најјаче странке, једна на власти, друга у опозицији, Демократска партија социјалиста и Социјалистичка народна партија, утрошиле су велика средства и служиле се недемократским методама само да би освојиле власт. И средства јавног информисања била су на страни једних или других, а мале странке без средстава и утицаја, биле су у подређеном положају. Било је много гужве око одузимања једног освојеног мандата „Патриотској коалицији за Југославију“ јер су дводје велике коалиције хтјеле да га приграбе за

себе. Срећом, на поноћним изборима ми смо тај мандат освојили и ушли у Скупштину општине са једним одборником.

Задовољни смо са тим једним освојеним мандатом и свјесни смо да је то тренутно наша снага. Сигурни смо, међутим, да ће број чланова наше странке бити већи јер су и Демократска партија социјалиста и Социјалистичка народна партија одступиле од својих програма и ту је наша шанса. „Патриотска коалиција за Југославију“ се бори за очување Савезне републике Југославије, заједнице равноправних република Србије и Црне Горе, и ми од тога нећemo одустати.

Укупни резултат ло-

калних избора и подјела мандата 14:14:3:1 показује да није решена политичка криза у Будви. Предстоји „трговина“ и вјероватно ће одлучити Либерални савез с којим ће разговарати обије стране да би обезбиједиле већину у општинском парламенту. Такво решење је лоше и наше мишљење је да ће брзо доћи до нових избора у Будви. И коалиција „Заједно за Будву“ и коалиција „Сви за Будву-Будва за све“ најављивали су апсолутну побјedu, али се показало да ни једна ни друга страна немају апсолутну подршку. Зато ће, као и досад, бити блокаде рада Скупштине општине, а то грађанима не одговара јер остају неријешена бројна питања.

„ВОЛИМ БУДВУ ВИШЕ ОД СВИХ-НИКО КРПА“ (ЛИСТА НЕЗАВИСНИХ КАНДИДАТА)

БУДУЋНОСТ ЈЕ У ГРАЂАНСКОЈ ИНИЦИЈАТИВИ

Никола Вукчевић - Нико Крпа, носилац листе:

-Будванска омладина која се окупља у мом кафићу је иницијала да се пријавим за изборе као независни кандидат сматрајући да је будућност у иницијативи грађана. Никесам имао никаква искуства у политици, а мој „штаб“ био је у кафићу.

Изборна кампања је била фер и коректна, сви смо једнако третирани. Што се тиче укупних резултата избора очекивао

сам подијељеност што се и остварило. Али, да су се грађани сконцентрисали на комунална питања, на Будву, а не да се опредељују за странке зависно од тога како оне посматрају државни статус Црне Горе, ми би добили много више, један или два мандата. Ово је, међутим, тек почетак краја великих, а почетак успона грађанске иницијативе.

Протекли избори су били борба великих чије су централе у Подгорици, а

моја централа је у Будви. Све што радим само је за добро Будве и њене омладине и док сам жив учествовао на изборима. Честитам победницима, онима који ће вршити власт, са жељом да остваре бар десет одсто онога што сам ја обећавао, а они обећавају годинама и то не спроводе. Још желим да им поручим: Будву није довољно вољети, нешто за њу треба стварно и урадити и зато ја јолим Будву више од свих њих.

СОЦИЈАЛИСТИЧКА ПАРТИЈА ЈУГОСЛАВИЈЕ

ЗАДОВОЉНИ СМО, БИЋЕ БОЉЕ НА СЉЕДЕЋИМ ИЗБОРИМА

Жељко М. Ђулафић, носилац листе:

-Ми смо као странка регистровани 2. априла у Подгорици на челу са професором Боривојем Ђетковићем, а иницијативни одбор СП формирана смо 20-ак дана пре избора. За веома кратко вријеме направили смо листу за изборе на којој је, што је веома важно, дosta младих, спортиста, радника и сељака. Што се тиче кампање уочи избо-

ра и самих избора, поред неких ситнијих пропуста, по нашем мишљењу све је било регуларно. Нити смо кога нападали нити то желimo сада да радимо. Задовољни представљањем на медијима у условима у којима се одвијала кампања, као и нашим изборним резултатом.

Успјели смо да за два десетак дана придобијемо 84 бирача (укупно 82 послије понављања избора на једном бирачком мје-

сту) па и овим путем жељимо да им захвалимо што су нам указали повјерје. Надам се да ћemo на слједећим изборима у Будви бити убједљиви.

Резултати осталих листа нијесу према нашим очекивањима. Очекивали смо, искрено речено, да ће коалиција „Заједно за Будву“ добити више гласова. И Либерални савез је добио мање гласова него што смо ми очекивали.

Актуелности

РЕЗУЛТАТИ ИЗБОРА ЗА ОДБОРНИКЕ У СКУПШТИНИ ОПШТИНЕ БУДВА

Редни број листе	Бирачка мјеста																		Гласало писмом	Укупно гласова	Проценат
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18			
1.	12	51	45	33	0	52	79	62	44	64	13	28	76	68	66	53	28	17	0	791	9,42
2.	5	18	10	11	6	18	12	9	14	15	18	18	32	36	15	7	7	2	0	253	3,01
3.	3	4	11	2	0	11	17	14	12	6	4	3	13	1	19	13	2	3	1	138	1,64
4.	93	205	288	225	48	207	197	260	170	307	185	179	249	173	277	177	184	137	3	3.564	42,44
5.	8	5	4	1	1	5	6	3	6	6	4	3	9	5	7	0	4	5	0	82	0,98
6.	141	231	190	120	36	215	189	258	167	251	155	222	276	320	248	146	144	149	1	3.459	41,19
Укупно важећих листића	262	514	548	392	91	508	500	606	413	649	379	453	655	603	632	396	369	312	5	8.287	98,68
Неважећи листићи	2	7	11	3	4	4	8	10	2	12	4	6	7	3	13	2	4	8	0	110	1,32
Укупно гласало бирача	264	521	559	395	95	512	508	616	415	661	383	460	662	606	645	398	373	320	5	8.398	
Број бирача по списку	333	626	681	537	107	680	664	883	565	930	452	584	902	847	914	567	482	445	6	11.199	
Проценат излaska на изборе	79,28	83,23	82,08	73,56	88,78	75,29	76,51	69,76	73,45	71,08	84,73	78,77	73,39	71,55	70,57	70,19	77,38	71,91	83,33	74,99	

Изборне листе: Либерални савез Црне Горе - Будванска либерала него што!, 2. Патриотска коалиција за Југославију - Народна социјалистичка странка - Српска радикална странка др Војислав Шешељ, 3. Волим Будву више од свих - Нико Крпа, 4. Заједно за Будву - СНП, НС, СНС и Будванско удружење за враћање и заштиту приватне својине, 5. Социјалистичка партија Југославије, 6. Сви за Будву - Будва за све - ДПС - СДП.

Бирачка мјеста: 1. Друштвени дом Буљарица, 2. Дом културе Брежине 3. МЗ Свети Стефан 4. Хотел „Бељви Ц“ Бечићи 5. Брајићи - кућа Прентовића 6. Подкошљун - СЗ „Елмос“ 7. Хотел „Могрен“ 8. Велика сала СО Будва 9. ДП „Монтенегропромет“ 10. ОШ „Стефан Митров Љубиша“ 11. МЗ Јаз 12. Спомен дом „Црвена комуна“ 13. ФК „Могрен“ 14. Црвени крст 15. Завод за изградњу „Будва“ 16. СП „Данило Киш“ 17. Хотел „Монтенегро А“ Бечићи 18. „Меркур“. У рубрици „гласало писмом“ су резултати гласања лица која се налазе у притвору или издржавању казне затвора, а посљедње пребивалиште им је у општини Будва.

На основу члана 27, ст. 1. тач. 12. Закона о избору одборника и посланика („Службени лист РЦГ“ 16/2000 - пречишћен текст) Општинска изборна комисија, на сједници од 27. маја 2002. године, утврдила је

КОНАЧНЕ РЕЗУЛТАТЕ ИЗБОРА ЗА ИЗБОР ОДБОРНИКА У СКУПШТИНУ ОПШТИНЕ БУДВА

1. Избори за одборнике у Скупштину општине Будва, расписани Одлуком о расписивању избора за одборнике скупштине престонице Цетиње и скупштине општина Андријевиће, Бара, Берана, Бијелог Поља, Будве, Даниловграда, Жабљака, Колашина, Котора, Мојковића, Никшића, Плава, Плужине, Пљеваља, Рожаја, Тивта, Улциња и Шавника („Службени лист РЦГ“, бр. 12/2002) одржани су 15. и 23. маја 2002. године (23. маја гласање поновољено на бирачком мјесту бр. 14 - Црвени крст)

2. На одржаним изборима у складу са Одлуком о броју одборника у Скупштини општине Будва („Сл. лист општине Будва“, бр. 2/98) бирало је 32 одборника у Скупштину општине Будва.

3. Избори за одборнике у Скупштину општине Будва обављени су у Општини као јединственој изборној јединици на бирачким мјестима одређеним Рјешењем Општинске изборне комисије.

4. Општинска изборна комисија, на основу резултата гласања на свим бирачким мјестима у Општини Будва, утврдила је коначне резултате избора и то:

- у бирачки списак општине укупно је уписано 11.199 бирача;

- на свим бирачким мјестима у општини гласало је укупно 8.151 бирач;

- ван бирачким мјестима, односно путем писма, гласало је укупно 247 бирача;

- гласало је укупно 8.398 бирача;

- било је 11.199 укупно примљених гласачких листића;

- било је 2.801 укупно неупотребљених гласачких листића;

- било је 8.398 укупно употребљених гласачких листића;

- било је укупно 110 неважећих гласачких листића;

- било је укупно 8.287 важећих гласачких листића;

Појединачне изборне листе добиле су укупан број гласова и то:

I - ЛСЦГ БУДВАНСКИ ЛИБЕРАЛИ, НЕГО ШТО!

791 гласова;

II - „ПАТРИОТСКА КОАЛИЦИЈА ЗА ЈУГОСЛАВИЈУ“

(Народна социјалистичка странка Црне Горе - Српска радикална странка др Војислав Шешељ)

253 гласова;

III - „ВОЛИМ БУДВУ ВИШЕ ОД СВИХ - НИКО КРПА“

138 гласова;

IV - „ЗАЈЕДНО ЗА БУДВУ“ (СНП, НС, СНС и Удружење грађана за враћање и заштиту приватне својине)

3.564 гласова;

V - СОЦИЈАЛИСТИЧКА ПАРТИЈА ЈУГОСЛАВИЈЕ

82 гласа;

VI - „СВИ ЗА БУДВУ - БУДВА ЗА СВЕ - ДПС - СДП“

3.459 гласова.

Обзиром да према одредбама члана 94. Закона квалификационе квота за избор одборника у општини Будва износи 251,94 гласова, произилази да су квалификациону квоту испуниле сљедеће изборне листе:

I - „ЗАЈЕДНО ЗА БУДВУ“ (СНП, НС, СНС и Удружење грађана за враћање и заштиту приватне својине)

3.564 гласова;

II - СВИ ЗА БУДВУ - БУДВА ЗА СВЕ ДПС-СДП

3.459 гласова,

III - ЛСЦГ БУДВАНСКИ ЛИБЕРАЛИ - НЕГО ШТО!

791 гласова;

IV - „ПАТРИОТСКА КОАЛИЦИЈА ЗА ЈУГОСЛАВИЈУ“

253 гласа.

5. Примјеном члана 95. Закона о избору одборника и посланика утврђено је да су појединачне изборне листе за избор одборника у Скупштину општине Будва добиле сљедећи број мандата.

I - „ЗАЈЕДНО ЗА БУДВУ“ (СНП, НС, СНС и Удружење грађана за враћање и заштиту приватне својине)

14 мандата

II - СВИ ЗА БУДВУ - БУДВА ЗА СВЕ ДПС-СДП

14 мандата

III - ЛСЦГ БУДВАНСКИ ЛИБЕРАЛИ, НЕГО ШТО!

3 мандата

IV - „ПАТРИОТСКА КОАЛИЦИЈА ЗА ЈУГОСЛАВИЈУ“

1 мандат

6. Коначни резултати избора за избор одборника у Скупштину општине Будва објавиће се у „Службеном листу општине Будва“.

Број: 131

Будва, 27. мај 2002.

Општинска изборна комисија

ИЗБОРИ ЗА ОДБОРНИКЕ У СКУПШТИНИ ОПШТИНЕ БУДВА 1990 – 2002.

	1990.	1992.	1996.	1998.	2002.
Број бирача по списку	8.208	8.794	9.595	10.270	11.199
Гласало бирача	6.140	6.139	6.474	8.241	8.398
Проценат излaska на изборе	74,80	69,81	67,47	80,2	

КОМЕНТАР

ИЗБОРНА МРТВА ТРКА

Били су избори... А на њима мртва трка, шијесно и неизвјесno. Већ виђено, када је у штапу не само наша општина, него Црна Гора, ујшићe.

За ћрса, спортишким жаргоном речено, побиједила је југословенска коалиција, освојила 15 од укупно 32 мандата у општинском парламенту. Пиррова побједа, реклами су омажи након локалних избора аналишчари, јер није донијела пре (власти) у новом сазиву Скупштине. Коалиција ДПС-СДП има 14 одборника, а ЛСЦГ 3. Патриотичка коалиција замало није ушла у парламент, док су независни кандидати Нико Крпа и југословенски социјалистички, били подалеко од тој циља.

Двје коалиције, које су с пренаплашеним, али нереалним општим ушле у трку за бираче, и траје су практично неријешено. Пошто ни једна није освојила доволно мандата за апсолутну власт, о њој ће одлучивати тарчи. Либерали са три одборника су шај језичак на вати који ће одредити нову власт у Будви. Коалиција, давке, принцијелна или не (зар што ико више и може да одређи) је нужна и она ће већ бити објелодоњена када преграма буду ови редови. Стoја о њој више ни ријеч.

Будва је на мајским локалним изборима, баш као и све друге општине у Црној Гори поштврдила оно што се и до сада знало: дубоке Јогђеле. Двајака шабора, између њих јас излегоха непримесив. Располућена јабука, коју је немогуће сасипавати да би изледала као први, без руменила, с кором која ћомало вене. Коменијари из сурносављених политичких шабора, имају међу њима други тип, а и слику укупну о сопственим резултатима. Они који су за ћрса били бољи, најлашавају побједу уз обласке да је резултат добар с обзиром на атмосферу која је владала уочи избора. Не либе се да кажу како је пратијасака на бираче било на претпак, ујежена, кућовине Ћасова, удараца „испод појаса“. Опозиција, макар колико била јака, у шаквој сопствености, рекоше више и није мала.

Друга ДПС-СДП коалиција, иако незадовољна, шакове каже било је добро. Већина бирача (ратчанији и либералнији) је за реформе, демократску транзицију која је ухватају коријен, преворотску Црну Гору. Тренг који се, кажу, не може зауставити.

Најзадовољнији су без сумње либерали. Иако и они, баш као и Булатовићева и Ђукановићева коалиција сматрају да је било више апсолутнога нејо што су пребивали, истичу да је изборни резултат, сага и у Будви, усјех. Одлучивање о властима, имаће најјероватније и праоначелника из својих редова, а што је разлој за радоване.

Избори одржани 15. маја, и претходна тројница која им је претходила, показали су да смо, најжалост, још увијек далеко од демократије. Она је, излего, само наше вербално власништво. Жеља за влашћу (прастира божка на овим простиборима) јача је од сваке друге. Стoја се и дојдоји раш плакатима по улицама и ћртovима Будве у превечерје главне туристичке сезоне, који је поред лијења и скидања једних и постапљавања других, уз исовке и пријеће, имао и песницу као артумент. И то, уз асистенцију болиције.

Нептолерантна атмосфера, била је уочљива и на сам избору, око биралишта, а и на њима самима, у кафанима и истребијама. Срећом провокације, уз непримјерене изразе, нису прерасле у штеже инциденте, па је наг Будвом, у касно мајско петнаесто по реду вече, пала мирна ноћ. Без сјајске руке политичком пратијнику (истина суштинске побједнице није било) како се то ради у цивилизованим и учинију демократском свијештву, без обзира на то какав је резултат оствари.

До нових избора, савезних, преседничких, можда парламентарних, који су близу, останаје да се надамо. Промјенама у нашем Ђонашању, схватању и прихватању политичке борбе демократским чином, а не ратом у којему и геснице page. Одважнијим кампањама у којима умјесто сијашних евра, ујежна и пријећи, треба да превија огњесу артументи. Уједљиви проПрограми једне, друге, троје и да не набрајам парије или сиранке, који ће бити једино мјерило за бирача. Болим и пречињим бирачким сјајковима на којима ће заиста бити сви они који треба да Ћасају. И коначно и највише: толеранција једних према другима, којој морају сви да се уче. Макар колико то овде било шешко.

Саво ГРЕГОВИЋ

Актуелности

САЈАМ КЊИГА, ИНФОРМАТИКЕ, БИРОЕЛЕКТРОНИКЕ И ЕКОЛОГИЈЕ

ЗАЈЕДНО ТУРИЗАМ И КУЛТУРА

• Преко 50 издавача из земље и иностраница на првом Медијеранском сајму књига • Представљено више издавача и нових књига • Додијељене и сајамске награде

На Јадранском сајму од 14. до 18. маја одржани су Први медитерански сајам књига, Пети сајам информатике и бироелектронике и Девети сајам еколоџије, три манифестије које су окупиле велики број издавача из наше земље и иностранства - Велике Британије, Хрватске, Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске. На сајму књига учествовало је 14 издавача из Црне Горе, 32 из Србије и осам издавача из иностранства, док су на сајмовима информатике и еколоџије учествовали само издавачи из Црне Горе, и то седам, односно четири. Три сајма отворио је проф. др Предраг Ивановић, министар просвете и науке у Влади Републике Црне Горе посебно говорећи о сајму при-књига.

- Овај сајам има амбицију да постане традиционалан на коме ће се, поред изложених активности, организовати књижевне вечери, окружуји столови, представљање издавача, разговори о савременим питањима издаваштва и додјељивање сајамске награде за издавачки подухват, за белетристику и најбоље преведену књигу - рекао је министар Ивановић и додао да је мисија Сајма вишеслојна јер он представља даље развијање културне инфраструктуре Црне Горе, медијску презентацију издаваштва и, коначно, обогаћивање саме туристичке понуде Будве и Црне Горе.

Овим сајмом Будва показује способност успешног обједињавања туризма, услуга и културе.

Током трајања Сајма при-

ређено је више промоција издавачких програма и нових књига, а посљедњег дана сајма додијељене су сајамске награде. Добитници су: Завод за уџбенике и наставна средства Србије (за укупну издавачку продукцију), Службени лист СР Југославије (за издавачки подухват године, фотографско издање Мирослављевог јеванђеља) Веселин Марковић за књигу „Израњање“ у издању „Стубова културе“ (белетристика), „Плато“ Београд (за најкомплетнију издавачку продукцију), Зоран Пауновић за превод „Улика“ Џемса Џојса у издању ЦИД Подгорица (прва награда), Маја Трифуновић за превод „Бога малих ствари“ Арундати Рој у издању „Плавог јахача“ Београд (друга награда), Зорана Христићу за превод

књиге „Бог и достојанство“ Рене Шара у издању „Пакадеј“ (трћа награда), Милена Каран (постхумно) за „Психологију стечка“ у издању „Просвете“ Ниш и Никола Божиловић за „Кич и псевдокултуру“ у издању „Зографа“ Ниш (стрчна литература). „Обод“ са Цетиња је добио награду за „Горски вијенац“ (најбоље ликовно техничко решење), Задужбина „Петар Кочић“ за изабрана дела Петра Кочића (за најљепшу књигу), „Народна књига“ и „Алнар“ из Београда (за најбоље књиге за дјецу и омладину), „Светигор“ за „Чудесно исцјељење и јављање Светог Василија Острошког“ (у области духовног стваралаштва) и издавачке куће „Арс либрі“ и „Бесједа“ (за допринос духовности).

В.М.С.

УДРУЖЕЊЕ РОДИТЕЉСКИХ САВЈЕТА ЦРНЕ ГОРЕ

10.000 ДОЛАРА ЗА СВАКУ ШКОЛУ

• У хошту „Авала“ у Будви 11. маја одржана свечана инаугурација домаће невладине организације „Удружење родитељских савјета Црне Горе“ • Оснивање ове удружења резултат је посвећене хуманитарне организације ЦРС (Католичке службе помоћи, једне од највећих српских организација за развој и хуманитарну помоћ, која пренујно ради у више од 80 земаља широм света) и родитељских савјета широм Црне Горе

• Оснивачи Удружења родитељских савјета широм Црне Горе

Удружење омогућава поузданост родитељских савјета у јединствену националну мрежу.

По ријечима предсједника Удружења Љубице Нене-

нова и семинара, већу улогу у родитељских савјета у систему образовања, повећавање са сличним домаћим и међународним организацијама, а преко њих

лагавају бити досадашња искуства.

Све ово треба да доведе до стварања бољих услова ради у школама, до већег појављивања и уважавања родитељских савјета.

Фондови се добијају касније када школе покажу даљи интересовање за развој и активност родитељских савјета. - Савјети ће бити обавезни за све школе, на

Основачка Скупштина невладине организације „Удружење родитељских савјета Црне Горе“

здаћи нова организација и повезани родитељски савјети треба да, између остalog, омогуће: унапређење рада самих савјета на нивоу школа кроз размјену искустава, рада на заједничким пројектима и организовање заједничких ску-

лакши приступ донаторима, бољу информисаност родитеља и остале јавности лакшим приступом медијима и данас тако потребним и моћним јавним наступом, ширење мреже и укључивање нових родитељских савјета којима ће на распо-

дрштвене заједнице, школе, родитеља и дјеце и до бољих резултата у образовању и васпитању младих генерација.

Пројекат ће се реализовати у 28 школа у Црној Гори, а свака школа добија око 10.000 долара. Додатни

ште удружење и наша досадашња искуства биће им на располагању и омотућиће им бољи и ефикаснији рад - закључује је предсједник новооснованог Удружења родитељских савјета Црне Горе.

Д.П.

САРАДЊА СИНДИКАТА ЦРНЕ ГОРЕ И ИТАЛИЈЕ

ПРАВНА ПОМОЋ ЗА СВЕ

• У Будви отворена канцеларија за пружање правне помоћи радицима, али и ослањајући се на Бијелом Пољу • Италијани планирају да пружање правне помоћи шире на Србију и читав Балкан, али и да помажу нашим праћанима у Италији

Послије подгото-рице и Будве шаква канцеларија отвориће се и у Бијелом Пољу • Италијани планирају да пружање правне помоћи шире на Србију и читав Балкан, али и да помажу нашим праћанима у Италији

У оквиру Пројекта за Југ три синдикалне централе Италије у Будви је 24. маја отворена канцеларија за пружање правне помоћи. По ријечима Драгана Ђурића, који је у Савезу са-мосталних синдиката Црне Горе задужен за међународне односе, три велике италијанске синдикалне централе су заинтересоване за пружање правне помоћи нашим радицима, а канцеларија у Будви покрива читаво Црногорско приморје. Таква канцеларија већ је отворена у Подгорици, а идућег мјесеца биће отворена и у Бијелом Пољу. Канцеларију за пружање правне помоћи радицима, али и за своје праћење - рекао је отварајући канцеларије Масимо Нерви, директор института који је задужен за реализацију Пројекта Југ три италијанске синдикалне централе додајући да се тиме не завршава њихова мисија. - Желимо да помогнемо у остваривању права и оних који нису радници, оних који су незапослени, па ћemo у том циљу организовати више семинара. Постоји потреба и за пружање помоћи грађанима с овог подручја, а праћење помоћи неће обухватити само раднике већ, у перспективи, и све грађане и за различита

гати у остваривању права из радног односа, социјалног и пензијског осигурања.

Предсједник Општинског синдикалног повјереништва Бранко Рајеновић је истакао да се отварањем ове канцеларије пружање правне помоћи радицима руко водиће Радомир Милић, а канцеларија се налази у пословној згради „Монтенегротуриста“.

В.М.С.

Предсједник Општинског синдикалног повјереништва Бранко Рајеновић је истакао да се отварањем ове канцеларије пружање правне помоћи радицима руко водиће Радомир Милић, а канцеларијом за пружање правне помоћи радицима руко водиће Радомир Милић, а канцеларија се налази у пословној згради „Монтенегротуриста“.

ПУТОПИС (III)

КИНА И ЊЕНИ МЕДИЈИ

Ако је судити по броју медија (писаних и електронских) Кинези спадају међу најинформисаније становнике планете. Свакога дана на киосцима широм велике земље читаоцима се нуди 2360 новина, више од 800 милиона Кинеза свакодневно гледа телевизијски програм на више од 2000 канала, радио станицама је тешко утврдити број. Журналистичку армију чини чак 750.000 веома искусних, али и сасвим младих новинара. Или: Кина има више новинара него Црна Гора становника!

Но, за разлику од других области где страни капитал притиче у великом „дозама“ и потом се оплођује на овом тлу, од чега имају сви користи, приватизације у медијима - нема. Индиректно од страних фирм има пар, само када су у питању рекламе и то у развијеним деловима земље, у листовима који се мање баве политиком, а знатно више другим животним темама. Медији у Кини су добрим дијелом на државном буџету и под контролом државе. Из те, најкој приличне затворености, у овој земљи, чије огромне капије с југа и истока се свакога дана помало помјерене отварајући се према свијету, поједини листови напротив искчују из „шеме“.

Слободно и атрактивно

Пишу слободније и атрактивније вирећи истовремено и у своја дворишта из којих треба почистити какав неред, али и у она свјетска с којим хоће да се пореде. Ти листови, који се баве оним темама које занимају прије свих млади напредни смијет, као што су, рецимо, „Омладинске новине“, „Пекиншки дневник“, „Вечерње новости“ из Шангаја, све су читанији док, на другој страни партијски лист „Женмим Жибао“, који се и бесплатно нуди по предузећима и државним установама, постепено губи читаоце. А само прије дve године овај дневник, који има чак 38 дописништава у свијету, излазио је у 3 милиона примјерака.

Оно што дјелује моћно, што кинеским колегама даје у неку руку и посебну важност су супер модерне вишеспратнице

које је држава изградила за потребе агенција, новинских кућа, телевизије и рада. Витке линије тих здања, саграђених од најфинијих и једно најскупљих материјала, која су сасвим по угледу на свјетска, са ту и тамо кинеским традицијским елементима, потпуно су у складу са унутрашњошћу где царују помало хладни мермер, дигитални лифтови, простране редакцијске сале и велике уредничке собе са најсавременијом компјутерском опремом. Тешко је рећи шта је љепше за око: огромна зграда централног кинеског радија, изломљених линија по замисли надахнутог архитекте, која и прије уласка у њу наговештава микрофоне и у којој једино бркати, помало намрођени портир подсећа на Маово вријеме, или шангајска љепотица у којој су смештене „Вечерње новости“, чија је изградња коштала око 60 милиона долара.

Процес рада

За разлику од наших редакција, пуних вреве, гласних разговора, професионалне нервозе и „штектања“ механичких писаћих машина, које тешко губе рат с компјутерима, у кинеским редакцијама влада потпуни мир. Свако тихо „штрика“ на свом рачунару, а уредници у пространим одајама са ниским фотографијама уз које су шоље из којих се пуши зелени чај, мирно, као да раде неки сасвим други посао у којему нема трке са роковима, објашњавају „процес“ рада гостима. Када нема гостију, направно, „праве стране“. У једној од тих лијепих вишеспратница, Јан Веи, замјеник директора „Економик дејлија“, чији тираж од милион примјерака свакога дана према 1500 запослених, казао нам је да је зграду у којој се налази у Пекингу, направила држава. Али: новина се издржава сама, а притом нема мијешања у посао ни од стране владе, нити било којих других државних институција.

- У нашу касу 30 одсто новца стиже од огласа и реклама. Поред новине коју продајемо по цијени од једног јуана (један дolar осам јуана) имамо стручни часопис, свој недељник, издајемо и књиге. Наши новинари

просјечно зарађују по 400 долара мјесечно, али угледни новинар и уредник може да прими и дупло више, рекао нам је Веи, између два гутља чаја.

Наш саговорник је признао да се 21 дописништво овога листа који третира теме које за-

информативном тренду, и по новинарском изразу и по дизајну, а највише по тиражу и новцу који доноси, су „Вечерње новости“, које дневно у Шангају купује 1,2 милиона људи. Четрдесет одсто, а понекад и цијелих 50% простора у овој новини, која се бави жи-

ни нису ипак награђени како би се то и очекивало у богатој кући. Прије мјесечно између 600 и 700 долара. Но, као и другдје и овде су позната имена и квалитетни текстови плаћени знатно више од просека. Јин Фуан нам је саопштио и једну новост скорашињег

коју гледа 160 милиона људи, издаје три листа од којих је један дневник, има двије радио станице и зарађује од ТВ торња, званог „Источни бисер“, иначе чуда нове технологије, којег у сезони разгледа и до 30.000 туриста дневно. Наши домаћини у овој кући, која емитује 2,5 сати вијести дневно, којима је дијелом „храни“ централна кинеска телевизија и на чијим каналима (укупно их је четири) су поред занимљивих специјалних емисија из земље мањом прилози из Шангаја и иностране серије (још увијек стидљиво), кажу да примају „неколико милиона јуана“ од државе годишње, али да сами створе двије милијарде јуана. Од реклами и огласа. Просјечна плата је нешто мање него у „Новостима“ - од 400 до 500 долара, али и овде су тв звијезде и познати новинари плаћени дупло више.

Емисије на српском

И једна занимљивост за наше читаоце: у централном кинеском радију чули смо и српски језик! „Добро вече, драги слушаоци“ је реченица коју свакодневно изговара Ли Лијангши и његових осмора колега који раде у редакцији на српско-хрватском језику, која свој програм емитује за подручје екс Југославије. Ради се о емисијама које трају по 30 минута, које почивају у 16 часова по кинеском времену и које су свакога дана различите. Понедјељком се, рецимо, говори о друштвеном животу, уторком се учи кинески, српједом тече прича о привредном животу Кине, кулинарски рецепти ове далеке земље се саопштавају у четвртак, петком се говори о култури и спорту, суботом се „разлистава“ пошта слушалаца, а у недјељу се слуша тиха кинеска музика.

Кинези, мисле, дакле и нас, јер нас, како и сами истичу - воле. И цијене. А то је свакако велики комплимент јер долази из најмноголудније земље свијета, из земље са дугом и богатом традицијом и културом, и коначно земље која ће ускоро бити економски гигант планете. А то и обавезује.

Саво ГРЕГОВИЋ

Ли Лијанши, уредник српске редакције Радио Кине са нашим репортером

нимају прије свих пословне људе, којих је овде све више, не користи баш најбоље, да ће убудуће „вишак“ информација које стижу са различитих меридијана бити продаван предузећима широм Кине. А наше најчешће питање „које ли страни капитал ући у медије“, у виду заједничких улагања, и од гостодина Веа и од колега из других кућа редакција, смо добијали одговор - ако Влада оцјени да је потребно, ми смо спремни.

Мало политike

Најближи савременом европском и свјетском

вотним, прије свега градским темама, уз веома мало политike, која се штампа на 32 стране (понекад 48 па и 60) заузимају реклами и огласи. И тај посао доноси годишње изузетну суму - око 100 милиона долара! Реклама која заузима популарнији листови и где, рачунајући ТВ и радио станице, ради 100.000 новинара, него први кренути у свијет. Када Кина стреми, којему је понудила своје ресурсе, умјешност својих људи и своје огромно тржиште. Можда ће баш шангајске „Новости“ бити први лист с мјешовитим капиталом, домаћим, али и страним. Када наравно у овој земљи, где се стрпљење и процјене руководства у које се веома вјерује, имају предност над свима, то буде стигло на дневни ред.

И ТВ Шангај, један од „образца“ телевизијског израза нове Кине, смјештен у раскошној згради у коју је држава уложила и цијелих 60 милиона долара, баш као и све друге медијске куће у којима смо пили чај с љубазним домаћинима, има „комбиновани“ програм. Поред ТВ слике

31. MAJA 2002.

Актуелности

СКУПШТИНА АКЦИОНАРА АД „МОНТЕНЕГРОПРОМЕТ“

ВЕЋИНСКИ ВЛАСНИК ХЛТ ФОНД

● Послије провођења масовне ваучерске приватизације највише акција у овом предузећу (преко 64 одсто) имају приватизациони фондови обједињени у ХЛТ ● Изабран тројчани Одбор директора који треба да изабере извршио директора ● Ради у оштешаним условима Предузеће у прошлјој години оснивачило пословни ћубишак који је почиње из непословних прихода па није умањиван акционарски капијаш ● Ујрок свему „Монћенеропромет“ година

нама држи примиш у својој групацији

Акционарско друштво „Монћенеропромет“ одржало је 13. маја скупштину акционара, прву послује провођења масовне ваучерске приватизације. Скупштина је усвојила Информацију о јединственом списку акционара достављеној од Централне депозитарне агенције из које простира се да по новој власничкој структуре највише акција у Предузећу имају четири приватизационе фонда (ХЛТ, Монета, Еуро фонд и Атлас-фонд) који су обједињени у ХЛТ фонд и тиме постали већински власници. Радници и грађани имају око 33,5 одсто акција а осталак републички фондови.

дан представник мањинских акционара (Предраг Јелушић, директор Туристичке организације Црне Горе). Избор ревизора одложен је за наредну сједницу Скупштине, а одбор директора ће ускоро изабрати и извршног директора АД „Монћенеропромет“.

Скупштина је усвојила изјештај генералног директора Вукашина Марковића о пословању АД у 2001. години у којем је указано на тешкоће и резултат пословања.

(Не)успјешно пословање

- Услови пословања уз стална заоштравања у прошлој години су имала

повећање великог броја трошкова - рекао је Марковић и нагласио да је то условило пословни губитак „Монћенеропромета“ у 2001. години у износу од 721.033 ДМ који је покрiven из непословних прихода тако да није било потребе да се његово покриће врши умањењем акционарског капитала. - Ако бисмо пословање Предузећа мјерили и неким другим параметрима, а прије свега висином и редовношћу исплате начнада радницима, што је у овим временима доста значајно, затим прилично редовним извршавањем обавеза према повјериоцима и држави и реализацији неких значајних инвестиција, онда бисмо тај дио пословања могли оценити позитивним.

Ту, повољнију, страну пословања директор Марковић је илустровао чињеницама да су плате у односу на поршлу годину порасле за 100 одсто, иако су и даље ниске са становишта потреба, изнад су просека групације за 20. одсто и редовно се исплаћују, а Предузеће прошло, као ни ранијих година, није имало ниједног дана блокаду жирорачуна, нити наплату принудним путем због заштите, нити ускраћивања комуналних услуга, из чега се може закључити да су, мада уз велике тешкоће и повећане трошкове, обавезе измирене на релативно задовољавајућем нивоу. Успјехом се, по ријечима Марковића, могу сматрати и инвестиције вриједне 316.000

ДМ које ће своје позитивне ефekte показати тек у наредном периоду.

Неизвјесна реализација програма

Марковић је говорио и о програму рада за 2002. годину иако ће, како је нагласио, тај програм у складу са новим Законом о привредним друштвима разматрати Одбор директора. Програм саджи изједињену унутрашње организације рада (увођење профитних јединица, прерасподјелу запослених, рјешавање технолошког вишака, побољшање система награђивања...), мјере за боље и рационалније коришћење постојећих капитетата, посебно простора запослених, рјешавање технолошког вишака, побољшање системе награђивања...), мјере за боље и рационалније коришћење постојећих капитетата, посебно простора запослених, рјешавање технолошког вишака и побољшање обртних средстава која представљају лимитирајући фактор успјешног пословања. Обезбеђење ових средстава у износу од 500.000 евра предвиђено је на два начина: продајом неких објеката чије коришћење није рационално и обезбеђењем кредитра за обртна средства. Директор Марковић је нагласио да би се реализацијом ових и других мјера предвиђених Програмом створили услови да Предузеће може успјешно пословати, али и да

је мало вјероватно да ће се ове мјере у потпуности реализовати због каџињења у усвајању Програма и његовој реализацији.

Зато је реално очекивати да Предузеће у овој години неће моći да својим пословним приходима покрије расходе, што подразумијева и остваривање пословног губитка. Своје изалгање

генерални директор „Монћенеропромета“, Вукашин Марковић је завршио изражавањем спремности, своје, својих сарадника и свих за послених, да учине све да Предузеће што успјешније послује и задржи примат стечен тиме што је ово посљедњих година проглашавано најуспјешнијим у групацији.

B.M.C.

ДУХОВНИ ЦЕНТАР „СВЕТИ СТЕФАН ШТИЉАНОВИЋ“

МИСИОНАРСКЕ АКТИВНОСТИ

Духовни центар „Свети Стефан Штиљановић“ основан је прије седам година по благослову Његовог високопреосвещенства митрополита црногорско-приморског гостодина Амфилохија. Носи име посљедњег патштровског кнеза и спрског светитеља који је живио у 15. вијеку и кога многи упоређују са светим Александром Невским и светим краљем Јованом Владомиром. Његове свете моштије прије су почивале у фрушкогорском манастиру Шишатовцу, а за вријеме Другог светског рата пренесене су у Саборну цркву у Београду, где се и сада налазе.

По њеним ријечима, тренутно имају на распоруагу укупно око 600 различитих наслова духовне литературе, од „Библије“ до „Житија светих“ и других издања. Центар сарађује са свим издавачким кућама у земљи које се баве овом врстом литературе, почев од издања Манастира Ђелије код Ваљева, Богословског факултета у Београду, „Светигор“, „Свети Симеон Мироточиви“ Врњачка Бања, до „Образ светачки“ из Београда, „Свети Прохор Пчињски“ и други.

За књиге из књижаре Центра има интересовања нарочито код младих. У плану је и представљање изборних дела проф. др Владете Јеротића представљање које је објавила издавачка кућа „Арс либри“ у 10 књига, као и представљање књиге монахије Мати Макарије, игуманије Манастира Соколица на Косову.

Д. ЦВИЈОВИЋ

ЕВО, ВРАКАМ ТИ ТВОЈА ИЗБОРНА ОПРИЈЕДЕЉЕЊА...

Усвојен је Статут Друштва и изабран тројчани одбор директора у који су ушли два представника ХЛТ фонда (Предраг Јовановић, директор ХЛТ фонда, и Раденко Пурић, помоћник директора Ловћен-осигурања) и је-

пресудан утицај на неповољни пословни резултат Предузећа, при чему је доволно поменути „сиву економију“ која, чини нам се, није никаде изражена као у Будви, затим недостатак обртних средстава и неконтролисано

МЕЂУНАРОДНИ СКУП БИЗНИСМЕНА И ЕКСПЕРАТА У БЕЧИЋИМА

КРАЈЊЕ ВРИЈЕМЕ ЗА ПРОМЈЕНЕ

● Много знајмо, а мало умијемо па је неопходно што прве џочиће са конкретним промјенама ● Овог септембра у Бечићима џочиће да ради холистички центар заснован на пра-
ционалној медицини ● Нема транзиције без сјераног капијаша, иницијалног улажања сјераног капијаша без закона који ће омогућити стабилност и сигурност улажача

У реновираним „Хотел апартманима Брунсвик“ (ранји хотел „Монћенеро“) у Бечићима је од 20. до 25. маја одржан међународни сусрет бизнисмена и експерата под називом „Токови 21. вијека“. Циљ овог скупа који је окупио више од 200 стручњака из земље и иностранства, а који су организовали Брунсвик група и невладина организација ТОК - Покрет европских иницијатива, био је да се подстакне прагматизам, да се почне са конкретним промјенама.

- Ови сусрети су први корак, настојање да се не губи вријеме и да учинимо оно што можемо како би помогли развој земље и доприњели промјенама које су неопходне, а не само да причамо о томе - оцјенио је др Никола Чанак, потпредсједник Брунсвик групе и предсједник Управног одбора ТОК-ПЕИ, истичући да ми много знамо а мало умијемо, па је скуп у Бечићима акција да се скупе људи од

знања и умијећа, кроз конкретне пројекте, како би се нешто брзо урадило и зауставио политички, економски и суноврат у сваком другом погледу. Зато ће из овог сусрета бизнисмена и експерата из више земаља проистећи шест специјализованих годишњих конференција.

Пароле нису довољне

Да у Брунсвик групи не желе само да причају него и да конкретно раде др Чанак је потврдио најављујући да ће од септембра у „Хотел апартманима Брунсвик“ почети са радом холистичких центара засновани на традиционалној медицини. Он неће представљати алтернативну медицину, већ ће кориснике образовати и усавршавати здравствено, еколошки, као и у области самодјагностике и самопомоћи како би могли да одговоре на савремене несмотрости које савремени човјек чини на глобалном и микро плану.

На сусрету бизнисмена и експерата у Бечићима посебно се говорило о транзицији.

- У ситуацији када са једне стране имамо велике друштвене системе и дугове, а са друге стране велику предузетничку иницијативу у замаху и још неадекватне законе о инвестицијама, дакле још увијек недовољног улагања капитала, а транзицији је тешко говорити - сматра др Томислав Лалошевић, предсједник Брунсвик групе и НВО ТОК - Покрет европских иницијатива. - Код нас још увијек не постоји фундамент тржишне економије, још увијек није дефинисан производ који ће бити имац наше земље, тако да је најважније направити компатibilni продукт, оно што смо у стању да произведемо и понудимо свијету. Ови скupovi су прилика да се на једном месту размијене теоријске и практичне знања јер само интеграцијом мишљења можемо доћи до форме компатibilnih

ности са свијетом. Примјер Црне Горе илуструје ове тврђење: море, туризам и екологија само су пароле јер је без тога резултати на монетарном плану бити кратког даха, а послије тога може да услједи још тежка криза, па и социјални бунт који на власт може да доведе ретроградне снаге.

Нови закони услов за страни капитал

Резиме већине учесника транзицији, која је обухватила двадесетак тема, био је да се наша земља не може похвалити већим успјесима на плану политичких и економских реформи, већ мора учити на искуствима других, појачавати земља које су успјешно прошли транзицију и на праагу су укључивати је у Европску унију. Поточни резултати на монетарном плану и срећивање односа са међународним финансиским институцијама ни изблизу нису довољни за успјех реформи, па поготово не задовољавају велика очекивања грађана који живе све теже. Зато треба уложити

велике напоре за изградњу институција правног система у складу са развијеним демократским друштвима јер су домаћи ресурси слаби и недовољни. А да би страни капитал почео да пристиже потребни су закони који ће омогућити стабилност и сигурност улажача.

B.M.C.

ПОСТАО је одборник...

Bandle

Луци и догађаји

ЗАПИСАНО НА ОБИЈЕ СТРАНЕ ТРЕЋЕГ ТУНЕЛА КОЈИ СЕ БУШИ КРОЗ СОЗИНУ

СРЕТАЊЕ ЗА НОВУ ГОДИНУ

У тунелу, у среду мрака... праште мине. Никшићанин Петар Канкараш, који је са својом екипом „напао“ с јужне стране код села Ђурмани изнад Сутомора, испали свакога дана између 100 и 120. Његови словеначки колега са сјеверне црнничке стране, код села Глухи до, током дана активира исто толико детонатора. А онда циновски багери односе камен и земљу и одмах уступају мјесто армирачима и бетонирцима.

Треће се Созина, дан и ноћ. Радници никшићког „Боксита“ буше са јужне стране тунел који ће скратити магистрални пут Подгорица-Бар за 23 километра. И који ће, што је најважније, возачима тешких камиона, пуних терета, који иду из луке у Бару и ка њој, омогућити „равну“ вожњу без савладавања успона ћудљиве Паштровске горе, где опасности вребају и током љета. С друге, црнничке стране, екипа предузима „Словенијацесте“ не губи ни тренутка, како би план био остварен. Можда и испуњен прије рока.

- Руковање са Словенцима обавићемо негде на средини тунела, смешка се Недељко Вујачић, пословођа „Боксита“. - Коће ли то бити за нову 2003. или коју недељу касније, тешко је рећи. За сада углавном све

тече по плану.

Машине најсавременије израде међу којима су и „атлас колпко“ и дампери шведског „волвоа“, под вјештом управом младих Никшићана зује дан и ноћ. У двије смјене одабране екипе са по тридесетак радника успјешно се носе са стијенама опјеване планине која дијели Црнничко поље од мора.

- Затекли сте нас на 630. метру, објашњава Вујачић. - Ових мајских дана пробијамо нешто спорије, између 3 и 4 метра током дана, јер смо нашли на вулканско-седиментни комплиекс. Када се „пролазило“ кроз кречњак ишло се брже, дневно и до 10 метара.

Да не би било неугодних изненада, строго се поштују правила бушења: пошто се ископа метар, постavlja се челична подграда, арматурне мреже с анкерима, а онда се све то залива бетоном. До сада није било већих неприлика. У два три навата било је одрона, али срећом нико није повриједио.

На сјеверној страни слична слика. Екипа „Словенијацесте“ је такође пошла коју десетину метара изнад шесте стотине, или Георгије Коцев, пословођа, Македонац из Струмице, не пропушта да примијети:

- Када смо ми „напали“

ТРЕЋЕ ПРОБИЈАЊЕ

Ово је трећи пут да се пробија тунел Созина. Први пут је то учињено крајем шездесетих и почетком седамдесетих година када је пробијен жељезнички тунел дуг више од 6 километара. Други пут је прије неку годину избушен водонесујући тунелом.

водни тунел, кроз који треба да прођу цијеви регионалног водовода Скадарско језеро - море, дуг нешто више од 4 километра. И коначно буши се тунел за аутомобиле и камионе. А све је могло бити ријешено

С. Ш. ГРЕГОВИЋ

КОТОРСКА „ЈУГООЦЕANIЈА“ ПОТПУНО НАСУКАНА

ПРОДАТИ „КОСМАЈ“

Которска „Југооцеанија“ је потпуно насукана на хридима - дугова. Недавно је продат и прекоокеански брод „Космај“ једини у флоти ове компаније који није имао хипотеку због огромних дугова европским бан-

кама. Брод „Космај“ је стигао из Америке у Венецију крајем децембра прошле године. Пошто је истоварио тегет, његово испловљавање из италијанске луке закочило је посада брода, којој је

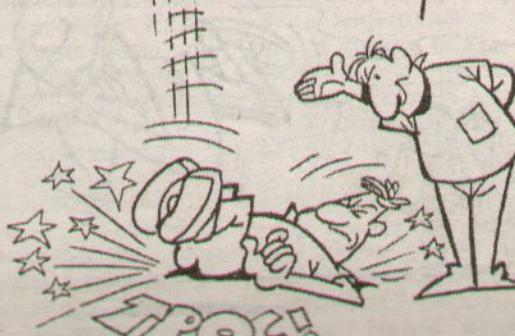
корторска фирма дуговала око 350.000 долара на име неисплаћених зарада поморцима за дужи период. Преговори с руководством „Југооцеаније“, али и Владе РЦГ трајали су дugo, али решење није нађено. Поморци су, наиме, одбили гаранцију премијера Филипа Вујановића, да ће им зараде бити исплаћене, пошто брод стигне у неку од лука Црногорског приморја, уз ображложење да је „обећања било на претек, али да ни једно није испуњено“. Услиједила је интервенција ИТФ (Међународна организација синдиката помораца), којој су се обратили корторски морнари. Објављена је продаја „Космаја“ и њега је купио један бизнисмен из Монака.

У флоти корторске компаније, која је пред распад СФРЈ имала чак 26 бродова, који су годишње Црној Гори доносили приход од око 150 милиона долара, остало су још само два брода. То су „Нови“ и „Орјен“, али су оба под хипотеком и они ће ускоро бити продати према одлуци Привредног суда из Подгорице, такође, због дугова „Југооцеаније“ и према поморцима и према банкама из Енглеске и Француске.

С. Ш. Г.

НЕ ВРИЈЕДИ ТИ
ШТО СИ БИО НА
ВРХУ ЛИСТЕ -
САД ТЕ ВИШЕ
БОТИ...

ИЗ РЕПОРТЕРСКЕ БИЉЕЖНИЦЕ

АЈКУЛЕ СУ ТУ - НЕ БРИНИТЕ

Почетком маја, гости који су пристigli били у првичном броју у Будву, сладили су се у ресторанима „Јадран“ и „Дона“ месом од - ајкула. Кајку, веома укусним, пошто су мајстори из ова два рибља ресторана спремили свеже месо од морских паса по посебним

рискантино. „Трупан“, дугачак 2,20 метара и тежак 120 килограма, пружао је отпор својеме, па је све некако било као у причи „Старац и море“. С разликом што је уместо Сантјага, Сафет млад човјек, и што је уместо сабљарке, ајкула бранила свој „мор-

овогодишњу сезону. Но, без разлога.

- Морски пси се нису појавили у водама нашег Јадрана, реаговао је mr Александар Јоксимовић, виши истраживач у Институту за биологију мора у Котору. Они напрото ту живе, односно то је њихово природ-

Морски пас Трупан завршио је у коноби „Дона“

рецептима.

Будвански рибар Ненад Јовановић, звани „Понта“, имао је риједак улов за првомајске празнике. У његовој мрежи „баракуда“ заокрпао се морски пас, звани „лисица“ дугачак више од четири метра и тежак 180 килограма. Уловљен је код рта Платамуни, недалеко од Будве.

Капиталац Ненад Јовановић, који спада у биљнеде, завршио је у кухињи ресторана „Јадран“, власника Крста Никлановића. Прије тога био је објешен о вјериге испред ресторана и био мета фотографа, професионалаца и аматера.

Друга ајкула „погинула“ је на Вајсбр, у мору код Улциња. Тамошњи риболовац Сафет Колари, закачио је својим паранталом пса „трупана“, припадника врсте која напада људе. Било је то на око десетак миља, далеко од острва Ада, на пучини. С ајкулом је водио борбу више часова, успио је да је живу довуче до обале иако је то било и тешко и

ВРСТЕ

У Јадрану је регистрован чак 27 врста ајкула. Три које су по човјека најопасније су „бијела ајкула“, званија још и пас људождер, „модруљ“ и „морска лисица“.

ски интегритет”.

Пас „трупан“ је завршио у коноби „Дона“, власници Крста Никлановића, који је и сјајан познавалац риба.

- Месо ове ајкуле је изузетно цијењено у свијету и килограм кошта и до сто долара, казао нам је Ђуричковић. - Наравно код мене су се гости сладили за много мање паре. Да је месо од „трупана“ заиста изванредно потврдио је и познати фудбалер Драган Стојковић-Пикси, који је појео двије порције.

Послије ова два спектакуларна улова, било је до ста приче, па и страха пред

но станиците. Рећи да се појавила ајкула у Јадрану је исто као да се каже да се на Проклетијама, Дурмитору или некој трећој високој планини појавио - медвјед.

Јоксимовић наглашава да за купаче на јужним плаџама нема опасности, али притом препоручује да се поштују - правила. А то значи да се не плива даље од „бова“ - плутача са конопцима које су постављене на солидној удаљености од пјијеска, „Сусрет“ с ајкулама догађа се углавном на отвореном мору, где рибари паранталима и мрежама лове крупнију рибу.

Са стручњацима из Котора се слажу и мјештани. Они који боље познају ћуди мора, и његових становници.

- За купаче заиста нема опасности који ајкуле не стижу на плаже, каже Никола Ђуричковић. - Оне живе на приличној удаљености, и они који се највише излажу опасностима су управно рибари који лове на пучини.

Ајкула је, дакако, било и прије. Браћа Рафаиловићи су прије четири године уловили младунче „бијеле ајкуле“ једне од најопаснијих. Младунче је ухваћено на дубини од 40 метара близу острва Свети Никола. Било је дуж 1,80 метара и тешко 80 килограма.

Иначе једина жртва ајкуле на јужним плаџама био је београдски студент који се купао око великих стијена на плажи Могрен. Било је то прије скоро 40 година.

- Догађа се да ајкуле зајлатају на Бококоторски залив, истиче mr Јоксимовић. - Он је за њих претијесан брзо се збуње и тешко налазе излаз. Прије нешто више од десетак година догодило се да се једна насуче на плажу у Рисну. Но, опасности заиста нема, нарочито ако се поштују „бове“.

С. Ш. ГРЕГОВИЋ

ПРИМОРСКА СЕЛА

АСФАЛТНЕ КОЗЈЕ СТАЗЕ

Сјеверно од Будве налази се село Подострог кроз које пролази асфалтни пут дужине око 3 километра. Пут је изграђен седамдесет година. Однедавно пут је дужи за још пар стотина метара у дијелу који води према сусједној Крапини и кућама и имањима Приболовића. Кроз Подострог је некада водила једино козја стаза којом су натоварени коњи једва могли да пробују испод Рацановића куће и Голијака, излазећи на пут код манастира Подманине. Оним другим путем се у то доба веома често дан и ноћ хода ишло на Цетиње и Балшић пазар преко Лапчића, Брајића и Обзовице. У међувремену, Подостржани су прешли у будванско поље где су се насељили и изградили куће на својим имањима, а њихов је био и један дио подрума у будванском Старом граду. Међутим, Подострог им је остао у срцу и увијек су му се увијек враћали. Враћају му се и данас. Један од оних који најмјеша да се врати Подостругу је Љубо Пињатић који кује планове да са својим синовима Милорадом и Гораном обави и прошири стару породичну кућу са терасама да се, када пође у пензију, посвети сеоском туризму у Подостругу.

С времена на вријеме коноба Пињатића у помен-

нутој кући је и сада отворена за Милорадово и Гораново друштво и пријатеље, и за случајне пролазнике и намјернике, или ће највјероватније већ од идуће године овога бити препознатљив туристички објекат - коноба са великим собом „камаром“, и домаћим специјалитетима испод сача и колачима са пријепоље. На имању Пињатића налази се и надалеко чувени извор Калудрак (послије никшићког Видрована најчувенији извор у Црној Гори) чија је каптажа ове године добила нови љепши изглед након трогодишњих замашних грађевинских радова на санацији и уређењу читавог комплекса Калудрак где је и остало често долазе по воду, чак и из Будве. Направљен је и паркинг испред Калудрака.

Обновљене су и двије мјесне гробљанске цркве: Свети Никола, старија и потиче из прве половине 15. вијека, и црква Светог Јована новијег датума са пижуном са којег се пружа један од најљепших погледа на Будву. Уређено је и ограђено гробље; доведена вода и струја. О његовом одржавању брину мјештани. На гробљу смо затекли Јова Рацановића како са сином Божком и унуцима, и са Јоком Рацановићем који сада живи у Подостругу.

С времена на вријеме коноба Пињатића у помен-

на којему почивају само Подостржани, међу њима и чувени поп Филип Тановић који је од Аустрије купио манастир Подманине за 5570 фиорина јер га је Његош, присилјен економским разлогима, био продао Аустрији и Аустријанцима за 17.000 фиорина 1837. године.

Петар Кариж, млади Beograđanin који је прије четири године „побјегао“ из Beograda и кога смо срели код Калудрака, истиче да би он желио да се трајно настани овде у Подостругу у шуми 10 километара надомак Budve.

За неколико задњих година овде је урађено више него у читавом послијератном периоду, а да је тако рађено и раније не би дошло до миграције становништва у Budvu и не би, од укупно 150 некадашњих домаћинстава, остала само два у Подостругу - каже Љубо Пињатић.

Клима је почела да се мијења, па су и људи почели да се враћају својим праћевским, ћедовским и очевим огњиштима, истиче Пињатић, наводећи примјер свог старијег сина Милорада којему је ћед Раде Пињатић оставио у наслеђство старију кућу. У којој коноба која већ прије један кутак у који ће сви радо доћи.

Драган Цвијовић

ОБИЉЕЖЕН ДАН ЦРВЕНОГ КРСТА И ДАН ДОБРОВОЉНИХ ДАВАЛАЦА КРВИ

УРУЧЕНЕ ЗАХВАЛНИЦЕ И МЕДАЉЕ

Поводом 7. маја - Дана Црвеног крста и 11. маја - Дана добровољних давалаца крви, 20. маја, у простирујућем средњошколском центру „Данило Киши“ у Budvi, свечано уручене захвалнице и медаље и признања која додељују Црвени крст Црне Горе и Црвени крст Југославије за добровољно давалашћу крви, а у знак признања за гађу крви, изражену љеменишћом, хуманосити и љубав према човјеку.

Захвалнице Црвеног крста добила су 54 члана Друштва добровољних давалаца крви општине Budva, а признања и бронзане медаље ЦКЈ добили су Љубо Зец, Раде Поповић и Душан Ружичић, који су преко 50 пута дали крв.

Прве честитке стигле су од потпредсједника Црвеног крста Црне Горе Мира Блечића и секретара ЦК ЦР Слободана Калезића, као и предсједника Клуба добровољних давалаца крви Комбината алюминијума Подгорица Машана Боричића, пред-

сједника ДДДК Тивта Љубе Поповића и предсједника Клуба добровољних давалаца крви Подгорица, које окупља око 6.000 чланова, Вукоте Јашовића.

У име награђених захвалио је Љубо Зец.

Д. Ц.

КО ЈЕ ДАО КРВ

А) Дали крв 5 закључено са 9 пута: Иван Ивановић, Саша Поповић, Ранко Лакић, Будимир Кековић, Боја Рађеновић,

Момчило Бакић, Игор Продановић, Милета Ђорђевић, Павле Мартиновић, Марко Пима, Небојша Денић, Мило Бајковић, Мирко Шурина, Предраг Зец, Гојко Радановић, Нико Мартиновић, Ељвис Емирић и Драган Кларић.

Б) Дали крв 10 закључено са 19 пута: Љубица Пима, Раде Кривокапић, Гојко Милан Војиновић, Владо Бајковић, Иван Котарац, Марјан Пејановић, Томислав Кнежевић, Витомир Ковачевић, Благоје Кнежевић, Никола Кнежевић, Коста Ненезић, Ружа Војиновић, Мехмед Ђирковић и Драган Шинковић.

Ц) Дали крв 20 закључено са 29 пута: Душан Чепић, Божидар Стевић, Драгић Кршевић, Далибор Антониoli, Јово Митровић, Иван Вуковић, Петар Јановић, Никола Петровић, Зоран Фабрис, Радован Мартиновић, Душан Дракулић, Иво Мужинић, Нико Лазовић и Лука Тучевић.

Д) Дали крв 30 закључено са 39 пута: Милић Бојовић, Драгоје Асановић, Марко Куљача, Живадин Петровић, Иво Лазовић и Боро Јуловић.

Е) Дали крв 40 закључено са 49 пута: Драган Стефан и Радивоје Пима.

Ф) Дали крв 50 закључено са 74 пута: Љубо Зец, Душан Ружичић и Раде Поповић.

Јужном страном
дана

автор:

САВО ГРЕГОВИЋ

ГРИЈЕСИ НАШИХ ДУША

1.

Луштица, полуострво „невјесте Јадрана“, један од ѡердана с њене ниске струје Јадрана, који је заједно са непосредним залеђем пуцаша од здравине, пун уранијумске прашине, која је попадала по камењару након бомбардовања НАТО летилица, озрачио је пола експертског тима, који је лани радио на деконтаминацији тог терена. Услјед опаких лjetњих жега људи су скидали маске и другу заштитну опрему и недавно је објављено да је код њих дошло до „Промјена на хромозомима“. Еколошки покрет Боке, захтијева здравствени мониторинг за околна села и насеља, јер постоји реална претпоставка да је радиоактивни материјал удисао још по неко осим оних који су уклањали пројектиле са осиромашеним уранијумом. Тим прије што је контаминација вршена више од годину дана након што је на Арзу пало 380 пројектила са уранијумом.

3.

Међу плакатима странака и партија, међу којима су били и они чију неукусну садржину доиста не вљају људе. Њен рт Арза, који је заједно са непосредним залеђем пуцаша од здравине, пун уранијумске прашине, која је попадала по камењару након бомбардовања НАТО летилица, озрачио је пола експертског тима, који је лани радио на деконтаминацији тог терена. Услјед опаких лjetњих жега људи су скидали маске и другу заштитну опрему и недавно је објављено да је код њих дошло до „Промјена на хромозомима“. Еколошки покрет Боке, захтијева здравствени мониторинг за околна села и насеља, јер постоји реална претпоставка да је радиоактивни материјал удисао још по неко осим оних који су уклањали пројектиле са осиромашеним уранијумом. Тим прије што је контаминација вршена више од годину дана након што је на Арзу пало 380 пројектила са уранијумом.

4.

На актуелну тему честих самоубиства, мој друг Коле смислио афоризам: Све чешће коно-пац дјело - краси. Без трунке злобе, мајке ми, вели. Како да му се не вjerује?

7.

Тужна је прича Ђорђија Поповића, званог Коко. Цетињанина који од прије пет година живи у Budvi. Пошто је провео у Beogradu тридесет година као представник „Обода“, борље рђи као амбасадор ове некада угледне куће у Србији, дошао је у своју Црну Гору. По сопственој жељи, спреман да своје знање и радну енергију коју још има, упркос невољама, утроши овде. Отворио је сервис за расхладне уређаје који ради само током два лjetња мјесеца. Премало да обезбиједи најужније за двоје сјајне дјеце, која су изванредни студенти. Нију помогла разна обраћања на адресе највиших руководилаца Црне Горе, којима је Коко тражио само да ради у некој фирми где би помогло његово знање, а и где би дочекао заслужену пензију.

- Враћам се у Beograd, где су остале моје најљепше године, где сам стекао пуно пријатеља. Вјеровали или не, за моју муку су чули у Beogradu и одмах ме позвали. Биће послана, што је најважније. А Црну Гору остављам њеним ваучер интелектуалцима (част изузетима) који су на власти, који вејжу и дријеше. А заиста нисам ни сањао да ће да буде тако, када сам овде стигао.

8.

Државни универзитет Охада. Школа језика. Трећи спрат. Соба четрдесет-шест. Фебруара у спорском оделу. Жућкасте панталоне. Мркоцрвени сако. Налактице боје дувана. На раменима дуња. Снег на раздјелак. Крајњега студенткиња. Професор предаје словенску подсвест. На зиду профил Балкана. До њега длан ските стеле. Урттан Дњепар. Козачко житно море. Челични Балтик. Контактно сочи-во фиксира пчелу. Лети пчело, лети преко мора. Донеси нам кључеве. Златне кључеве. Закључавај зиму. Откључавај љето. А у мојој Србији девојка излази из подземне лобање и пружа мајци ружине пупољке. А наши Пољаци у бели прах са зида облаче црну марију. Ваша зима. Пролеће наше. Звено у ходнику. Лети, лепотице лети.

Ова пјесма Александра Петрова, ушла је УНирексову антологију љубавне поезије. Књига је иначе занимљива, има старих пјесника из прошлих епоха, али и сасвим младих, савремених. „Час из прошлће подсвести“ господина Петрова је без сум-

„Нијесам мијењао цијене - ал нијесам ни посипељину...“

ДОДАТАК

БУДУЋНОСТ И ЕВРОПА

БУДУЋНОСТ ДЕМОКРАТИЈЕ

Свјетска подјела либералне демократије?

У марту 1985. године Михаел Горбачов изабран је за генералног секретара КПССР и одмах након тога најавио је реформску политику са циљем да се Совјетски савез извуче из економске кризе и стагнације. Код њега се није радило о преузимању западњачких демократија, него је путем реформи (Перестројка) и стављања одлука у јавност (Гласност) желио освежити Совјетски савез за захтјеве садашњости и будућности.

Брз развој водио је - сигурно нежељеном - распаду система „реал-егзистирајућег социјализма“ и до привидне побједе либералне демократије.

Поводом овог тријумфа изречен је упозоравајући апел да је дошло до битних помака демократије и да ће их у будућности сигурно бити још.

Демократија у 20. вијеку - штете и успјеси

Слиједи кратки историјски преглед демократије у 20. вијеку - њене штете и успјеси:

Око 1930. године свугдје у Европи су се етаблирали ауторитарни системи, чинило се да су демократија и либерализам заборављени. Послије 1945. године почела је демократска ренесанса, којој ни преостали ауторитарни системи као у Шпанији, Португалу и Грчкој нису могли одолjeti. Уведена је либерална демократија западњачке оријентације са социјалистичком демократијом Источног блока која је од 1968. проналаzila све више присталица на Западу. Економским и политичким сломом готово свих „реал-егзистирајућих социјалсоцијалдемократија“ чинило се да је западњачки модел демократије остварио побјedu над конкурентним системима.

Како се могло десити да привидно лабилни системи либералне демократије однесу побјedu над стабилим системима као што су револуционарно- тоталитарни (Мусолини, Хитлер, Сталјин) или бирократско-тоталитарни (Брежњев, Улбрехт/Хонекер) и ауторитарни (Шпанија, Португал, Грчка) и да се преузму у друштвима где су раније владали ови „стабилни“ системи као идеална слика? Александар Јаковљев, један од водећих реформиста бившег Совјетског савеза појаснио је смисао демократије на трострук начин:

- Њен циљ је обнављање политичког система са циљем побољшања животног стандарда и осигурувања социјалне сигурности. Пожељно је избегаји слабости политичког система, а побољшати способности функционисања и интернационалне конкуренције.

- Метода постигања ових циљева је у партијском плурализму који треба да гарантује и осигура флексибилност система.

- Оправдање преображења лежи у динамичном стабилитету демократског система спремног на промјене.

Заводљство због тријумфа ове, често смјењиване форме за коју се неријетко вјеровало да је превазиђена, не смије одступати од чињенице да ништа није вјечно. Промјене се могу одразити и негативно, а то се види на примјеру судбине демократије у 20. вијеку.

Примјер Алжира

Примјер за то је судбина демократије у Алжиру, где су 26. децембра 1991. године парламентарни избори донијели побјedu исламском фронту над демократијом. Циљ је био, како је објашњено, укидање свих принципа западњачке демократије у којист исламске Божије државе. Овакав развој догађаја спријечен је војном акцијом, која је завршила хапшењем побједника на изборима и на овај начин је спријечен „суверен“ - то је био избор народа - у преузимању власти и замјењивању демократије тоталитарним системом. Начин спрјечавања је био изузетно недемократски.

Зацијело се овде радио о проблематичном поступку, чије оправдање налазимо у историјском искуству, а то је да основне вриједности слободе не смију стајати у диспозицији бирача. Истовремено алжирски примјер показује како велики утицај има социјална сигурност на функционишћу демократију.

Демократија и експертократија

И сада су, као и раније, у западњачким демократијама садјране двије супротне тенденције. Са једне стране су то тенденције воље за учешћем у политичким одлукама по принципу једнакости грађана, а са друге стране олигархијске тенденције. Комплексаност друштвено-политичких догађаја присилава експерте да одлуке доносе на влрп уским граничним подручјима.

Са масовним организацијама и политичким партијама (Наставак на 11. страни)

КОЛИКО ЧЕСТО ЧУЈЕТЕ

Корупција је феномен стар колико и само друштво. Жртвовања, која су древни народи упражњавали, могу се поистовјетити са подмићивањем Бога, како би се он одобровољио и усмјерио слијед догађаја у њиховом интересу. Такође, ритуали поклањања владарима или размјене поклона и сл. вуку коријене из давне прошlosti. Усмјerenost корупције је до данас остала иста - ка онима који имамо моћ и/или одлучују о питањима која се тичу других. И сама суштина корупције се до данас није измијенила, али измијениле су се околности и последице које она има за развој друштва.

Данас се корупција схвата као употреба јавне моћи ради остваривања приватних циљева бирократа. Она представља активности јавних службеника којима се фаворизују они који их подмиćују, уз напуштање или запостављање интереса друштва. И док је у древним друштвима „подмићивање“ представљало јавни обичај (мада се у одређеној мjeri вјерovatno обављало и тајно), данас се оно сматра незаконитим и обавља се далеко од очију јавности, што отежава борбу против њега. „Исто као што је немогуће не пробати мед (или отров) који се налази на врху језика, тако је немогуће за јавног радника да не „откине“ барем парченце „краљевског прихода“. Као што је за рибу која се креће испод воде тешко рећи да ли пије воду или не, тако и радници који раде у јавним службама не могу бити откриви (док узимају новац (за себе)). - Kantilify Arhasastra.

Корупција, у савременом смислу, уско је повезана са феноменом „rent seeking“. Да би се разумјело значење појма „rent seeking“ неопходно је разумјети појам ренте у овом контексту. Она се везује за постојање монопола - било природних, било оних створених кроз државно уређење и регулацију. Монополски (повлашћени) положај омогућује привилегије онима који га посједују, у смислу веће користи у односу на one који га немају. Он је уско повезан са постојањем ограничења - односно не- постојањем услова једнаких за све. Да би се појединци изборили за привилеговани положај, они пријегавају коруптивним радњама - подмићују оне који им тај положај могу обезбедити.

Корупција се, наравно, не односи само на високе државне структуре. Она се јавља у свим сферама живота (почевши од конобара у ресторанима који примају „новчане подстичаје“ да би одређеним гостима сачували боље столове, преко здравствених радника, који са посебном пажњом третирају one од којих добијају извесne материјалне стимулансе, до службеника у авио компанијама, биоскопима, позориштима и сл. који уз извјесну надокнаду чувају мјеста за one који им ту надокнаду дају). Међутим, корупција на овом нивоу, иако није беззначајна, не може се поредити, према посједицама које оставља

на благостање друштва, са „великом корупцијом“, која се упражњава на највишим нивоима државне бирократије.

Иако је корупција феномен стар колико и само друштво, у данашњем свијету њен интензитет се везује за конкретна државна уређења, односно сматра се да постоје одређени узроци за које се корупција може везати. Узроци корупције су, као што се из самог појма корупције може закључити, тјесно везани за постојање ограничења у привреди. Тако се, обично, као узроци наводе:

1. трговинске рестрикције,
2. субвенције,
3. контрола цијена,
4. вишеструкви девизни курсеви и шеме алокације међународне размјене,
5. ниске плате јавних службеника,
6. постојање ријетких природних ресурса (нафта, злато...),
7. социјолошки фактори (менталитет становништва, пријемчив за корупцију).

Такође, као значајни фактори појаве знатнијег обима корупције јављају се - низак ниво стандарда становништва (низак друштвени производ по становнику), политичка и привредна нестабилност, висок степен бирократизације друштва...

Према листи ових узroка, могло би се закључити да се корупција везује само за недемократску, високо регулисана и неразвијена друштва. Међутим, то није тачно. Корупција постоји и у високоразвијеним земљама, троше на куповинu гласова, или колики је утицај великих свјетских компанија на доношење политичких одлука које их се тичу). Али, ниво корупције је у овим земљама на далеко нижем нивоу од онога који постоји у земљама у којима као подстичај корупције постоје и наведени узроци.

Као илустрацију, навешћу 25 земаља са највишим нивоом корупције у 2000. години:

ЦПИ 2000. - показује ниво корупције перципиране од стране пословних људи, аналитичара ризика и шире јавности, где 10 означава највиши ниво корупције, а 0 највиши ниво.

Сингапур је девијација показује различите вриједности дате од стране различитих извора; што је већа девијација, веће су разлике у перципирању корупције.

Највиши - најнижи ниво поклазује најмању и највећу вриједност дату од стране извора.

По следице које корупција има за привредни развој обично су главни разлог покретања борбе против ње:

- Она умањује ниво инвестиција, како домаћих, тако и иностраних (јер се као додатна цијена инвестиција појављује плаћање мита), а тиме се значајно умањује темпо привредног раста. Ова тврђња се може подупријети чињеницом да су највећи корисници анализа у којима

се истиче ниво корупције по појединим земљама - међународни инвеститори и банке, јер нерадо улажу свој капитал у земље са високим нивоом корупције.

- Осим тога, корупција нарушава алокацију јавних расхода, односно, уместо да се средства улажу сходно намјени (нпр. изградња инфраструктуре), она ће се алоцирати у оне области у којима јавни службеници остварују највеће приходе по основи мита.

- Корупција, уколико се јавља у форми избегавања плаћања пореза, води умањењу јавних прихода, што уз исти ниво јавних расхода води буџетском дефициту (чије покриће за посљедицу има инфлацију или пораст нивоа каматних стопа, што у крајњој инстанци води успоравању привредног развоја).

- Забиљежени су примјери да је висок ниво корупције у појединим земљама довео до укидања економске помоћи из иностранства, због оправдане сумње да средства неће бити усмјеравана сходно намјени.

- Најбитнија посљедица корупције је спутавање предузетничких иницијатива, иновација и конкуренције. Наиме, привредни субјекти, уместо да полажају на тржишту обезбеђују у борби са конкуренцијама, окрећу се држави, која им објезбеђује „привилеговано место на тржишту“, без обзира на ефикасност и ефективност њиховог пословања. То води умањивању подстичаја за рејлно унапређење послања, а самим тим и назадовању привреде на макро нивоу. Осим тога, износ представа који би се могао уложити у привредне сврхе, најмењује се плаћању мита.

Не сматра се да је у сваком случају корупција штетан феномен. Поједини аутори чак сматрају да, у извесним околностима, она може имати и позитивне ефekte. Тако Nathaniel H. Leff сматра да у земљама у развоју корупција може чак и да убрза раст - Ако су претходне политичке узрокове деформације, додатне деформације у форми сивих тржишта, шверца... корупција може подстичи привредни раст, односно лоше одлуке владе отклањају се корупцијом. Исто тако, Samuel P. Huntington сматра да једина ствар која је гора од друштва са ригидном, високоцентрализованом, непотештено бирократијом јесу она са ригидном, високоцентрализованом, поштено бирократијом. Али, ова теза се лако може опорвiti чињеницом да корупција, уколико се не спутава, почиње да се шири. Њено ширење води све јачем дјеловању свих њених негативних посљедица.

Контрола стања имовине јавних службеника најавије да корупција може подстичи конкуренције међу бирократима, односно постојање више јавних службеника са истим надлежностима и ротирање надлежности, како би се, уколико један од њих затражи мит за обављање одређене активности, појединача могао обратити и другима.

- Јавно осуђивање „ухвачених“ у коруптивним радњама такође је значајно средство у борби против корупције (ТВ емисије, објављивање афера у новинама).

- Контрола стања имовине јавних службеника најавије да корупција може подстичи конкуренције међу бирократима, односно постојање више јавних службеника са истим надлежностима и ротирање надлежности, како би се, уколико један од њих затражи мит за обављање одређене активности, појединача могао обратити и другима.

- Повећање плате јавних радника (и њихово плаћање према резултатима - нпр. бонуси за већи број прикупљених пореза), такође представља један од метода јер се на тај начин

овај аргумент у корист корупције лако претvara у супротну твrdњu, близку реалности - да корупција води општем успоравању трансакција.

<p

БУДУЋНОСТ И ЕВРОПА

ДОДАТАК

- „КОРУПЦИЈА!“

повођава трошак усљед губитка посла (који се обично ставља на супрот приходу по основу мита).

- Јавно публиковање државних улагања (транспарентност буџетских расхода), такође представљаје један од начина за умањење нивоа корупције.

- Такође, периодичне кампање против корупције могу бити од велиоког

значаја, нарочито у друштвима где је корупција временом постала морално прихватљива.

Комплексност проблема корупције узрок је и комплексности борбе за њено умањење. Што је већи почетни ниво корупције у друштву, теже је изборити се са њом (најтеже је проширенити укоришењем „културе корупције“ која

постоји у одређеним друштвима). Такође, економски раст, односно повећање нивоа стандарда становништва није нешто што се постиже преко ноћи (кроз анализе је утврђена својеврсна законитост да у почетним фазама раста - ниво корупције расте, да би касније почело да опада). Али то не треба да умањи иницијативе за

борбу против ње. Позитивни примери појединих земаља, које су значајно успјеле да умање ниво корупције (Хонг Конг, Сингапур...), треба да дају подстrek онима који се налазе на почетку. Основни мотив ове борбе мора да буде постизање развијености и благоства читавог друштва.

Александра ВЕРБИЧ

ТРАНЗИЦИЈА У ИСТОЧНОЈ ЕВРОПИ И РУСИЈИ

ВЛАДАВИНА ЗАКОНА

У анализама обављеним прије више од тридесет година, Ворен Натер је указао на суштину марксистичко-љењинистичког схватања владавине закона:

„Лењинова генијалност била је у томе што је схватио значај успостављања совјетског система са свим замкама демократије. Ако народ жели устав, треба му га подарити и у њега укључити чак и (посебан) закон о (људским) правима. Ако жели парламент, треба му га дати. Ј судски систем, такође. Ако људи желе федерални систем, створите им и тај мит. Уз све то дозволите им и изборе, јер је чин гласања оно што обичан човјек најјасније везује за демократију. Пружите им све то, али се осигурајте да они немају утицаја на начин управљања (државом).“

Развој владавине закона о бившем совјетском блоку био је парцијалан и генерално нездадовољавајући. Иако је пуно фактора утицало на дјелимичан развој владавине закона у региону послије 1989., изгледа да су два одиграла најважнију улогу. Прво, већина бивших социјалистичких земаља источне Европе није имала искуства са владавином закона. Вјековима, добронајмерни и не тако добронајмерни цареви, локални деспоти и страни освајачи водили су те државе. Пар земаља региона припало је Аустроугарској империји, која је била готово класични примjer либералне аутократије. То значи да се могло очекивати да колективно сјећање у тим земаљима буде слабо у домену политичке демократије, али снажно у подручју грађанских и економских слобода. Ипак, готово пет деценија социјалистичке репресије морало је оставити трага и у оваквим сјећањима.

Друго, за разлику од Западне Њемачке касних четрдесетих година двадесетог вијека, Источноевропљани нису имали „колоњијалног господара“ од којега би научили да формална правила могу бити стабилна и вљана и да независно судство може осигурати примјену таквих правила. Нови лидери морали су сами да воде рачуна о уплати цијену замјене регионалне традиције арбитарних држава (и многих дискреционих моћи лидера) владавином закона. Практично, имали су мало подстицаја да пријемеју владавину права.

Зато се и могло предвиđati да ће развој владавине закона у бившим социјалистичким земаљама тешко споро, неравномјерно и дјелимично. А што се више иде на исток, то је владавина закона непотпунија.

Индекс економских слобoda за 2000. годину показује колико је на истоку неравномјеран развој владавине закона. Од десет фактора које индекс користи за одређивање економских слобoda у 161 земљи, два су у овој анализи коришћена као показатељ напретка у развоју владавине закона. Ти фактори су права приватнog власništva и цијene и надnica.

Фактор приватног власništva мјери стабилност и кредитабилитет власничких права, која су добра одредница стабилности правног система. Један поен - значи да су влада и независно судство потпуно заштитили власничка права и учинили их стабилним и вјеродостојним, док скор од пет поена значи да је приватна својина стављена ван закона или је незаштићена, или је ријеч о оба случаја истовремено.

Фактор цијена и надnica мјери степен слобode у за-кључивању (и примјени) уговорa, што је камен темељац приватног власništva у тржишној оријентисаној привреди. Скор од једног поена значи да се плате и надnице формирају у амбијенту конкурен-тског тржишта, а скор од пет значи да их оређује државa. На примјер, Данска, С. Џ и Ирак су добили по 1, 5 и 5 бодова. Пројекat обa факторa, предложен у колонији два, показује у којој је мјери заступљена владавina права u бившим социјалистичким земаљама након деценије обнове институција. Спуштањем дуж табеле мијења се однос закона и самовољe у корист овог другог. То, другим ријечима, значи да више корупције црноберзијанских активности и мијешања државе (у управљањu привредom).

Индекс уочава корупције за 2000. годину (ЦПИ 2000) рангира државе по степену уочене корумпираности јавних службеника и политичара. ЦПИ 2000 је сложен индекс, заснован на 16 различитих анализа урађених од стране осам независних институција. Тие анализе укључују запажања бизнисмена, обичних људи и локалних аналитичара. Индекс уочене корупције, као изразито субјективан индекс, обухвата 90 земаља. Скорови варирају од 10 (изразито некорумпирани) до 1 поена (из-

разито корумпирани). На примјер, Финска, САД и Мексико су добили 10, 7, 8 и 3,3 поена.

Носиоци институционалне обнове

Процес одбаčivanja комунизма (декомунизација) није доведен до краја у Источној Европи. Осим пар изузетака, комунистичке партије у бившем совјетском блоку нису забрањене законом, а чланови тих партија нису приведени правди. Извјестан вид декомунизације се ипак догодио у Источној Њемачкој. У малом броју земаља, појту Чешке Републике, бивши лидери и чланови тајне службе су уклоњени, или је требало да буду удаљени са државних функција на којима се доносе одлуке. У извјесном борју земаља комунистичке партије су напротив само промијениле име и наставиле да функционишу.

Чињеница да процес декомунизације није обављен у већини источноевропских земаља имала је значајне последице. У 1989. години комунисти су заузимали већину важних функција у свим подручјима властi, као и у бизнису. Имали су и добро развијenu мрежу такозваних старијих момака. Стога су комунисти били у далеко бољој позицији од осталих грађана да постану носиоци институционалних промјена. Гледајући уназад, то се управо и десило у многим источноевропским земаљама.

Након што су, заједно са осталим грађанима, постали носиоци институционалног преобраха, понашање комуниста, као и било ког другог, зависило је од околности под којима су морали да раде. Остављајући по страни моралност њихове „конверзије“, и искључivo посматрајући њихово знање и вještinitu „дириговања“, једини начин опстанка комуниста био је да фаворизују економску политику засновану на јачој улози државе и већој јавној потрошњи. То што комунистичке партије нису забрањене законом, а њихови чланови нису спriječeni да постану носиоци институционалних промјена, повећalo је трошкове трансформисања бивших социјалистичких земаља источне Европе у економије слободнog тржишта и приватне својине.

Стари менталитет Источне Европе

Неформална правила у Источној Европи нису хомогена, али садрже неке заједничке особине, као што су снажна наклоност

према колективизму, егзитаризму и проширенују породици. Иако земље које су раније припадале Аустроугарској империји имају више западне традиције од осталих источноевропских земаља, класични либерализам и методолошки индивидуализам, који су дуго традиције, нису пуштили дубље коријене у региону.

Многе заједнице у региону имају развијене обичаје и колективне вриједности засноване на етничкој припадности. Често нечије етничко поријекло одређује и његову религијску припадност - исламску, римокатоличку или православну - што додатно повећава разлике у обичајима и вриједностима међу етничким групама. Интеракције унутар одређене етничке групе су тако одређене правилима понашања која не вриједе много приликом интеракција са другим етничким групама. Што је још горе, традиција источне Европе испуњена је бројним старим неподмиреним рачунима међу регионалним етничким групама.

Стари менталитет је, ипак, добро послужио Источноевропљанима док су били под владавином социјалиста. Са текиштем на етичитету, широј породици и заједничким вриједностима, стари менталитет пружао је Источноевропљанима својеврсну тврђаву: иза њених зидова они су се могли сакрити и тако преживјети владавину социјалиста а да нису морали да прихvatate.

Јасно је да стари менталитет Источне Европе и капитализам не иду заједно. Акумулација приватног богатства у Источној Европи подложна је осуди, и то све већој што се више иде на исток. На добит од трговине прије се гледа као на редистрибуцију богатства него као на награду коју појединача добија за креирање нових вриједности. Интелектуално наслеђе у Источној Европи фаворизује анатгажовану државу.

Имајући у виду менталитет региона и неколико деценија изолације од остатка свijeta, Источноевропљани нису могли видjeti капитализам као начин живота заснован на (1) уставним гаранцијама индивидуалних слобoda, (2) вјерodostojnim и стабилnim законима о приватnoj својini, (3) слобodi уgovora, (4) kulturi razmjene u kojoj svaki pojedinač sponosi posleđide svojih odlučaka i (5) principima samointeresa, samoodluchnosti i samoodgovornosti.

(Крај у сљедећem броју)

(Наставак са 10. стране)

јама развила се форма демократије у којој су уједињене политичко учешће грађана и „експертократија“. Паритије су биле средство преко којег се самоорганизовани народ могао учинити активним. Воља народа може се појавити само у партнераја као јединицама дјеловања.

Чињеница је да у демократијама и политичким мањинама учествују у процесима одлучивања и њиховим покретањима. Ова критика односи се на то да у парламентарно-репрезентативним системима које носе политичке партије постоји неповјерење код изабраних према свјету, тј. народу. Ова чињеница налази своје оправдање и у проширивању државног апарате, у растућој компликованости и непрегледности државне управе. Осјећај да се човјек не налази никаде у политичким збивањима или да је истим чак и оштећен води ка политичкој апатији. Тако на супрот масивне већине стоје поједини експерти који ријетко имају дотицаја са људима којих се поједица одлука директно тиче. Због тога код неких дијелова друштва долази до појаве различитих реакција које се крећу од неразумевања, невјерице па до одбијања и употребе сile. Да је овакав развој опасност за демократију неопходнog консензуза, сасвим је јасно.

Кризни симптоми данашњице

Промјене широм свijeta везане су с тим. Живимо у доба сталних промјена и постављања нових вриједности. Конфлукти данашњице искazuju се у кризији свјести, која захтијева дијагнозу данашњице и проблема који нас окружују. Одговор на питања типа - Одакле потичемо? Где смо сада? Куда идемо? - у вријеме кризе вриједности и мјерила није сасвим по себи разумљив, него га се мора мукотрпно тражити. Ова криза државне свјести и свijети о правној држави дубоко је усјена у кризу свјетији и ранији седамдесетих година, замијењен је песимизмом широм свijeta.

У појединачном ради се о страховањима:

- од екстремних штета нанесених од државе и друштва;
- од заказивања економске ефицијенце, totalnog искоришћавања земљиних ресурса, то би водило крају социјалне сигурности. Пријетња себом нарађа из подручја која су у привредној кризи у боравак земље индустријализованог Запада и Сјевера.
- од рата и употребе атомског оружја. Распадање система из Јалте и Постдама донијело је крај 50-тогодишњег стабилног политичког интернационалног система. Велика раздавања свјетске политike, као конфлукти Исток-Запад и Сјевер - Југ, крећу се непрегледним пространствима експлозивних минских поља.
- од еколошке катастрофе.
- од нестanka морала. Криминал и терор се и тако већ уједињују и пружају отпор моралу.
- од оштећивања демократије и правне државе због свега горе небројаног.

Права држава и демократија су недјељиве

Сваком грађанину мора бити јасно за то се данас тешки очувању репрезентативног и парламентарног демократија. По основу историјских искустава мора нам бити јасно да *данас* правна држава не може функционисати без демократије. Комплексност друштва захтијева јавну контролу, јер би неконтролисана власт врло брзо прерасла у диктатуру. То данас не мора да значи владавину само једног диктатора, него би диктатуру представљала и владавина неколицине експерата са њиховом експертократијом, или што је још горе владавина неијаформисане, емоционалне и изманипулисане масе може такође представљати диктатуру. Још на почетку 20. вијека могло се замислiti да прав

Култура и цијетност

АНКЕТА: ШТА СТЕ РАДИЛИ ОВОГ МЈЕСЕЦА?**БОЖЕНА ЈЕЛУШИЋ, ПРОФЕСОР**

У ТРАГАЊУ ЗА СМИСЛОМ

„Срце и ја никад не доживјесмо до маја, а у проклетом животу тек стоти април је”, вајкао се Мајаковски у својој чувеној поеми. Ја сам, пак, доживјела мај који сам почела да прижељкујем крајем априла прошле године. То је, наиме, почетак наше борбе, муга мужа и мене, против болести која је заједничка. Била је то изузетно тешка и неочекивано лијепа година. Јер, тек сјенка могућег губитка даје тежину оному што је истинска вриједност. Ова је година била година приближавања смислу - смислу љубави, брака, дјече, вјере, судбине, избора, среће... Ако бих се још једном поиграла Кишовим ријечима рекла бих: вјеруј да је година која је прошла најгора од свих, мада је не бих замијенила ни за једну другу.

Првог маја са млађом дјецом „отварам“ сезону купања. Ловим тренутке љепоте крај мора прије несносних љетњих гужви и прљаваштине. Пред нама је нерадна седмица због сукрета државних и вјерских празника. Заправо, имам од чега да се одморим. Штрајк који још увијек траје много више замара од редовне наставе. Гастритис и главобоља природни су пратиоци када се „на-

вијете“ да за двадесетпет минута одржите предавање о Андрићу, Крлежи... Смисао нестаје, задовољство послом - такође.

У мају, најзад, почиње финализација пројекта медијске кампање реформе образовања у којој учествујем и која има истински смисао. Један од суштинских пројеката сваког друштва судара се са актуелним друштвеним недаћама које га стављају у запећак. Идем у Подгорицу кад другачије не могу завршити посао; пишем о реформи и изјенама планова и програма.

Трају предизборне активности на локалном нивоу. Сви се надмећу у љубави према Будви, тако да она под том љубављу посрће. У Бабином Долу смо, у међувремену, потписали петицију због пријеучења на водоводну мрежу зграде која има више станови него домицилних домаћинстава. Као појединачно домаћинство боримо се против власника који хоће да поток који смо купили прије двадесет година и од њега начинили пут, прогласе и својим. Природно је - садашњи грађитељи улажу само у „голи стан“, не у инфраструктуру. Она се не може одмах и директно исплатити. А би-

ло би тако лијепо да постоји комшијска солидарност. Ње, међутим, нема док се дијелимо на комшије и оне који зарађују градњом станови.

Ипак, ради се нови цјевовод за ово насеље које протеклог љета читавих четрдесет дана није имало ни капи воде, чак ни ноћу. Наравно, у међувремену је изграђено још много станови. Питам се: где је смисао! Пада ми на ум Андрић: „...можда ће од васцелог божијег света направити пусто поље за своје бесmisлено грађење и крвничко рушење, пањак за своју незајажљиву глад и несхвјатљиве прохтеве?“

Избори су и тренутак за резигнацију - сукобљавају се дјеца којој сам предавала у истим одјељењима. Боре се за власт! Кад ли су се само трансформисали? На срећу, сусрећем групцију младих који су истомишљеници када је ријеч о односу према обали, без обзира на то што припадају конкуренским странкама. Ту је негдје смисао.

За Велики пролећни маскенбал морала сам начинити костиме за дјецу. Док фештајуни пјевају пред „Конобом“,

истовара се шлепер цемента за радове у градском парку. Тај се парк у мом детињству закључавао ноћу да би се билье сачувале од тадашње шачице Будвана. Сада је међу коријење стабала уливен бетон. Овој градњи не видим смисао. Тешко да ће у њему више бити оне медитеранске атмосфере љености и бескрајних партија бришкуле. Нестају знакови идентитета.

Сезона је на помolu. Као вриједни секретар свог мужа дописујем се са фабрикама научичке робе у Италији и Француској. Он се одавно опредијелио да избегне „шанерске“ путеве. То је можда мање уносно, али пружа више смисла и задовољства животом и у животу.

Ротари клуб опет има састанке код Вука Митровића. Унаточ данонијним радовима на „Маестралу“, то је права оаза у којој су се сусрели овај крај и светски стандарди.

Четвртак је дан за гастроономске перверзије и занимљиве разговоре. Амерички експерт који нам је говорио о трансформацији платног промета запањен је егзотиком и богатством јеванђелија. Можда је будвански туризам могао кренути и Вуковим путем да смо Будву заиста вољели. Чак и да смо само рачунали!

Тешко је писати о мају након прошлог броја „Приморских новина“ и априла мог пријатеља Сретена Вујовића. Ујутром, у трагању за смислом увијек постоји опасност да хроника буде „суга и штура као охола уседелица“.

Божена ЈЕЛУШИЋ

ПРЕД ЧИТАОЦЕМ

ШИРЕЊЕ

Бранка Богавац: Разговори у Паризу, ИК „Пешин и синови“, Београд, 2002.

У књизи *Разговори у Паризу* Бранка Богавац објављује своје разговоре са деветнаест веома значајних писаца планете.

По образовању романист, зналац страних језика, захваљујући боравку у Паризу који, и ако није центар свјетске уметности, јесте сусретиште врхова разних њених области, па и књижевности, као и максималним припремама за сваки разговор (многе околности су јој, притом, ишли на руку).

Милан Кундер, који није имао времена, прихватио је разговор с њом зато што је Југословенка), Бранка Богавац овом књигом парадигматичних разговора у области књижевне публицистике, још више шири кругове своје и познатости својих саговорорника.

Констатација да је Пол Остер, један од њених саговорника у овој књизи, имао прилике да у Паризу сртне управо оне велике, могла би више да се односи на њу.

Теме разговора превасходно су књижевне, али је било ријечи и о друштвенном животу, политичким приликама, и другим околностима које су утицале на рад и успјех њених саговорорника.

Борхес је слиједио и испунио своју судбину писца; више од тога-писање је, за њега, једини начин живота. Он пише само кад је у надахнућу; у међувремену прави планове. Прочитано је исто што и доживљено, те се и од тога може правити литература. Уметност треба да буде нешто тихо и мирно као огледало, а стил је тежња ка једноставности. Сваки систем је превара, а ври-

јеме фундаментални проблем езгистенције. Читање је облик живљења, а књижевно дјело серија биљежака да би настало свега неколико „дефинитивних страница“.

Нобелова Клод Симон увијек богатије написе, но што је најмјеравао. Писац казује не објашњавајући. („Исход његовог рада јесте првенствено довођење у питање“). Дјело говори у име писца. Двије су опасности које непрестано пријете. То су ред и неред.

Чеслав Милош ствара поеме „као што дрво ствара воће“. А своје дјело дефинише као контрадикцију између бића и постојања.

Претеча новог романа Натали Сарот, каже да је свако уметничко дјело трансгресија, јер „онко прелази границе у којима је до тада била заробљена литература“.

Свака ријеч у књижевности мора да је важна. Ако то није, превара је, каже Милан Кундер. Лирска поезија, која није само књижевни род, већ и схватање свијета, „известан став према свету“, веома је потребна модерном романсијеру. Дух романа је „непрестано редефинисање човека као проплема“.

Живот је, каже Ежен Јонеско, драмски писац свјетског гласа, фарса, коју је Бог приредио човјеку, и не заслужује ништа друго, него да му се смијемо.

Бог је „максимална тачка“, а писање ослобађање, и „бескрајно истраживање самог себе“ увјерен је Емил Сиоран, који је одбио све књижевне нагrade.

Нобелова награда потврђује

МАРЈАН

Марјан је у Цавтат стигао пет дана после Иване.

Дуго је тражила собу. Тог лета је била велика гужва у том некада омиљеном летовалишту Београђана.

Како су јој завиделе њене нове цимерке из Задидовића, кад се појавио Марјан.

Сунчали су се на бетонској плочи и углавном ћутали. Речи његове газдарице из Београда, непрестано су јој брујале у ушима:

- Са сликарком Ањом је отишао на базен „25-и мај“.

Ивана га је тог дана чекала на супротној обали Саве, на „Ади међици“... Још и сад мрзи тај базен; сваку плочицу, воду, дрво иза ограде, трибине...

Ања је била нова професорка ликовног, у школи у којој је радио Марјан.

- Велика је то опасност за мене, помислила је. Марјан је предавао историју.

- Уморна сам од твоје игре, рекла му је.

- А ја сам од тебе оседео.

2.

Као из заседе, отац је изненада бануо у њен стан. Намргођен, одмах се упутио према Марјани. Приближио му се и оштро рекао:

- Овако више не може, или ћете у општину, или престани да долазиш!

- Добро, - тихо је одговорио Марјан.

Отац је убрзо напустио стан, а Ивана се озарил. Али не за дуго. Све је остало по старом. Са-

да су се још више скривали. Трзала се на сваки шум.

- Шта ти је, нећу ваљда да вучем звонце за собом, - рекао јој је.

У том тренутку га је mrзela.

Марјан је често возио њена кола. Пребрзо је возио и није поштовао прописе. Дуго није могла да се смири после његове вожње. Претицала је, тркао се са „Ластиним“ аутобусом, превртао се. Једном је упао између шина: возио је у сусрет трамвају. У последњем тренутку, уз јак тресак, искочио је на асфалтни пут. Неколико пролазника је застало да испрати ову егзбицију. Ивана је, након свега, решила да положе вожњу. Успела је да положи у деветом покушају.

Те године у Београду су биле празне улице у јулу и августу, као да је годишњи одмор трајао непрекидно два месеца.

Долазила је на посао обично, око седам.

- Шефе, зову вас из Сплита, већ трећи пут, запомагала је секретарица са прозора.

- Чекам да Ивана упаркира „фићу“, удариће ми нову „аскону“, одговори јој је шеф са паркинга.

Кад су се враћали из Грчке, остали су на путу, завејани, шест сати. Нису стигли на заказану вечеру.

У аутобусу је било хладно. Марјан је упадљиво буљио у једну младу девојку, са задњег седишта.

- Ово је намерно, помислила је Ивана. Ко зна због чега ми се свети.

После месец дана у ресторану „Беле зоре“

пришла им је. У руци је држала фотографију са дочека Нове године. Збуњена, гледала је у Марјана, као да је очекивала неки тајни знак.

- Дуго сам вас тражила, - стидљиво је рекла.

Била је жртва игре у којој ме је кажњавао, помислила је.

Често је закашњавао, а дешавало се и да не дође на заказани састанак.

- Зашто? - питала га је.

- Знаш, са нама је све исто. Моја мајка мора имати унуче.

„Нема љубави ако морамо да чекамо једно на друго“, - дуго је памтила речи једног француског студента.

Јавила је Марјану да је добила све резултате са снимања, из болнице. Одмах јој је заказао састанак у једном отменом ресторану. На сваком налазу је писало Б.О.

Била је срећна, не због резултата. Више неће сумњати у њу. Та два слова изменеће њен живот. Престаће патње и непрестано ишчекивање да се од

Култура и цијетност

КРУГОВА ПОЗНАТОСТИ

дила је увјерење Надин Гордимер да је право то што је у књиге улазила као у битке, јер је „тамо увек била борба идеја“.

Умберто Еко, који се прославио књигом есеја *Ошверено дјело*-остале су само увећавале његову славу-кад пише текст из семиотике, полемише с онима за које мисли да га нијесу разумјели. Текст из „креативне литературе“ не брани али и не охрабрује нападе. Писац се писањем не доказује, већ „ставља на сцену противречности живота“. Хумор помаже да живот не скватимо сасвим озбиљно, „да у њему живимо с извесном дистанцијом“. Слушање прича продужава живот, а библиотека је замјена за Бога.

За Марија Варгаса Јосу књижевност је компензација за постојеће, а незадовољство база, не само за књижевност, већ за стварање уопште. Фикција, настала из потребе да ово што јесте буде другачије, не преподјује живот, већ му противврјеши тако што одузима оно че-га је сувише у реалном животу, а додаје оно што му фали у стварности, и тако успоставља ред и логику тамо где је наше искуство апсурд и хаос. У литератури најважније је да се, критиком, власт доведе у питање.

Хорхе Амадо увјeren је да љубав и пријатељство омогућавају да живимо. Разлику између политичара и писца види у томе што се првом вјерије у једном тренутку, а другом увијек. Иако сматра да је писање мука, д匍ут је одбио да буде амбасадор.

Судбина Тони Морисон, за коју је писање једина ствар за коју је створена,

слична је Пепељутио. Као потомак црначких робова, дочекала је Нобелову награду. Оне не жели да жртве нестану, већ да се изразе. Као писац мора да покаже истину.

Код Андреја Макина, који је пријебао лукавству и измислио преводиоца, под именом свог француског дједа, све је подређено томе да буде писац. Толико је обузет том својом опсесијом да, послиje књижевних успјеха, иди прихватио позив за вечеру предсједника француске владе. А Бранку Богавац наговорао је да је боље да пише о његовим књигама, него да разговарају. Да му је то успјело, не било овог разговора. За њега постоји само један језик, који је способан да уједини читав човјеков род, а то је поетски језик. Свака књига је чудо, јер је магија која мијења наш живот. У поступку стварања, најважнији је тоналитет лица. Носталгији, у докторској тези о Буњину, кога сматра посљедњим руским романсијером, посветио је шест стотина страна. Његов циљ је да у литератури открије дио

вјечности у свима нама, а на писање га подстиче сјећање.

Бесмртност тражи писаца да би прошла кроз њега каже Патрик Бесон, који је на роману *Дара*, о његовој мајци, Југословенки, за који је добио Велику награду Француске, радио три године, прочитавши око пет стотина књига, и научивши наш језик, како би чуо његову звучност.

Домовина Испаила Кадареа је литература. Прво је писац, па грађанин. На диктатуру и литературу гледа као на животиље које се непрестано колју. У тирании велики писац је као дрво обиљежено да се обори. Умјетник не треба да се покорава ниједном закону, осим закону умјетnosti.

Писац, каже Пол Остер, који је из Америке дошао у Париз да преводи француске писце, мора да слиједи своју судбину, и зато не треба да обраћа пажњу на то шта ко о њему говори. Иако су седамнаест пута одбили да му објаве роман, постао је један од најпознатијих писаца своје генерације.

Писање за Алена Боскеа

је оправдавање егзистенције писца. Литература је као разбистравање. Стил значи озбиљно схватање свог списателског послана и читалаца. Бављење поезијом је најизоштренији вид индивидуалне слободе.

Али, схватање духа епохе не постиже се само у усамљености, већ и у солидарности. Илустративан је позив главног уредника листа, који је тражио да напише за двадесет пет минута сто двадесет редова о Андреју Бретону. На његовој изненађењу због Бретонове смрти, главни уредник је реаговао: „Боске, напишите прво чланак, па после плачите“.

Маргерит Дијас, чија слава је експлодирала појавом романа *Љубавник*, створила је стил назван по њеном имену, који се састоји у одбацивању свега сувишног. Тема њених књига је љубав, која води у пропаст. У писању се треба ослободити од конвенција.

С Ели Визелом, ауторка је разговарала као с писцем, иако је Нобелову награду примио за мир. За разлику од многих, он пише да се не би ослободио сјећања. Са шеснаест година изашао је из логора у Аушвицу, непосредно је свједок многих страдања његових супарници. Доживио је сатисфакцију и кад је, као новинар, присуствовао сјећају Ајхману у Јерусалиму...

Због информација које пружа за историју књижевности, због оптимизма који исјављају одговори писаца, али и због јасности којом су исписане више од тридесетак година, ова књига не да се оставити док се не прочита. Али, ваља јој се и враћати.

Добрашин ЈЕЛИЋ

ДЕСЕТ НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА
БУДВАНСКЕ БИБЛИОТЕКЕ У МАЈУ

1. Тери Прачет: *Мали болови*, „Лагуна“, Београд, 2002.
2. Барбара Кингсолвер: *Библија ошрвне маслине*, „Лагуна“, Београд, 2002.
3. Кристијан Жак: *Рамзес, књиће 2, 3, 4*, „Плато“, Београд, 2000.
4. Хелен Филдинг: *Бриџит Цоц на извици разума*, „Плато“, Београд, 2002.
5. Јиљана Хабјановић: *Пешкања*, „Народна књига“, Београд, 1997.
6. Џоан К. Роулинг: *Хари Потер, III, „Народна књига“*, Београд, 2001.
7. Зоран Ђирић: *Хобо, Народна књига*, Београд, 2001.
8. Џ. Р. Р. Толкин: *Господар ЏріШенова*, „Грифон“, Београд, 2001.
9. Карлос Фуентес: *Наранџа*, „Беополис“, Београд, 2000.
10. Јукио Мишима: *Морнар који је изневјерио море*, „Езотерија“, Београд, 1997.

рекла јој је *Дара*.

Испрпљена од прегледа и снимања, отишла је у оближњи парк. Био је март месец. Дуго је седела на хладној клупи. Није ни приметила да је остала сама у помрчини.

3.

Иза ресторана „Крајина“, поред усамљених стена, склонила се од свих наговештаја, од наде да ће се *Марјан* из *Мојковца* спустити до мора. Заправо, држао је у неизвесности. Већ други пут је кажњава.

Кад је летовала у Опатији, очекивала га је да се појави почетком јула. Није дошао, али је она врло брзо повратила свој, накратко нарушени мир.

Ово ишчекивање, претворило се у бесконачност. Узалуд је покушавала да чита књигу *M. Кундере „Успоравање“*. Испред замка од стена, олује су постелеју клесале. На избледелом пешку, клечала је као у порти. Изненада, чула је како се помера камење. Дизао се прах изнад одрона.

- Ја крешем вас - огласио се висок човек, са седом брадом и великим кистом испод руке.

Био је то сликар из Словачке, дознала је ка- сније. Имао је на себи розе мајицу и жути шорц. Још само да је обукао зелени прслук, помислила би да је дошао из Копакабане.

- Насликај наталожену патњу, непролазни гнев у мени, ако умеш - рекла му је.

Окренула је главу и гледала у небо. Није је

разумео. Наставио је, убрзаним корацима, да кружи око њеног уморног тела.

Када се вратила у Београд, испред хотела „Балкан“, срела је *Зорана*. Док су разговарали, измишљала је разне теме, само да би сазнала нешто о *Марјану*.

Када је то осетио, изненада је рекао:

- *Марјан* и ја смо били на концерту *Марије Клас*.

- А ти, шта ти радиш? - питао је.

- Знаш, ја сам се удала. - Ово ће сигурно узне- мирити *Марјана*, помислила је.

Заиста, после два дана видела га је како стоји загледан у излог, преко пута њене зграде.

Удати се... Да ли је то каоkad се опкољене сенке пресвлаче у чедност белине...

Кад се раскошно светло обликује у изливен вез? Као два обнажена цвета, из истог корена, кад се ломе у воденој међави...

Једна сликарка венчала се са реком.

Претходну Нову годину *Марјан* и *Ивана*, прове- ли су на Старој планини. Док су се пењали пре- ма врху, прстима јој је затварао рупице на бун- ди, због хладноће.

- Боже, колико те воли! - са уздахом је рекла *Дара*.

- Довео сам *Милијану* из Пљевља. Морао сам. Знаш, ми ћемо се и даље виђати - рекао јој је *Марјан*, док га је возила преко Бранковог моста.

После месец дана осетила је да је нешто сте- же у грудима.

- Узми два огледала, сама прогледај грло, ти

Не родих се, но се ријеч роди - шали се неко у мени.

Почиње се ог непачке. Нека неваиг-шачка - није бјелина ни шама, а почешак је.

Наспамет мајушан, а шишем велико слово на закораку реченице.

Па се унитра нижу ђодови, кораци и знаци.

Предахи и усијеци - зарез шишићи запећу. За дужи прегах или прећу - шире или пршицу, нашки речено.

И крени даље - уз и низ реченицу.

Гледам: изнаг хода, изнаг стаса и гласа шала-сају ми се акценти. На броју их је и чећири и безброј. Узлазим некуку навише - уз мајлу или машту или бијелу сјенку шежње, па слизам, слизам низ стјерну брије и сјеће. Извијам се уз дуѓи дах и корак, па ми се све намах скраћи или се сијајакнem. Или се изнаг гласа свије прни лук дуѓе.

Па биљежим шачку више шачке: хоћу да иска- жем нешто, ако се шишића икome може казати.

Па вазда слиједи нови рег - изнова се почине, кајку, а вавијек бива то стјароме.

Па на kraju реченице дође мало слово.

А шачка се шачне сама - незвана и немила. И бива да се, као недоречена, пропије у неколи-ко шачака.

И ево, кичма се стјарачки саћиба. Ријечи би да су усјравне. И да се чуде, да зашићују - за ово и оно.

Па се нашалим:

- Био сам знак узвика - саг сам знак шишића.

Тедо Вукосавић

НОЋ НАД КОТОРОМ

Ноћ је дубока искајла звуке
Гласне музике. Уз траг сан се прити.
Трп скоро пуст је, на њећове руке
Тишина шишић сјаја звезда сији.

Како цветиј крутан на слабашној стапи
Ноћ поћнула се. Мир шајину сијиче.
На свим прозорима сијашћени су кайци,
Саш откуцава и бележи приче.

Немушим шоном из лађе ог златна
Певуши месец, неснивач нойторан.
А занетиј собом, истиод стјарој саћиба,
Гордо корача временши Которан.

Бранко Б. КОВАЧЕВИЋ

си пушач. Знаш, она је млађа од тебе, можда ће му родити дете - тешла је *Дара* тихим гласом.

Није могла да гута. Две кифле су цело пре подне стајале на њеном столу. Једва је чекала да се заврши радно време, па да оде мајци. Хтела је само са њом да се потајно опрости, затек.

Осјећала је како све више губи снагу.

Код „Зеленог венца“ ушла је у препуну 16-ицу. На плоч

ПОЕТИКЕ

Култура и цијетност

СТАНИЋЕВЕ СЛИКЕ И ПРИЛИКЕ

Фотографија неког призора - пише Војо Станић - не може никад оставити јачи утисак од утиска када тај призор директно гледамо. Слика је нешто друго - слика је документ једног личног доживљаја.

Ко иоле познаје Станићеве слике лако ће у тој тврђни пронаћи ауторову поетику засновану на сопственом искуству. Наиме, његове слике су као неке намјерно поремећене фотографије на којима се свакодневни свијет, свијет који опсесивно окружује сликаре, исказује као суштавене реалности у којој је шашавост неминована, и приrodna. Прошлост нам, каже Станић, изгледа љепша због тога што није било фотографија, знамо је једино кроз умјетност.

Дакако то привидно љепшавање стварности, о којој размишља Станић, је заправо умјетниково виђење, јасноћа увида у стварност. Сликарство је - пише Војо Станић - најјаснија умјетност која се доживљава чулом и приступачна је и глупом човеку. Кад осјетимо слику, онда смо и свхатили.

По овим сликаревим тврђњама неко ко није видио Станићеве слике по-мислио би да се ради о изјавама неког старог мајстора који се није помакао од традиционалног поимања сликарства. Међутим, управо је Станић ванредан примерје сликара који је непречушни стваралац, дакле трагалац. Највећа је површина - каже Станић - мислити да смо најзад нашли нешто дефинитивно. За ту тврђњу су најбољи доказ његове слике. Оне исказују сталне мијења у његову погледу искоса, у недримљивом сликаревом оку.

А тај поглед искоса, који твори слике као намјерно поремећене фотографије једног омеђеног свијета, свијета Боке Которске чији је страсни сликар Војо Станић, подразумијева, како је с правом речено, ону врсту ликовне приче коју од елемената препознатљивога твори посве нови свијет. Од Хијеронимуса Босха и Бројела до Далија, Магрита и Бен Шаат тврди Мића Поповић - запамћени су многи велики сликари који су се без устрчава-

вања и страха, приближавали границама литературе и распричаности, али их је на тим рискантним излетима, чини се, под ефикасном заштитом држала извјесна филозофска општост. Али и Војо Станић - ујерава нас Мића Поповић - не илуструје животне читанке; он прави моћне слике. Осим што те слике узбуђују, оне нас и забављају.

Војо Станић управо сликама исказује свој сопствени поглед, поглед искоса на свијет који га окружује: наиван је онај сликар који мисли да ће

збива на слици као у огледалу.

Примјетила је Олга Петровић да је Станићев колорит разноврстан, али да боје никад нису чисте, да је фактура мирна, потчињена атмосferи слике и теме. Детаљнија упоређења показују да је Станић оригиналнији но што у први мај изгледа: он има посебан колорит, компонује слику неусијено, посебан му је потез и мотиви. Слика ненаметљivo и без позе. Станићев израз је упрошћен - без класичне минуциозности, али асоцијативном карактериза-

познатљиве на његовим slikama, трагао и пронашао снажан, аутентичан ликовни језик који му је омогућио да несметано слика управо оно што хоће а да те слике кореспондирају и са простором и са временом у којему живи. Права оригиналност је спонтана - каже Војо Станић - потиче од личности... без имало муке и напора... као што је оригиналан и спонтан рукопис сваког човјека... или кроз дугу прошlost умјетности нађићemo на велику сличност сликара из најразличитијих епоха. Станић, дакле, истински својата и живи познату максиму о сличности по сродности.

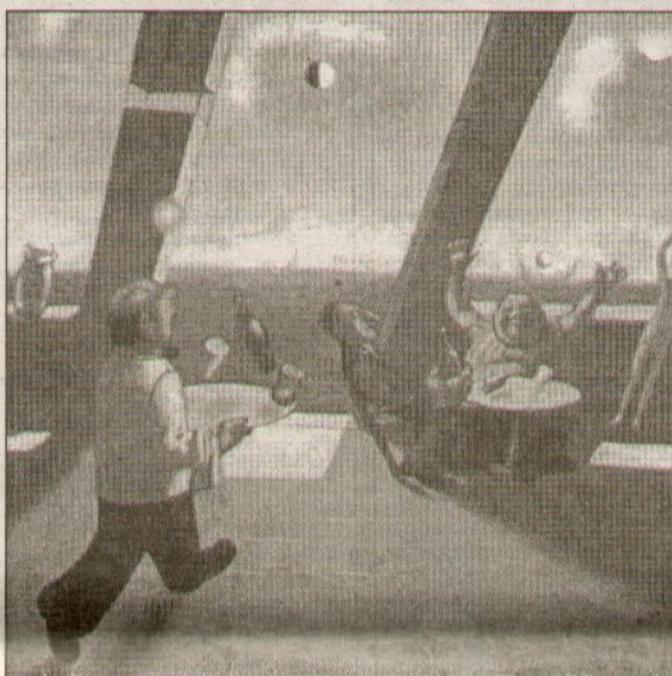
Зналци Станићеве умјетности и њени тумачи посебно су истицали мајсторство употребе светлости у првом периоду наивности пучко-карневалске оптике, а и касније када се у његове слике усељава ренесансна перспектива, и још касније када се у његовим slikama исказује нордијска меланхолична мјесецодлиka светlost. Све је то, међутим, утраћено у слике Боке и њеног појавног живота. На Станићевим slikama су нимало неobično prisutne карневалске слике и прилике уз визије неких чудних бродова који као да су допловili из викиншких времена у Бококоторски залив. Профano и узвишeno, карневалско и меланхолично, живот и смрт, спајају се у Станићевим slikama i јединство које исказујe чудstvo nepatvorenosti i prolažnosti života. Karnevalske igre pretacaju se u mrtvachke plusese sa melanholijom i šashavšću istovremeno.

У томе и јесте суштво Станићевог погледа искоса на све и сва. Па и на себе сама.

Несхвataljiva је потреба да се праве слике које нико не може да тумачи, које разумije само аутор. Ова Станићева опсервација ме и навodi na то da ne opisuju њegove slike. Њih treba svako sam da vidi. Kada ih jedanput vidite one vam zaustvijek ostaju u sjećanju. Zato ih treba gledati bez omame.

Станићев поглед искоса помоћи ћe вам у томе.

Вук КРЊЕВИЋ

Bojo Stanić: „Фешта“

промијенити свијет, каже Војо Станић: Прво се пројени свијет, па онда сликарство. Ту је настао неспоразум социјалистичког реализма.

И баш тим освајањем слике изнутра, из искошног погледа, рађањем и конституирањем простора слике који је ослобођен свих канона, остваривањем сопственог погледа искоса, једног медитерanskog, карневалског увида у свијет који га заокупља и окружује, Станић је заиста дошао до тога да његове слике јесу и допадљиве на присан начин, трагико-мичне, веселе и жалобне истовремено. Поигравају се у њима и обиље живота, и обиље смрти, уједно.

А све се то истовремено

цијом ликова и предмета он оствaruје - сматра Петровићева - јединствену атмосферу свог сликарства окренутог човјеку, његовим навикама, амбијенту - наглашено приморском.

Рођен у Подгорици 1924. године, Станић је звршио на београдској Академији ликовних умјетности, 1951. године вајарски смјер али се од шездесетих година бави највећима сликарством. Када се с правом каже да трајно живи и ради у Херцег Новом онда то заиста значи да је не само животом већ и сликарством судбински везан за тај град и Боку, "невјесту Јадрана" на свој дубоко лични начин искошенога погледа, и да је управо ту, у околностима које су пре-

нетне садржине".

Простор на Новаковим slikama je имагинаран, неомеђен, необичан и енigmatično узбудљив. Композиција је најчешће централizovana, покренuta ili stopljena u fantazmagorichnu viziju definišanu spontanim i izražajnim rukopisom sa neobično маштовitim variranjem linije koju нарочито карактерише лакоћа интуитivnog, слобodnog trajeњa oblike. A затамњeni sadržaji podsvesti односе га и удаљују од токова стварности ka скривеним и неочекиваним симболичким значењима. Тајанственост и наглашена драматика дogađaja потенцирају његов карактеристично самосvojstvo, od malenih prisutnih, mistično-

екscentralicnem stav kojim често успијeva da uzdrma egzistencijalnu prazninu i umalost svakodnevničeve.

Новаков неobično рано оформљен stil, danas подстакнут суптилним педагoškim umijeđem profesoara, нашег уваженог сликара Михаила Јовићевића, kreće se u okvirima neonadrealizma, ekspresionizma, поетskog i magičnog realizma do понеког primjera ekspresionističke apstrakcije, нарочito kada je riječ o crtežu.

Пружимо Новаку руку da istraje na putu izabranih, oivichenom avanturnama neizvjesnog pri otkrivanju i osvajanju vizuelnih tajni koje umjetnost čuva.

Л. ЂУРАШКОВИЋ

dosta vode). Језичком svježnjom i stvaralačkom слободом он је у нама оживјео један фантастични простор у којем егзистирају два свијета, један мистични и архетipski исказан кроз тајанstvenost i mir egiptatskih sfingi, fantaziju средњevjekovnih bestijskog, хриšćansku religiju, и други реалан, који се у његовом сликарству преплићu stvarajući најразличitične oblike, попут вињетa и иницијala sa чудесним преплетима који долазе из најудaљenijih predela maste i nova. Antitezeta figurativno - nefigurativno, organsko-neorgansko, asocijativno - simbolično definisanih његovih karakteristično samosvojstva, od malenih prisutnih, mistično-

МОДЕРНА ГАЛЕРИЈА У ГОДИНИ ЈУБИЛЕЈА

ПЛОДНА
САРАДЊА

У усјешној дугогодишњој сарадњи будванске Модерне галерије са најзначајнијом музејском институцијом у Црној Гори, Народним музејом са Цетињем, реализован је велики број изложби. На тим изложбама представљена су истакнута имена ликовне умјетности од краја деветнаестог вијека до почетка седамдесетих прошлог вијека, чија се дјела налазе у фонду са збиркама Умјетничког музеја и Музеја краља Николе.

Сарадња са Музејом краља Николе, организована је тематска изложба „Лик жене у сликарству“ на којој су изложена дјела пружилајућима изложбама предашњег вијека, чија се дјела налазе у фонду са збиркама Умјетничког музеја и Музеја краља Николе. Најзначајнија изложба је изложба Анастаса Боцарића. У априлу мјесецу наредне године организована је тематска изложба „Лик жене у сликарству“ на којој су изложена дјела пружилајућима изложбама предашњег вијека, чија се дјела налазе у фонду са збиркама Умјетничког музеја и Музеја краља Николе.

Изложбама представљена су имена ликовне умјетности изложбама предашњег вијека, чија се дјела налазе у фонду са збиркама Умјетничког музеја и Музеја краља Николе. Најзначајнија изложба је изложба Анастаса Боцарића. У априлу мјесецу наредне године организована је тематска изложба „Лик жене у сликарству“ на којој су изложена дјела пружилајућима изложбама предашњег вијека, чија се дјела налазе у фонду са збиркама Умјетничког музеја и Музеја краља Николе.

Изложбама представљена су имена ликовне умјетности изложбама предашњег вијека, чија се дјела налазе у фонду са збиркама Умјетничког музеја и Музеја краља Николе. Најзначајнија изложба је изложба Анастаса Боцарића. У априлу мјесецу наредне године организована је тематска изложба „Лик жене у сликарству“ на којој су изложена дјела пружилајућима изложбама предашњег вијека, чија се дјела налазе у фонду са збиркама Умјетничког музеја и Музеја краља Николе.

Изложбама представљена су имена ликовне умјетности изложбама предашњег вијека, чија се дјела налазе у фонду са збиркама Умјетничког музеја и Музеја краља Николе. Најзначајнија изложба је изложба Анастаса Боцарића. У априлу мјесецу наредне године организована је тематска изложба „Лик жене у сликарству“ на којој су изложена дјела пружилајућима изложбама предашњег вијека, чија се дјела налазе у фонду са збиркама Умјетничког музеја и Музеја краља Николе.

Изложбама представљена су имена ликовне умјетности изложбама предашњег вијека, чија се дјела налазе у фонду са збиркама Умјетничког музеја и Музеја краља Николе. Најзначајнија изложба је изложба Анастаса Боцарића. У априлу мјесецу наредне године организована је тематска изложба „Лик жене у сликарству“ на којој су изложена дјела пружилајућима изложбама предашњег вијека, чија се дјела налазе у фонду са збиркама Умјетничког музеја и Музеја краља Николе.

Изложбама представљена су имена ликовне умјетности изложбама предашњег вијека, чија се дјела налазе у фонду са збиркама Умјетничког музеја и Музеја краља Николе. Најзначајнија изложба је изложба Анастаса Боцарића. У априлу мјесецу наредне године организована је тематска изложба „Лик жене у сликарству“ на којој су изложена дјела пружилајућима изложбама предашњег вијека, чија се дјела налазе у фонду са збиркама Умјетничког музеја и Музеја краља Николе.

Драгана ИВАНОВИЋ

КРОЗ ГАЛЕРИЈЕ

СЛОБОДНО ТРАЖЕЊЕ ОБЛИКА

• Један од примјера који пошtrију да умјетнос џијој сушиши не подлеже стереотипним правилима је и изложба слика и пртежа седамнаестогодишње Новака Бубања, негавно организована у изложбеном простору стоменом дома „Стефан М. Љубишић“

Иконографски слој Новакових слика и црteža представљају једну од најчешћих израста из ететичне атмосфере сна чији садржај чини имагинарним простор испуњен фигурацијом ослонењем на фантоматичне представе птица, чудноватих рептила и других фантастичних животијских или човјеколиких форми као симбола егзистенцијалне драме и страдања.

Са друге стране, архетipska мистичност изражена је фигурацијом која подсећа на давне, изгубљене или не, цивилизације, или како то у предговору за изложбу истиче Јиљана Зековић: „Новаков ликовни израз развија се кроз два упоредна пута, преко црteža и слика (акварели и темпера са

Духовно наслеђе

ИКОНОГРАФИЈА

**ВАЗНЕСЕЊЕ
У ХРИШЋАНСКОЈ
ИКОНОГРАФИЈИ**

На основу библијског текста: „И ово рекавши, док они гледаху, подиже се, и узе га облак испред очију њихових. И док упртих очију гледаху за њим како иде на небо, где, два човјека у хаљинама бијелим стадоше поред њих. И они рекоше: Јуди Галијеџи, што стојите и гледате у небо? Овај Исус који се од вас узнесе на небо, тако ће исто доћи као што га видјесте да одлази на небо” (Б. 1,9-12) кроз историју сакралног, хришћанског сликарства формирали су неколико иконографских типа представе „Вазнесење Христово”, као једне од најзначајнијих сцена библијске историје, која се пројављује и као једна од дванаест сцена Великих празника.

Најранија иконографска форма ове сцене је хеленистичкој шији који се први пут јавља у IV вијеку. Христ је представљен како се пење уз брдо, док га два анђела прате гестикулишћући у чуђеној, или му помажу. Из облака извиђају руку Божија рука која прихвата Христа. Сликарство катакомби не познаје ову представу која чешће и редовније почиње да се појављује од VI вијека и траје, кроз разне модификације, на Западу све до XII вијека. У каролинском и отонском периоду јавља се Христ са процесионалним крстом и почиње да благосиља апостоле. Јављају се и представе на којима Христ окружују анђели формирајући око њега мандорлу. Анђели му се понекад клањају, а понекад лете низбро према апостолима. Од XI вијека Божија рука се не приказује у покрету као прихвата Христа, већ како га благосиља.

Око VI вијека на Истоку настају још два иконографска типа код приказивања сцене Вазнесења. То су сиријски и византијски. Оба приказују Христа у мандорли коју узносе анђели, док на земљи стоје двије симетрично постављене групе апостола са Богородицом која се у положају „оранс” налази у средини, а симболише Цркву коју Христ оставља на земљи. Уз ову заједничку одредницу сиријски шији приказују Христа у мандорли коју носе два анђела, док му се друга два анђела клањају. На земљи, лијево и десно од Богородице, стоје још два анђела који се обраћају апостолима

наведеним библијским текстом („Људи Галијеџи што стојите...”, итд.). Византијски шији приказује Христа како унутар мандорле сједи на пристолу. Почевши од IX вијека, Христос свечешће почиње да се приказује како сједи на ду-

јеку у Енглеској, одакле га, као обавезну формулу, у XII - XIII вијеку преузима француска готика, а од ње италијански trecento (XIV вијек). У Њемачкој ће се, на против, овај мотив ријетко јављати прије XV вијека.

Вазнесење

ги. У византијским иконографским представама, као и у италијанским које се до XIV вијека вјерно придржавају византијских formula, Богородица, одмјерених гестова са молитвено уздигнутим рукама у положају „оранс”, увијек остаје у средини композиције са апостолима. На Западу (изван Италије), нарочито од времена готике, Богородица почиње све живље да гестикулира, попут зачуваних апостола.

Даље уочавамо да се она све чешће окреће у профил, помјера из средине композиције и уклапа у једну од бојничких група апостола. Дешава се да сасвим изостане из композиције. У византијском типу „Вазнесења“ нису представљена два анђела на земљи у обраћају апостолима. На оријенту, у Палестиини и Сирији, појављују се у овој сцени и апокалиптичка знамења сунца и мјесeca.

Занимљиво је да се овај детаљ не појављује у византијским и италијанским представама, док га иконографија Запада често преузима.

У иконографији заједничкој шији „Вазнесења Христовог“ појављује се нови мотив, где Христу који улази у небо, из облака провирају само босе ноге и окрајци хаљина. Овакав мотив се први пут јавља у XI ви-

јеку у Енглеској, одакле га, као обавезну формулу, у XII - XIII вијеку преузима француска готика, а од ње италијански trecento (XIV вијек). У Њемачкој ће се, на против, овај мотив ријетко јављати прије XV вијека.

Богородица и апостоли скоро редовно клече (ређе стоје), а на хумци, у средини доњег дијела композиције, виде се отиснути трагови Христових стопа. У Италији се крајем XIII вијека, с Cavalliniјем и Giottom, поново појављује мотив хеленистичког иконографског типа „Вазнесења“, али на овим приказима Христ се узноси на небо у профилу и без мандорле. Док лебди прате га хорови анђела свирача.

Даље уочавамо да се

обогаћује се све бројнијим новим ученицима, очевицима који сви, по правили, клече. Такође,

се у Италији, у XIV вијеку формира иконографска композиција са Богородицом и апостолима (каткад и са апостолима)

који затварају круг, тако

да су према гледаоцу

окренута дјелимице леђима.

Као што увијамо, сце-

на „Вазнесење Христово“, готово без нарочитих иконографских од-

ступања када је ријеч о

мимоилажењу хришћанске

иконографије Истока

и Запада (сем када је

ријеч о теолошком при-

ступу третирања ико-

не/слике) је радо и оба-

вездно (у оквиру Великих

празника) представљан

мотив сакралног сликар-

ства од најранијих вре-

мена хришћанске исто-

рије до данас.

Луција ЂУРАШКОВИЋ

ХРИШЋАНСКИ ПРАЗНИЦИ

**ВАЗНЕСЕЊЕ ГОСПОДЊЕ
- СПАСОВДАН
И ТРОЈИЧИНДАН**

Вазнесење Господње-Спасовдан, један је од великих Господњих празника и посвећен је Вазнесењу Христовом на небо. Празнује се у четрдесети дан од Васкрса.

Четрдесет дана од свог Васкрсења, Господ Исус Христос јављао се својим ученицима и вјерном народу утврђујући их у вјери. Онај који је сишао с небеса и обукао се у земно тijело, претприо страдање и поруге, крсне муке и смрт, вјаскрао у слави - све да би опрао људски род од гријеховног кала и таме безнађа - враћа се Богу Оцу да „сједне с Његове десне стране“.

Вазнесење Христово је велики и чудесан догађај, као што је било чудесно и Његово Рођење и Његово Васкрсење.

Он шаље Своје ученике у свијет, „Идите и научите све народе крстеви их у име Оца и Сина и Светога Духа“. Не оставља их без наде, same, већ их утврђују ријечима: „Ја сам с вама у све дане до спрштка вијека“. И на крају своју Цркву и хришћане оставља са обећањем да ће послати Духа Светог, Духа Утешитеља.

Са Горе Маслинске, удаљене од Јерусалима „један дан хода“ Христос благослови окупљени народ и уздиже се на небо. А народу се обратише двојица анђела ријечима: „Људи Галијеџи, што стојите и гледате на небо? Овај Исус који се од вас узнесе на небо, тако ће исто доћи као што га видјесте да одлази на небо“.

(ДЛЕЛА АПОСТОЛСКА 1; 11)

Заиста, велика је ово тајна. Господ, свршивши своје дјело на земљи враћа се на Свој небески престо.

Сад су ученици знали, сад је народ видио и заједнички да је онај који је вјаскрао заиста сишао с неба и да се тамо враћа као што је и рекао.

Опет се испуњавају ријечи старозавјетног пророка „Нико се не попе на небо осим који сиђе с неба, Син Човјечији“.

(Јов. 3, 13) На Маслинској Гори остао је отисак Христовог стопала, на том мјесту саграђена је Црква и многи вјерници који

долазе у Свету земљу на поклоњење светим мјестима, неизоставно долазе и на ово мјесто одакле се Господ вазнесео Богу Оцу, на престо небески и одакле је последњи пут благословио вјерни народ на земљи.

Овим растанком, апостоли се нису растужили већ, напротив, с радиошћу су се вратили у Јерусалим да сачекају испуњење обећања о Духу Утешитељу.

Овим новозавјетним догађајем Бог нам је откривен као Света Тројица-Син Божији, Ријеч Очева који се рађа од Оца, долази у свијет да га спасе и обожи, поново приведе Творцу и утврди кроз Свету Тајну Евхристије у спасењу и заједничарењу са Богом. Син Божији, који је вјаскрао из мртвих, враћа се Оцу, јер је од Оца и послат и оставља вјасцелу хришћански род у знању и вјери да ће опет доћи „са словом, да суди живима и мртвима и Његовом Царству неће бити краја“.

Оно што се у Старом Завјету наслућује, а што су старозавјетни пророци јасно видјели испуњава се у Новом Завјету.

Трећа Личност Животадавне Тројице-Дух Свети, који ће Цркву утврдити кроз вјекове, чији „печат дара“ на крштењу примамо, кроз чију благодатну силу предукс Царства Божијег и на земљи осјећамо, чијом љубављу се из дна очајања подижемо, чијом силом мошти светитеља сагледамо, то је Дух Тјешитељ кога је Господ обећао. Дух Свети спустио се на Апостоле у десети дан од Христовог Вазнесења на небо.

Док су апостоли са женама и са Маријом, мајком Исусовом, били на молитви за вријеме последњег дана великог јеврејског празника Сењица, изненада се зачушум са неба, „налију хујају силног вјетра и напуни сав дом где они сећају“. Овакво чудо смјеста је привукло велики број народа у Јерусалиму.

У том сабраном народу око куће у Јерусалиму и чуда Божијег, било је пуно припадника многих народа тог времена, јер је Јерусалим био један од центара

старог свијета. И тада се Дух Свети спусти на ученике Христове и они примише Крштење Светим Духом. „И показаше им се раздијељени језици као огњени, и сиђе по један на свакога од њих.

И испунише се сви Духа Светога и стадоше говорити другим језицима, као што им Дух даваше да казују“.

(Дјела АП. 2; 3-4)

Дух Свети се својом благодату и пуноћом уселио у њих и тада се Апостол Петар обратио окупљеном и зачујеном народу.

То је била прва јавна проповед Христових ученика и где, чуда - свако је разумио и чуо

Петра на свом материјем језику. Овај дар Апостола Петра, догодио се посредством Духа Светога.

Послије Петровог обраћања народу и његовог јавног свједочанства о Исусу Христу, Сину Божијем, крстило се три хиљаде људи.

Послије крштења Духом Светим, Христови Апостоли утврђени у вјери и запечаћени Његовом благодату кренуће у свијет да објаве радосну вјест Јеванђеља свим народима. Утврдиће Цркву Христову, прве хришћанске заједнице, из којих су касније, увећањем броја вјерних изникле прве епископије.

Ово се додатило у десети дан од Христовог Вазнесења, а у педесети дан од Његовог Вазнесења на небо.

Док су апостоли са женама и са Маријом, мајком Исусовом, били на молитви за вријеме последњег дана великог јеврејског празника Сењица, изненада се зачушум са неба, „налију хујају силног вјетра и напуни сав дом где они сећају“. Овакво чудо смјеста је привукло велики број народа у Јерусалиму.

Празник Вазнесења Господње-Спасовдан је слава престоног града Београда, а празник Свете Тројице-Тројчиндан (Духовдан, Педесетница) слава града Будве.

Нека би Господ и овај град Силом Духа Светога просвјетлио и посветио утврдивши све житеље његове у богоугодном дјелу на њиви Господњој, а на свеопшту радост.

дипл. теолог
Миља РАДОВИЋ

Духовно наслеђе

ПСИХОАНАЛИТИЧКА ТЕОРИЈА ЛИЧНОСТИ

О ГЊЕВУ
И АГРЕСИВНОСТИИзлечење
духовне болести

Када се осјећамо болесним, трудимо се да сазнамо од љекара узрок наше болести и молимо га да нас излијечи, али мање смо заинтересовани за излечение духовне болести.

Преступницима је друштво одредило затворску казну. Али, као што је рекао Достојевски: „Никога није промијенила казна, него покајање“. У том циљу потребно је да упознамо гњев, као духовну димензију агресивности.

Стадијуми гњева

Почетни стадијум гњева је раздражљивост, од које често патимо и на коју тако мало обраћамо пажњу. Врло смо склони да се оправдамо умром, пренапетошћу нервног система, болешћу и тд. Међутим, она је неопростила у било којој прилици. Она свједочи о томе да се ми у исто вријеме налазимо у власти мрачне сile и гријешимо од тешког гријеха против љубави према ближњему.

Ту се, осим тога, страст почетног гњева сједињује с гордошћу, у свему оправдавамо себе, а својим оштром ријечима и осудом често заражавамо и дужу близњега душевним пороцима: раздражљивости, осуђивања, непријатељства, самооправдања и узношњења.

За Светог Нектарија Егинског „Гњев је киптање срдачне топлоте“.

Свети Јован
Златоуст о гњеву

Зар мислиш да човјеку треба мало снаге да се када прими увреде не гњеви.

Гњев је звијер, звијер дивља, свирепа.

Гњев је исто оно мах-

нитање само привремено.

Гњев нема снагу ако је не добије од тебе.

Гњев није ништа друго до безумна распаљеност.

Свети Игњатије
Брајчаников о гњеву

Хир је клица искварености срца, рђа срца, сјеме злобе, гнусоба пред Господом.

Онај који је дрзак према човјеку дрзак је према Богу, а такви су многи од нас.

Овај свијет је распео и све до сада распиње Сина Божијег.

Свети Јефрем Сирин: „Ако се гњев усели у твоју душу, онда је њиме већ уништен један дан твог живота“.

Свети Јован Касијан назива гњев „смртоносним отровом душе“. Све док је човјекова душа заражена овом страшћу, он све доживљава изопачено, а у разликовању између добра и зла не запажа духовне категорије. У гњеву човјек се удаљио од мудрости („јарост почива у њедрима безумних“, Проп. 7:10).

Гњев је болест душе. Он не може у принципу да буде оправдан ма шта био његов узрок, изузев светог и праведног гњева против самог зла, гријеха и порока, нарочито у самом себи.

Ако је тренутан гњев краткотрајни отров, хронични гњев (злопамћење) је већ отров спорог дејства.

Гњев човјек може да задржава у себи и да га не испољава ријечима и поступцима - то је, како се каже, нека буде шта буде (мада и у таквом случају постоји опасност по здравље самог човјека који се гњеви, чак и ако му успијева да прикрије у себи наступе гњева).

Прослављени антички

љекар Гален цијелог живота је гајио одвратност према гњеву након мучне сцене коју је угледао у дjetinjstvu.

Неки човјек је откључавао врата и пао је у јарост због безуспјешности својих напора. При томе је почeo да гризе зубима кључ, да удара врата и на крају је пао на земљу у страшним конвулзијама и почeo да лупа рукама и ногама као да има епилепсију.

„Свака горчина и гњев и љутња и вика и хула за сваком злобом, нека су далеко од вас“ (Еф. 4:31) „Сунце да не зађе у гњеву вашем“ - рекао је у Светом Писму ап. Павле. Гњев је унутрашње својство срца и душе, он је у стању дugo да се скрива и човјек често сматра да је сузбио гњевљивост и достигао потпуно безгневље.

Међутим, некакав спољашњи догађај и повод, одједном, изненадно, као искра из кремена, пали оганј притежење страсти и разгорели пламен поново подстиче праву јарост, чији узрок обично људи траже у спољним околностима, а не у себи самима.

У стварности страст гњева није у потпуности превладана, ни ишчупана са коријеном, ни побијеђена. Спољашњи чинилац је провоцирајући момент за испољавање унутрашњег притежења непријатеља. Зато, с једне стране, треба бити увијек захвалан оним ситуацијама које разоткривају наша несavrшенства, која ми не подозијевамо.

Непрестано безгневље, независно од околности, може да служи као један од обиљежја духовне висине, зрелости и савrшенства. Свети Игњатије Брајчаников овој страсти додаје такође псовку, мржњу, освету, клетву, наношење удараца, па чак

и убиство.

Гњев који није
узалудан

Какав је то гњев који није узалудан?

На ово Свети Пимен Велики даје овакво објашњење: „Узалудним се сматра гњев за сваку увреду каквом би те уврједио твој брат; чак и када би ти ископао десно око, или одсјекао десну руку, а ти се разгњевио на њега, разгњевио би се узалуд. Имаш право да се разгњевиш на онога који хоће да те одвоји од Бога“.

Ако је, када треба и како треба, покретан и управљен разумом, гњев укрепљује мужество, трпљење и уздржање. Гњев разумних покреће се против зла, неправде, лажи, обмане, лукавства и оних који га стварају. Гњев оних који стварају врлину подиже се и устаје против гријеха и бди да се тако не увуче у душу и овлада њоме. Мудар човјек не даје да му сав гњев прорвали, нити га пушта да се незауздан појави, него један његов дио скрива у себи, а дио који изађе зауздава разумом. Разумни никада ништа нечини у налегу гњева, нити му дозвољава да се дивље распали.

Борба против гњева

Епископ Теофан Затвореник каже: „Гњевљивост се испољава када сматраш себе вишим од других; сматрај себе мањим и избјећи ћеш то.“

У борби против гњева добро је:

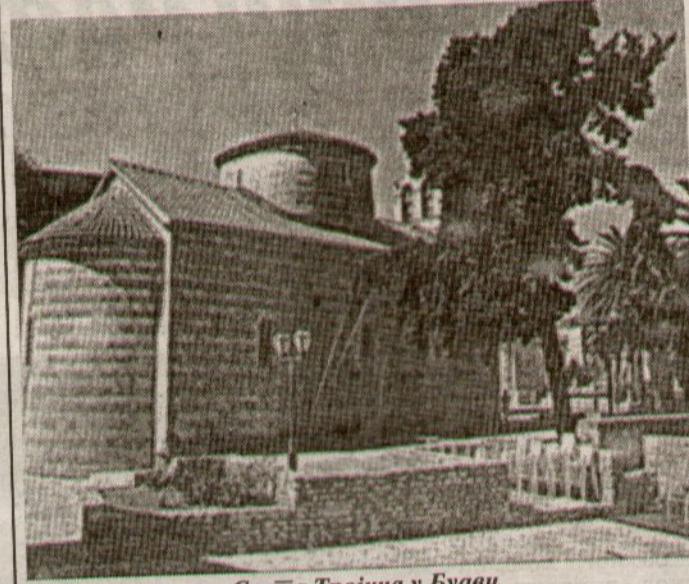
1. ћутати
2. избегавати оног ко изазива гњев
3. молити опроштај
4. унутарње призывање Господу да нам умири срце. Господ је рекао: „Сваки који се гњеви на брата својега ни за шта, биће крив на суду“ (Мт. 5:25). (Наставиће се)

ЛИСТАЈУЋИ СТАРЕ ЧАСОПИСЕ

БИЉЕШКЕ И ПОДАЦИ

У Шематизму православне епархије Бококоторске Дубровачке и Спичанске за годину 1899. у дјелу Биљешке и подаци штампан је напис Стогодишњица утемељен је православ. Цркве св. Тројице у Будви, који најкаснији само малу једну црквицу посвећену св. Сави освештеном. Сје-
ка

осталом Боком, а благословом свог архијереја Митрополита Петра (светога), положише темељ давно жељеној цркви св. Тројице мјесеца Јуна 1798. Године. До онда имају само малу једну црквицу посвећену св. Сави освештеној. Сје-
ка

Света Троица у Будви

Преносимо га у целиости. Послje дуге и тешке борбе и многог узалудног свог настојања под млетачком владом, да већи

За успомену
и захвалност

Приложиши или заявите год. 1898.

Св. Троице, Будва: Мит. Чалак брњице; уд. Ива Ђине прстен; супруга П. Петровића брњице, Крстна Вукићевић брњице; Ст. Срзентић сп. канђело; Босиља Вукчић брњице; Ана Грговић прстен; Ивана Мировић ланац медаљом; Дарин, Јубиша брњице; Анђа Буда брњице; Софија Суботић ф. 3; Марко Стефановић ручни сребропозл. крст; Т. Новаковић зл. ланац с крстом; Ст. Лукетић прстен и иглу; Калиста Замбелић прстен; Јуба Медин понтацет; Мит. Џелалија икону.

храм подигнути, стари православни Будљани најпослије, дозволом праведне аустријске владе, која тек што бјеше заузела управу над Будвом и

јуки се са поносом и штовањем ревности и оданости к светој вјери и цркви предака својих православно свештенство Будљанско достојним начином на овогодишњи 1898. Тројичин дан прослави стогодишњицу утемељења свог лијепог св. храма.

На свечаност слегло се било мноштво браће не само из оближњих села - Маина, Побора, Браћа, Грбља и Паштровића, већ и из даљих крајева Боке и Дубровника. Богјанствену литургију онога дана одслужио је са два млађа свештеника мјесни парох. Протопрејевитер Л. Давидовић, а игуман Бајски О. Д. Миковић изрекао је у вријеме причасног појку мноштвом народу. Поплије св. литургије била је управ величанствена литија са 14 свештеника и великим мноштвом појаких православних христијана.

За вријеме ове црквене прославе сав је град био искићен аустријским и српским тројбним заставама - свирала је српска дубровачка музика, играла се српска народна кола и друге народне игре у савршеном миру и реду.

Приредила: Ј. Ј.

О ПОРИЈЕКЛУ ПОЗНАТИХ РИЈЕЧИ И ИЗРАЗА

ПАН - Плод велике љубави између бога Хермеса и лијепе нимфе, с којима покрај врела често пјева и игра. Уморан од лова, пјесме и игре, Пан у подне спава, а пастири су у страху да га не пробуде. Својом љубављу Пан је прогонио многе лијепе нимфе и младе пастире. Његова изненадна појава међу стогодишњицама изазивала је метеж, страх - панику.

СЦИЛА И ХАРИДБА - У грчкој митологији Сцила је бесмртно морско чудовиште. Живи у пећини испод високог гребена, чије врхове покрива вјечита магла. Она има дванаест ногу и шест предугачких вра-

фули. Прате га плавинске нимфе, с којима покрај врела често пјева и игра. Уморан од лова, пјесме и игре, Пан у подне спава, а пастири су у страху да га не пробуде. Својом љубављу Пан је прогонио многе лијепе нимфе и младе пастире. Његова изненадна појава међу стогодишњицама изазивала је метеж, страх - панику.

се да Сцила и Харидба живе у Сцилјанској мореузу, испод планине Пелоре код Месине. Израз - налазити се између Сциле и Харидбе значи бити у положају када опасност пријети са двије стране и када се избегне једна - дочека друга, још већа.

САТУРН - Планета у Сунчевом систему. Око његовог полутара лебди систем од три прстена који се састоји од величког броја пратилаца. Ова планета добила је име по староиталском богу Сатурну који је у Риму поштован као божанство сјетве и заштитник свих пољопривредних радова. Сатурн

дине. Сатурналије су прво празноване само три дана, у вријеме Царства свечаност се продужавала на пет, а касније и на седам дана од 17. - 23. децембра.

Послије приношења жртве приређивана је гозба и карнавал, који је предводио краљ Сатурналија. Карнавал је светкован веома бучно и весело. Зaborављане су све сталешке разлике, робови су уживали слободу, а познаници су се међусобно даривали поклонима. Овај карнавал био је један од најомиљенијих празника све до времена побједе хришћанства.

Приредила:
Јелена ЈЕЛУШИЋ

МИРОСЛАВ ЛУКЕТИЋ: ИЗ ПОРОДИЧНОГ АЛБУМА - ЗАПИСИ ИЗ РУСИЈЕ (1945 - 1957)

ИЗ БЕОГРАДА ЗА РУСИЈУ

У Будви се у току рата склонила једна група београдских интелектуалаца, међу њима је био и Ђорђе Костић, надреалиста. На мене је као дјечака он остављао посебан утисак: висок, витак, шетао је брзим и другим корацима, високо уздигнуте главе; коса му је била густа, забачена назад, а лице и поглед изражавни и усмјерени ка даљинама. Живио је у сусједству, код Рајковића. Запазио ме као радозналог четвранаестогодишњака и више пута разговарао са мном. Једном ме упитао: „Како дођеш у Београд што би највише вољио да видиш? „Биоскоп“ - одговорио сам без двоумљења. Прије рата у Будви није било биоскопа; понекад би долазио путујући биоскоп са неком циркусном групом која је изводила програм на отвореном простору. Тако сам имао прилику да видим популарни комични нијеми филм о Пату и Паташону и играни филм, такође, нијеми, „Царев љасник“, који ми је остао у сjeћању, посебно судбина царевог гласника и сцене његовог пробијања кроз беспућа далеког Сибира.

Ево ме, у Београду сам, и прва права прилика да остварим своју жељу била је премијера филма „Чапајев“. У биоскопу „Београд“ за нас питомце дата је пројекција овог филма. Са пјесмом и у строју стигли смо из Топчидера на Теразије. Велелепна сила била је препушта. У току представе поједине кадрове пратили смо аплаузом, да би на крају филма испољили праву буру одушевљења и опчињење овим изванредним филмом. На премијери су били аутори филма браћа Васиљеви, које смо на крају представе дочекали и попрлатили дуготрајним и срдачним аплаузом. Био је то за мене незабораван догађај и морам рећи да сам се често у животу подсећао на једну сцену из филма: Чапајев је позвао на састанак руководиоце своје дивизије да би раздарили план за напад; редом је питао све њих што мисле и што предлажу; по слеђњем је био начелник штаба. Саслушавши пажљиво све присутне одјечним гласом рече: „Чапајев мисли овако“ - и нареди сваком што треба да ради, демонстрирајући распоред јединица кромпирајући који су му били приручни. Овај примјер сам у животу користио у војци и ван ње: салушати па одлучути.

У Академији се појавила шута (свраб) и проширила се у свим батаљонима. Чешали смо се по цијелом тијелу, а највише између прстију и по стомаку, где се овај паразит увлачио под кожу. Организовано, по батаљонима ишли смо у строју и са пјесмом у Хигијенски завод, негде на Сави. У великој сали на патосу било је мноштво посуда напуњених неким сумпорним раствором, јаког и непријатног мириса. У посудама су биле дрвне палице са намотајима платна на крају. Скидали смо се голи и један другога мазили овим смрђливим лијеком жуте боје. Трајало је то три дана и шута је била истерана из Академије.

Негде у јануару разбolio сам се од синуса: нијесам могао гледати, главобоља ме страшно мучила; смјестили су ме у болницу. Кварц лампом гријао сам чело, пio неке љекове и било ми је боље. У болници сам срео брата Душана Марковића, мага директора грађанске школе у Будви, који се лијечио од задобијених рана на Срем-

ском фронту. Од њега сазнао да је мој брат Стево жив, да ратују заједно, он као командир, а Стево као комесар чете у првом батаљону Прве пролетерске бригаде. Ову радосну вijest што сам брже могао пренео сам мојима у Будви.

Наставу у Академији, углавном, су изводили официри бивше југословенске војске, а било је професора који су предавали опште предмете. Тако ми је руски предавао стари професор сиједе брадице, имена му се не сјећам. Биле су то прве лекције из језика који ће у мом будућем животу постати толико важан и вољен, једно вријеме чак важнији и од материја. Запамтио сам и први текст који нам је задао да научимо напамет: „В тушијом дујле дикој јаблони поселила са рој јчела. Рој најполним дујло гуштиштим мёдом“.

У марта су почели да одлазе питомци Академије на школовање у СССР, на основу договора југословенске и совјетске владе. Са великим нестрпљењем очекивао сам одлуку да иде у Русију; ишао сам код комесара батаљона да га молим да ме што прије упути на школовање; мој друг Милан већ је отпуштао. Почетком априла и ја сам одређен за одлазак. У мојој групи била су тридесети четири питомца из свих крајева Југославије: из Црне Горе пет, највише из Србије, тако да смо представљали Југославију у малом, чак је био и један питомац из Јеgeјске Македоније и један Словенац из Трста.

Возом из Београда за Русију априла 1945. године

Средином априла 1945. године наша група кренула је возом из Београда за СССР; водио нас је један руски капетан. Нијесам знао у који град идемо, то ми тада није било толико важно, знао сам да сам одређен у артиљеријску школу. За пут су нам спремили суву храну: двојека упакованог у кутије у изобиљу, суве филоване сланине, тајкође. Обукили су нас у нове униформе тамно плаве боје коју су носили припадници бугарске авијације; на дугмадима, сребрне боје био је изливен лав. Маршуја наше путовања ишла је преко Бугарске и Румуније. На перону ме нико није пратио; јавио сам својима да одлазим. У Софији смо се задржали један дан; обивали град и наставили пут; преко моста на Дунаву прешли смо у Румунију и стигли у Букурешт. Три дана остали смо у овоме граду; спавали смо у близини жељезничке станице, код неке совјетске војне јединице, ту смо се и хранили у њиховој менизи. Први пут окусио сам војнички црни хлеб, „буханку“, није ме одушевио али био је руски. Букурешт ми се као град веома допао: велики центар европског стила, са пуно велелепних зграда. Са друге стране био је то развијени град у коме су као побједници доминирали Црвеноармејци. Сретали смо разоружане официре румунске армије које сам запамтио по зеленкастим капама са необично великим ободом. Ми смо се, као Титови партизани, такође побједници у рату,

понашали доста бахато, малтене као да смо окупатори. Тако смо путујући возом кроз Румунију заузели вагон прве класе и из њега истjerali путнике.

Исприčaju један, по мени, карактеристичан догађај везан за наш боравак у

ново комунистичко друштво у коме нема експлоатације човека; да је то богата земља у којој људи живе у изобиљу и још много другога што је у мојој глави удопављавало утопијску слику о СССР-у.

Међутим, стварност је у

На згаришту

румунској престолници. У близини жељезничке станице било је неколико јавних кућа. Препознатљиве су биле навече по црвеним фењерима и проституткама које су стояле испред улаза и позивале муштерије да уђу. У то вријеме рат је још трајао, нова власт није заживела и куплерији су били легалне институције у овоме граду. За појединачце из наше групе био је то изазов да потrage задовољење у јавној кући. У групи сам био најмлађи, у осамнаестој години; као скојевац држао сам се комунистичких моралних принципа који су осуђивали проституцију и јасно дефинисали став да ће наше друштво укинути тај стари занат којим се експлоатише и понижавају жена. Знали су то и моји старији другови, углавном, чланови партије, који су тамо ишли и ногаворали мене да одем. За мене је то било несхвјатљиво и неприхватљиво; ту сам први пут видио недоследност комуниста у овоме граду. За појединачце из наше групе био је то изазов да потrage задовољење у јавној кући. У групи сам био најмлађи, у осамнаестој години; као скојевац држао сам се комунистичких моралних принципа који су осуђивали проституцију и јасно дефинисали став да ће наше друштво укинути тај стари занат којим се експлоатише и понижавају жена. Знали су то и моји старији другови, углавном, чланови партије, који су тамо ишли и ногаворали мене да одем. За мене је то било несхвјатљиво и неприхватљиво; ту сам први пут видио недоследност комуниста у овоме граду.

Није. Недалеко од Јашија тече Прут, гранична ријека између Румуније и Совјетског Савеза; прешли смо је и јео нас у првој земљи социјализма, стигли смо у погранично место Јигенија у Молдавској ССР. Колосјек совјетских жељезница је шири од европских, зато се на овој станици врши претворавање робе и путници прелазе из воза у воз; постоји и други начин: вагони се поставе на споредни коловоз, подигну се дизалицијама, скину једни, а поставе други точкови са ширим осовинама; тај посао траје до три сата; ми смо прешли у други воз.

Путовање возом од границе до нашег коначног одредишта - Кастроме трајало је неколико дана, заборавио сам многе детаље са тог путовања, али се сјећам неких догађаја и слика које су ми до данашњег дана остала у памети: док смо кроз Бугарску и Румунију путовали доста удобним путничким вагонима, сада смо сви били смјештени у један стари вагон са дрвеним сједиштима. У њему смо били као у коњици: мјеста мало и за сједење а камоли за спавање; пењао сам се на бочне полице за пртљаг и тамо покушавао да спавам; било је мјеста само да легнем на бок; да не бих пао када заспим везао бих се опасачем за цијев за гријање вагона која је пролазила уз дуж полице. Жељезнице су у то вријеме биле преоптерећене превозом: у правцу фронта, на запад, ишли су бројне композиције са наоружањем, техничком, војском; често смо на станицама чекали да прођу санитетски возови пуни ра-

њеника који су са фронта ишли са исток; доста избеглих цивила враћало се после ослобођења у родни крај, па се и по тој основи стварала гужва на жељезници.

Призори ратне пустоши

Задржали смо се у Жеменици, великом жељезничком чврту на путу за Кијев. Ту сам видио праве призоре и размјере зла које су Њемци и њихови савезници направили овој земљи: рушевина на сваком кораку, жељезничка станица не постоји, уместо ње неколико старих вагона и других импровизованих објеката у којима се обављају послови отпреме и пријема возова; на станицама и око ње мноштво војника, инвалида рата на штакама, слабо обучених и изгладњених жена и дјеце, који су са захвалнишћу узимали од нас двојек и сланину. Са неколицином другова упутио сам се према насељу. Слика се поновила: овога пута видели смо више уништених борних кола, тенкова и камиона који још нијесу били уклоњени, свједочили су о недавним окршајима на овим просторима. Приближили смо се једним онеспособљеним борним колима и са запрепашћењем видели на њима утиснуту усташку шаховницу. Значи, овуда је проша хватска бојна која се истицала посебном бруталношћу према совјетским људима. Били смо огорчени; истовремено било нам је врло непријатно, осјећали смо се у неку руку као саучесници у овим злочинима; у њима су учествовали људи из наше земље.

Настављајући пут према Кијеву десио се један инцидент: путујући из Одесе за Кијев ушао је један руски поморски официр у наш вагон. Ми смо га радо примили и колико смо могли и знали разговарали са њиме. Одједом се он окомио на једног нашег питомца, тврђећи да га је препознао као припадника усташког црноморског одреда, који је дјеловао у саставу њемачких поморских јединица у Црном Мору. Дошло је до покушаја физичког обрачуна, али је то спријечио наш пратилац, руски капетан.

Историју и географију Русије, односно Совјетског Савеза за ово вријеме до сада добро сам познавао. Прије рата отац је купио књигу „Историја Русије“, капитално дело руских историчара и је сам је до сада читao; уочи рата, када је Југославија успоставила односе са СССР-ом, излазиле су популарно писане брошуре о овој земљи које је, чини ми се, уређивао Фјодор Мухин. Сјећам се публикације „Урал кује Југославије“. Иначе код куће смо сви вољели и много читали руске писце. Идиоша, најпримјер, читали смо без предаха. Када је рат почeo и Њемци силовито почели проридати на територију СССР-а, набавили смо једну велику детаљну карту Русије и на њој означавали линију фронта. Неизмјerna радост је била када је Црвена армија почела контраофанзиву и одбацила фашисте од Москве; пратили смо на карти и све друге велике успјехе Црвене армије. Знао сам за велике борбе око ослобођења Кијева; Црвена армија га је ослобађала па поново

падао у руке непријатељу, да би га Њемци приликом коначног повлачења без жалости рушили.

Слика о Кијеву у живо, из априла 1945. године, не може се никада избрисати из сjeћања: велика разарања виде са на сваком кораку, потресна је била слика главне улице Крешчайкића; шест километара је дуга, а ни једна зграда није читава; улице су просто затрпане циглама; хиљаде њемачких заробљеника радио је на расчишћавању рушевина и у томе сам бар донекле видио задовољење правде. Више пута касније посјећивао сам овај прелијеп град на Дњепру; разгледао сам његове знаменитости, шетао обновљеним Крешчайкићом, подсећао се на виђене призоре из априла 1945. године.

На путу према Москви, пролазили смо поред насеља и градова које су фашисти привремено били заузели: свуда иста слика; зјапе попаљене и разрушене куће; пља необраћена; шуме поред пруге посјечене широким појасом.

Питамо капетана које и зашто сјекао ћуму? „Њемци, ради заштите возова од највећа партизанска јединица у Југославији“ - одговорио нам је. Запамтио сам изглед града Брјанска, јужно од Москве, пролазили смо поред насеља и градова које су фашисти привремено били заузели: свуда иста слика; зјапе попаљене и разрушене куће; пља необраћена; шуме поред пруге посјечене широким појасом.

У Русији је, уопште, био веома развијен партизански покрет на окупираним територијама; Њемцима није било мира, партизани су их нападали свуда, правили су диверзије и ометали снабдјевање јединица на фронту; био је то први други, позадински фронт у борби против фашиста. Њемци и њихови помагачи жестоко и свирепо су се обрачунавали са народом; убијали су на х

Из стручног угла

МЕДИЦИНА

ВАКЦИНАЦИЈА

ШТА ЈЕ ВАКЦИНАЦИЈА (ИМУНИЗАЦИЈА)? Вакцинација (имунизација) је начин заштите од врло обзивних заразних болести. Програмом вакцинације (имунизације) вакцинишу се појединци против специфичних болести, да би се заштитиле јединке од тих болести, смањио број оболелих у популацији и по могућности елиминисале (ерадиковале) ове болести у потпуности. Сама ријеч вакцинација потиче од латинске ријечи за краву (ваша) што упућује на научне почетке овог поступка и прву вакцину добијену из лезија крављих бодиња. Ријеч имунизација изведена је из ријечи имунитет, јер се давањем вакцине управо и утиче на одбрамбени, имуни систем организма.

ШТА ЈЕ ВАКЦИНА? Вакцина стимулише имуно-систем да производи анти-тијела за специфичне болести без претходне инфекције њима. Доза вакцине садржи суспендовани флуид који уноси вакцину у тијело, конзервансе и стабилизаторе којима се вакцина чува до уношења у тијело и ајуванс (додатак) који побољшава тјелесни имуно-одговор.

КАКО ВАКЦИНА ДЈЕЛУЈЕ? Буђењем једног од два типа имунитета: активног или пасивног. Буђењем активног имунитета вакцина подстиче имуно-систем да производи анти-тијела против специфичне болести онолико колико је тијело инфицирано болешћу. Такође "учи" тјелесни имуно-систем како да брзо произведе прикладна анти-тијела. Ако вакцинисана особа дође у контакт са специфичном болешћу, имуно-систем препознаје узрочнике и моментално почине са производњом специфичних анти-тијела потребних да униште узрочнике болести.

Пасивним имунитетом се у тијело уносе готова анти-тијела уместо да га се подстиче на производњу истих и то у облику инјекција имуноглобулина. Новорођенче посједује пасивни имунитет за морбиле (мале богиње), паротитис (заушке) и рубеолу, који потиче од анти-тијела прешлих из тијела мајке кроз постелјицу. Пасивни имунитет траје само неколико недеља или мјесеци, а у случају набројаних болести до године дана, па се зато вакцинација против ове три болести започиње тек послиje првог рођендана.

КАКО СЕ ВАКЦИНЕ ПРАВЕ? Производња вакцине почиње производњом специфичног проузроковача болести, патогеног микроба. Многе бактерије се могу узгојити на Агар гелу, вируси се масовно производе помоћу инфективних ћелија одраслих на културама ткива. Онда патоген мора бити измијењен и то се може урадити: слабљењем или атенуисањем патогеног узрочника, екстракцијом дијела узрочника и употребом у вакцини и убијањем патогеног узрочника топлотом или формалином. Измијењени узрочник се онда комбинује са другим компонентама у супензији. При проналажењу новог начина производње вакцине данас се користе биотехнологија и генетски инжењеринг.

ЗАШТО СЕ ВАКЦИНСАТИ? За највећи дио вакцинација у дјетињству одлучујући фактори су безбедност дјетета, поро-

дице, пријатља и локалне заједнице. Вакцинирати своје дијете значи обезбиједити му најбоље шансе да не добије поједине заразне болести дјечјег узраста које могу бити праћене опасним компликацијама, понекад и фаталним. Друштвени програми вакцинације спасили су милионе дјеце од патње и смрти. Крајњи циљ програма вакцинације је ерадикација (искоријењивање) одређених болести.

КАДА ВАКЦИНСАТИ ДИЈЕТЕ? Постоји препоручени календар (распоред) вакцинација против одређених болести и вакцинација према овој препорученој табели је најсигурујиша и најефективнија. Како је простор намијењен овом чланку сувише мали да би

АПЕЛ

Стручњаци педијатријске службе дома здравља „Будва“ апелују на родитеље да уредније и савјесније испуњавају и законом регулисану обавезу вакцинације своје дјеце.

се календар вакцинација детаљније размотро, препрочујем свим заинтересованим (родитељима) да се обрате стручњацима педијатријске службе Дома здравља „Будва“ за додатне информације.

ПРОЦЈЕНА РИЗИКА ВАКЦИНАЦИЈЕ. Сложити се са одређеним ризиком вакцинације корисно је за размишљање о ризицима у другим животним областима. Треба упоредити могућности релативног ризика вакцинације (израженог у промилима) са великим ризиком оболевања ћевија вакцинисаног детета од обзидних заразних болести са могућим озбиљним компликацијама. Не вакцинисти дијете значи не урадити ништа за његово здравље.

ПРОШЛОСТ И БУДУЋНОСТ ВАКЦИНАЦИЈЕ. Идеја о вакцинацији зачета је запажањем да се преживјели од неких одређених смртоносних болести не разбољевају више од истих. Стари Кинези су били први који су искористили ово драгоценје запажање у пракси, у борби против великих богиња, и то у облику ране форме вакцинације називане варолизација. Edward Jenner је 1796. г. извео прву научну демонстрацију вакцинације, а Лојис Пастеур је, скоро вијек касније, открио научне принципе којима се овај процес разумјева откривши узрочнике инфективних болести - микроорганизме, методу атенуације и вакцину против бяснице 1855. г. Крајем 20-тих година 20-ог вијека употребљене су вакцине против дифтерије, тетануса, пертусиса и туберкулозе, а послиje Другог свјетског рата полио вакцина и вакцина против вароле. WHO (SZO) континуирано спроводи програме масовне имунизације и ерадикације (вариола је декларативно ерадикована 1980. г., а план за ерадикацију полија је до 2005. г.). Масовним имунизацијама данашњих генерација и оне у будућности ће бити поштеђене епидемија великих размјера које су десетковале човјечанство у прошlosti.

Др Оливера СИМИЋ-КОВАЧЕВИЋ

ПОЉОПРИВРЕДА

ВРИЈЕМЕ И НАЧИН ЗАШТИТЕ ВИНОВЕ ЛОЗЕ ОД БОЛЕСТИ И ШТЕТОЧИНА

Прије садње винове лозе неопходно је прегледати земљиште на присуство болести и штеточина. Уколико се утврди да има жичњака, гундельја, совица, грчица и других штеточина у земљиште се уносе инсектициди. Препоручује се уношење 10-12 кг Геолине или Алдрина П-25 по Јамићу јер у противном штеточине ће прегрести млади ластар. Може се запрашиваша извршити и после садње око калема прије прављења хумке.

Зимско прскање винове лозе виши се послиje орезивања на 15-20 дана прије кретања окаца. Изводи се против штетних инсеката и паразитних гљива које презимљавају на чокотима као што су лутке грожђаног мольца, грожђаног савијача, првеног паука, гриња, штитастих ваши и др, затим против гљива које изазивају пепелницу, црну трулеж. Прска се средствима за зимско прскање воћа као што су жуто уље, олеоекалукс, Галпар и сл. Против гриња и паука кориси се и сумпорно-кречна чорба. Ако се уочи јачи напад гриња и црвеног паука зелене пуљске прскати инсектицидима (1% фосфамидом или 1% роксионом и сл.) или неким акарицидом.

У самом кретању ластара нападају пипе, маказари, цигароши, грожђани савијач, па је потребно запрашивати виноград са 10-15 гр. Линдана по чокоту и обновити третирање против гриња и паука.

У првој години послиje прскања извршити поновно прскање са 2% Бордовском чорбом и по потреби запрашиваша сумпором у праку.

Средином јула је по

правилу послиje прскања извршити прскавање против пламењаче и пепелнице додаје кваљиви сумпор (Косан 02%). Против инсеката се користе специјални ботритициди против сиве плесни грожђа (ако је уочена) ронилан, сумилекс и сл. Што се тиче избора средства за заштиту винове лозе кад се говори о пламењачи наша препорука је да се користи Бордовска чорба коју сам виноградар прави, а не искључујемо ни индустриски произведени бордовска чорба и бакарни креч. Органски фунгициди (Цинеб, Ортодир и др.) имају кратак период дјеловања јер се брзо разграђују под утицајем свјетлости и топлоте, али позитивно дјелују на пораст ластара и не праве ожеготине, те су за препоруку у младим виноградима, приоритетни лозних калемова и прво прво прскање винограда. Од органских препарата против пепелнице може се успјешно користити каратан јер дјелује скоро исто као сумпор у праку.

За вријеме цвјетања треба избегаји прскање (због боље оплодње) ако не пријети већа опасност. Уколико се мора интервенисати користити средства као и за претходно прскање. Одмах послиje цвјетања извршити прскавање против пламењаче 1,5% Бордовском чорбом. Против пепелнице лоза се запрашиваша сумпором у праку.

На 10-12 дана послиje овог прскања извршити прскавање са 2% Бордовском чорбом и по потреби запрашиваша сумпором у праку или прскање 0,25% Косаном против пепелнице. У јулу се обавља и заштита винове лозе

пепелнице

зе од друге генерације грожђаног мольца одговарајућим инсектицидима о којима је било раније ријечи. 28 дана прије бербе користе се специјални ботритициди против сиве плесни грожђа (ако је уочена) ронилан, сумилекс и сл.

Друго прво прскање обавља се кад ластари достигну 30-40 цм а то је око половине маја. Изводи се против пламењаче, пепелнице и инсеката. Против пламењаче је најбоље користити 1,5% Бордовску чорбу у коју се против пепелнице додаје кваљиви сумпор (Косан 02%).

Против инсеката се користе специјални ботритициди као код претходног прскања. Пред цвјетање се прска против пламењаче, пепелнице, грожђаног мольца, савијача и др. инсеката. Користе се иста средства као и за претходно прскање. Где је већи напад пепелнице лоза се запрашиваша сумпором у праку.

За вријеме цвјетања треба избегаји прскавање (због боље оплодње) ако не пријети већа опасност. Уколико се мора интервенисати користити средства као и за претходно прскање. Одмах послиje цвјетања извршити прскавање против пламењаче и пепелнице додаје кречно млијеко. Кречно млијеко се сипа у растворени плави камен кроз сито уз стално мијешање. Добро неутрализована бордовска чорба треба да има интензивно плаву боју.

Ако је чорба зеленкаста онда јој треба додати још мало крече. Провјера неутралности бордовске чорбе је најбоља помоћу лакмус папира који у додиру са чорбом поплави. Прије сваког пуњења прскалице чорбу добро промијешати.

Јован М. МЕДИГОВИЋ

Магијски
кувар

Потребно је: 800 гр. младих тиквица, 3 кашике брашна, 3 кашике презле, 1 шоља уља, 3 јајета, со, кисело млијеко, бијели лук.

Тиквице очистити, танко ољуштити и исјећи на дугуљасте кришке, дебеле око 1 цм. Посолити их, уваљати у брашно, затим у размјењена јаја, па у мрвице и спуштати на загријано уље. Пржити тиквице док не порумене са обију страна. Пржене вадити решеткастом кашником и ређати на чинију. Уз поховане тиквице служити кисело млијеко у које је умијешан ситно исјецан бијели лук.

ПИТА ЗЕЉАНИЦА

Потребно је: 600 гр. готових кора за питу, 1/2 кг. бијелог сира за питу, 3 јаја, 1/4 кг. спанаћа, кашика гриза, 2 дцл. млијека, уље.

Издробити сир, додати очишћен, опран, у сланој води обарен и на ситне резанце исјецан спанаћ, гриз, и јаја умућена са

павлаком. Загијрати уље и млијеко, па овом мјешавином прскати сваку трећу кору, па ставити надјеј и ређати даље тако редом. Прије пећења исјећи зељаници на комаде, па све прелити уљем. Пећи у загријаној рерни. Готову зељаници попрскати водом и прекрпiti платненом салветодом.

ЦИГЕРИЦА
У МИЛЕРАМУ

Потренбо је: 1/2 кг. цигерице, 1/2 кг. кромпира, 4-5 главица црног лука, шоља миљека, мало масноће, брашно, „Вегета“ и бибер.

Ситно исјецати црни лук и кратко га попржити на масноћи, а затим додати цигерицу исјеченој на крупне резанце и уваљати у брашно. Долити воду, поклопити и пирјанити. Повремено додавати по мало воде и промијешати. Након 15 минута, кад цигерица омекша, скинuti је са ватре, посолити, побиберити, зачинити „Вегетом“,

и прелити миљеком. Уз овако припремљену цигерицу служити кромпир-прире.

ПИЛЕ СА ЈАБУКАМА

Потребно је: једно очијено пиле (1 кг.), со, бијели бибер, ђумбир, мало мајчине душице, мало рузварина, 2 кашике брашна, 1/2 л. вистре супе из кесице, 1 чашица вимака.

Пилеће месо оправти, обрасати хартијом, исјећи напола, одвојити крила и батаке, посолит, посугти свеже мљевеним бибером, уваљати у брашно и пећи на врелом уљу, па савке стране по 7 минута.

Јабуке оправти, ољуштити, одстранити сјеменке, па их сложити у намаћену ватросталну чинију. Једну половину јабука ставити на дно чиније, преко њих поређати пружено пилеће месо, па прекрпiti другом половином јабука. Прелити супом из кесице и вињаком измјешаном са шлагом. Вињушком избрзати цијелу површину и украсити по жељи.

Приредила Л. Ђ.

ПОХОВАЊЕ ТИКВИЦЕ

у које

31. МАЈА 2002.

Лејота жене

ПРОЉЕЋЕ

ЉЕПОТА
ЧИСТЕ КОЖЕ

Пролећна њега коже је неопходна. Код разних типова коже потребна је посебна њега.

Масна кожа - захтијева специфичан третман. Масна кожа је на изглед сјајна, груба и жућкасте боје. Шминка се не држи на оваквом епидерму и брзо се разлаже. Прекомјерна луčења лојних жиљезда проузрокује проширене поре, па се митесери могу јавити на читавој површини лица. Оваква кожа, ако се правилно не његује, остаје не-промијењена и до касних година. Уколико масну кожу не одржавамо доволно чистом или ако су узроци премећаја здравствене природе, она се брзо мијења, рецимо хормонално или гастритични, јер одбрамбени систем лоше функционише у борби против микроба. Кожа постаје идеална подлога за акне, претјерано је осјетљива и дубински дехидрирана.

Чишћење и свакодневна њега - Масну кожу треба чистити неколико пута дневно да би се уклонила сувишна масноћа. Најбоље је користити не масна млијека или лосионе. Овакав поступак је вишеструког користан јер раствара себородичне излучевине, дезоксидише митесере и одлаже њихово стварање. Резултат оваквог темелног чишћења биће убрзо видан. Пилинг је готово неопходан оваквој врсти коже јер отклањају површински слој изумрлих ћелија и подстиче регенерацију, а умањујући дебљину кератинског слоја чини кожу финијом и мање грубом. Послије пилинга кожа има љепшу боју и губи карактеристичан сјај.

ПИЛИНГ МАСКОМ
ДО ЧИСТОГ ТЕНА

Пилинг маска је благо абразивно средство које брзо и ефикасно одстрањује нечистоће са коже, као што су дијелови изумрлих ћелија, масноћа митесера, адстригира поре које су проширене у току самог козметичког третмана. Формулисана је тако да одговара свакој врсти коже, а посебно се препоручује код масне проблематичне и акнозне коже. Када се ради о осјетљivoj опуштеној танкој кожи, као и коже са куперозом која не подноси механичке надражаје, пилинг не мора дugo да се трља, него се њежно прелази преко лица јер се на тај начин омекшава и отапа кератин и тако отклањају орожале ћелије. Овај пилинг је до-

бар за примјену на лицу, грудима и раменима. Не препоручујем коришћење на подручје око очију или за кожу склону розацели. Ако немате навику, могућност или времена да посјећujete козметичке салоне, пилинг маску можете купити и користити у кућној њези.

Како се употребљава пилинг маска? Лице се очисти млијеком за скидање шминке, тонафикује тоником и на сваким чисту кожу нанесе пилинг маску, пазећи да се не захвати зона око очију. Задржава се на лицу 15-20 минута, затим се овлахи чајем од камилице или топлом водом, лагано истрља кружним покретима и скине навлаженом ватром. На овај начин се обезбеђује интензиван метаболизам у кожи, па се обавезно препоручује употреба дневне хранљиве креме са А, Ц и Д витамином којом ће се постићи да ваше лице буде поново но-во.

У пролећном периоду за здраву кожу примјењују се тонизирајуће маске од сезонског воћа и поврћа. Да би маске имале бољи ефекат препоручује се следећи начин примјене: на чисту и осушену кожу наносити сок од воћа и поврћа у сваким танком слоју. Сачекати да кожа упије, а затим соком од воћа натопити газу и њиме обложити лице. Преко тога ставити суви фротир. Довољно је да маска стоји на лицу 20 минута, послје чега се скида млаком, - (прокуваним или дестилованом) водом. Ако на кожи постоје бубуљице или је кожа инфицирана, не препоручује се стављање било каквих маски чак ни оних љековитих. Боље је то обавити у сарадњи са козметичаром јер и маске које имају бактерицидне елементе се не смију произвољно користити. Ако је кожа здрава, користити хидрантне креме које ће бити довољне за одржавање равнотеже влажности. На пример, креме на бази алге ламинарије, које обично садрже компоненте које утичу на задржавање воде у дубљим слојевима епидерма. У случајевима када је кожа запуштена, увести употребу специјалне креме, чији сast подстиче целуларну респирацију. Уз све ово треба повремено користити лосионе и креме на бази сумпора или камфора које побољшавају опште стање површинског слоја коже и исушију њене проблематичне дјелове.

КОЗМЕТИКА

БУКНУЛА САМ - ИЗГЛЕДА
ДА САМ АЛЕРГИЧНА.
ОВАЈ ПРЕПАРАТ НЕ ВАЉА!?

Најчешће промјене које изазивају козметичка средства на кожи су дерматити који настају услед алергијске реакције. Ове алергије настају нагло, често чак и на препарат који се до тада употребљавао годинама. Суви екзем се манифестије благим црвенилом и перутњем, а локализација му је на лицу, очним капцима, ивицама ушних школјки и на врату. Најчешће су то конзерванси, парфеми, или емулгатори, који изазивају контакте алергијске дерматите. Алергијске манифестије на кожи лица могу такође да изазову разне креме за лице, јер садрже парфеме, ланолин, разне емулгаторе, конзервансе. То је најчешће случај код индустријски прављених крема. Тако-

ње и кожа постаје груба, због чешања. Ово настаје због продирања стране супстанце, антигена, кроз површински потковни слој коже где се среће односно сукобљава са специфичним ћелијама одбране организма - линфоцитима, који уништавају страну супстанцу, или покрећу алергијски процес. Промене се јављају и на ћелијама ситних крвних судова услед ослобађања супстанце која се зове хистамин, која и доводи до појаве описаних промена на кожи. Да бисмо знали на шта смо алергични, ако је у питњу, рецимо крема, произвођач би требао да тајкој особи да све компоненте које се налазе у саставу креме, и да се посебно врши тест проба. Други пут је испитивање које се спроводи лабораторијски. Тако се утврђује ниво имуноглобулина Е и ГЕ, а потом врши испитивање: супстанце на које се сумња да изазива алергију посебним се поступком, фластестром, лепе на леђа, после 40 сати се скидају и на мјесту контакта код алергичних особа се јави црвенило, мјехурићи итд. Тестирање се врши кад се смире промјене на кожи. Узроци екзема из спољне средине могу бити из групе ср-

ђе, могу да их изазову и салицилна киселина, хидроксихинон, неке љековите реуматичне биљке, итд. Неки мириси, рецимо могу да обоје кожу.

Додир са супстанцима на које је неко алергичан изазива црвенило на који прићео сврабом. Имунитет је често ослабљен код особа које много времена проводе у затвореном простору, код особа које су дуже вријеме изложене стресу или ако су упитању трајан умор, безврзност, депресија и несаница. Неке особе рођењем наслеђују преосјетљивост на неке алергене као што су: прашина, полен, паразити који живе у прашини, пуним душечи-ма, теписима, буђи, и др.

Тип преосјетљивости утврђује се путем анализе крви ИГ-а имуногобулин ЈГ-е и тестирањем алергенима, то је тзв. пич-тест. Ако особе реагују алергијски на супстанце на које већина људи не реагују, тад се ради о контактном алергијском дерматитису. Клиничка слика су црвенило коже уз појаву као чиодина главица ситних мјехурића, који су праћени сврабом, жарењем можда чак и влажењем, а касније се јавља перута-

је, представа за одржавање хигијене и то сапуни, детерџенти, боје, лакови за косу и нокте, желе пудери, ружеви, креме итд. Методе лијечења су различите и зависе од наследне компоненте, односно нивоа ИГА у крви и од супстанце која је екзем изазвала. Локално лијечење се састоји у томе да се примјењују купке у благом раствору хиперманганата, стављање облога, користе емулзије, креме и масти, то под строгим надзором дерматолога. Некон тролисана примјена кортикостероидних препарата може довести до оштећења коже, а преду-гим коришћењем и до оштећења унутрашњих органа.

Пошто је овде детаљно објашњено на који начин долази до стварања алергија и пошто смо објаснили врсту алергена који постоје, остало је једино да кажемо да, уколико нека жена букне, зацрвени се и зажари не треба да крви козметичку кућу, апотекара, нити фармацеута, него може само да саму себе осуђује зато што „господин хистамин“ не дозвољава присуство друге супстанце и алергена у кожи.

ЗАПИС

НАРУШЕНО СПОКОЈСТВО

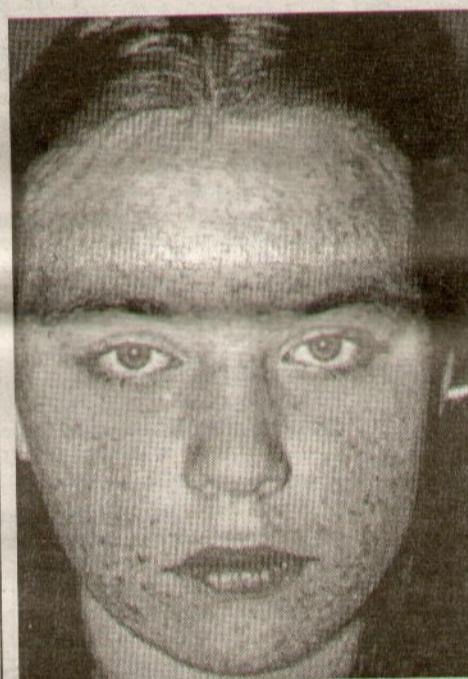
Нечујно газећи играле су јој очи од неиздржливог страха, од прошlostи која се тако јасно понављала у сликама које никад неће проћи.

Свакако није требало о њему да мисли у самоћи. Погледају је мутне очи. На свјетоплавом небу сијала је сунчева светлост, завлачила се кроз грађе палме испод које је сјела, окренута лицем мору. Приказа јој се он. Пролетјело је јој кроз сјећања успомене, немајући снаге да се отргне од тих мисли. Вртјело јој се у главу. Иако је сунце сијало, њено као да је заштијен заујек тамо где се свршавало море, и цијелог живота биће безнадежно и сумрачно. Усамљеност, увреду, осјећала је још оштрије. Њено очајање било је тако велико, опустошена душа, неиздржива туга, туга која је бивала све јача.

Није пригушила уздах. Клонулој духом и мирис мора учинио јој се горак. Њен понос је био сломљен.

Оштар повјетарац улетио је у грађе палме, које је заштимјело, као да је опомињало да се растане од увијек тих мисли, мисли тако тајанственог значења, које су рушиле њено спокојство.

Мирјана МАРКИШИЋ

КЕСЕ ИСПОД ОЧИЈУ

Јављају се у виду кесица, чепова, испод самих очију и изгледају као да додају године лицу. Јављају се и постају изражене у 30-тим годинама и могу да буду повезане са болешћу синуса или бубрежа. Таква кожа има тенденцију да акумулира течност, пошто је кожа око очију врло танка и њежна и има врло мало еластичности, па кад се шири почиње да виси. Потребно је смањити уношење кафе и чаја. Ујутру прво попијте чашу топле воде са соком од лимуна. Никада не стављајте тешке креме око очију и не

остављајте никакву крему да стоји дуже вријеме, јер то повећава отоке. Такође, да би се смањиле кесе, морате ставити сок од кромпира или сок од краставца. Од козметичких препарата одличан је јонофит који затеже опуштене дјелове коже.

Корисно је употребљавати креме са ознаком НМФ које имају нормални влажни фактор, аминокиселине, природни колаген и шећере млијечне киселине. Када се подстиче обнова хидролипидног филма епидерма смањује се корисније, подочњаци око очију.

У царству једном пре много леја
- Тамо где море сне своје сне -
Живљаје дева заносом цвета,

Име јој беше Анабел Ли -

Једна јој миса у мисли би:

Љубави наше свешћу да зри.

Била је десет, ја десет, давно,
Тамо где море сне своје сне,
Ал' вољасмо се ми надљубавно,

Ја и премила Анабел Ли.

Анђели са неба жућаху спрено

Да шаква љубав у њима ври.

И ешто разлој, знаје ја сви,
И коб очаја, освета љубава:
Подухну већар с облака зли,

Тамо где море сне своје сне,

Покоси моју Анабел Ли.

Вићеза њених поворка спућа;
У ћроб је далек од мене скри
Где море жало ромоном куба.

Ал' љубав наша би надљубавна,
Та љубав наша - шајна је јавна,
Никад се слична не деси, зби -

О, ми анђели са неба славна

Демони мрачни дубина зли'

Не распавиши, где море сне си.

Мене од моје Анабел Ли.

Месец кад сине - душу ми вине

Пребајно, вазда, Анабел Ли.

Звезде кад зраче - очи ми значе,

Вазда, пребајне Анабел Ли.

Ноћ плимом бије - дух крај ње буји

Крај ћроба њена, где море сне си -

Уз свирку вала, крај ромон-жала

Где море си сне своје си.

Превео

Станислав Винавер

Едгар Алан ПО

Симон

Симон

Симон

ТРАГАЊЕ ЗА НАСТАЊЕНИМ СВЈЕТОВИМА

ПЛАНЕТА КОЈА ИМА АТМОСФЕРУ

По први пут астрономи су открили атмосферу око једне удаљене планете! Сада је сигурно: удаљене планете заиста личе на планете нашег Сунчевог система. Негдје у сазвјежђу Пегаза, на 150 светлосних година од Земље (ваше од милион милијарди километара) једна планета окреће се око Сунца сличног нашем. Мало већа од Јупитера, она је, као и Јупитер, окружена слојем гаса који су астрономи успјели да анализирају. Ту новост објавили су у сједишту НАСЕ, 27. новембра прошле године, научници David Sharpneau и Timoti Braun.

Прије неколико мјесеци та два астронома усмјерила су сателит Хабл у правцу по-менуте планете коју су открили 1999. године око звијезде ХД 209458. Тај избор није нимало случајан: између 76 егзопланета (планета ван Сунчевог система), по-писаных тога дана, она је једна пролазила врло често између своје звијезде и Земље (свака три и по дана).

То је било изузетно значајно за астрономе јер им је, још раније, омогућило да, пратећи сјенку планете на њеној звијезди, процијене масу саме планете која је 220 пута већа од Земљине. Овога пута они су успјели да открију присуство атмосфере и да, чак, утврде једну од њених компоненти

- натријум - хемијски елемент присутан у танкој атмосferи Мјесеца или у атмосferи Меркура. Да би им то пошло за руком, истраживачи су осматрали свјетлост звијезде у тренутку кад је планета пролазила испред ње, и то тако што су врло прецизно анализирали како је та свјетлост била филтрирана дјејством гаса у планетарне атмосferе. Они су то могли учинити захваљујући спектографу сателита Хабл, инструмента способног да расцепи свјетлост звијезда.

Руски астроном Михаил Ломоносов први је, 16. јуна 1761. године, открио атмосferу једне планете у Сунчевом систему, планете Венере, посматрајући је у тренутку њеног проласка испред Сунца. Двјесточетрдесет година касније, два астронома користила су исти принцип детекције, или техника је у међувремену направила невјероватан скок. Данас је могуће изучавати околину неке планете којој се човјек истиински никада неће приближити: чак кад би се кретао брзином свјетlosti, путовање ка ХД 209458 трајало би сто педесет година...

„Успјели смо показати да је могуће детаљно анализирати атмосferу планете која је врло далеко од нас и окреће се око неке друге

звијезде, а не око нашег Сунца“, са задовољством изјављује Тимоти Braun. Била је то одважност коју су поздравили астрономи читавог свјета. Његов колега Давид Шарбоно већ мисли на будућност: „У наредним мјесецима покушаћемо да добијемо више информација о тој атмосferи, да сазнамо да ли садржи метан (гас присутан у нашој атмосferи) или чак вodonу пару...“. Но, оба истраживача признају да нема практично никаквог изгледа да на тој планети постоји било какав облик живота.

С једне стране, то није мала стјеновита планета као Земља, већ гасовити колос као Јупитер или Сатурн. И што је још важније, она је тако близу својој звијезди (7 милиона километара, док се Земља налази на 150 милиона километара од Сунца) да је њена површина ужарено мјесто са температуром која лако прелази 1000 степени Ц!

Друге планете сличне Земљи можда се такође окрећу око ХД 209458, или других звијезда... Године 2004, француски сателит Corot поћиће у потрагу за њима, а око 2006. услиједиће америчка мисија Kepler, потом европски сателит Eddington. Трагање за настањеним свјетовима наставља се.

Изабел БУРДИЈАЛ
Превод: Р. ЂЕРИЋ

ПАЛА ЦИЈЕНА

Разговарају два пијетла:

- Мрзим будилнике.

- Због чега?

Због тога што су нам они узељи посао, па нам је цијена нагло пала...

ЖЕЉА

Среће се двије бубамаре, па ће прва:

- Где летиш, драга моја?

- Тамо где нема људи.

- Због чега?

- Зато што ми је досадијло

да другима доносим срећу, а за себе немам времена...

ТЕШКО

Разговарају два врапца:

- Тежак је овај наш живот.

- Како то мислиш?

- Љијепо, док је голуб безбједан на грани, ми смо увијек у нечијој руци.

ЈАХАЊЕ

Разговарају два нилска коња:

- Никада се не бих мијењао са нашим сувоземним рођаком коњем.

- Због чега?

- Због тога што не бих доозволио никоме да ме јаше...

УШИ

Срећа се два магарца, па ће први:

- Зашто си тужан?

- Хвалио сам се у друштву да сам коњ.

- И?

- И, издале ме уши...

Раде ЂЕРГОВИЋ

Ванак Ђештити ђаки

Племен јаки једном ско смрти
да сам трајају

ТРАГАВКО!

БАКА

Бака је испекла пун плех пите са сиром. Онако реш, како ја волим. Навалио сам на врбју питу као вук. Сма-зао сам пола плеха и попио скоро литар јогурта. Али ми је било мало чудно што нисам појео више. Онда сам се сјетио: можда ми нешто фали. За сваки случај легао сам у кревет и убрзо заспао као топ.

Бака је у међувремену испекла лењу питу и питу бундевару. Кад сам се пробудио, пробао сам обије. Појео сам по десетак парчића. Биле су изванредне. Такве пите зна да испече само моја бака.

Послије јела осјетио сам неке грчеве у stomaku. Помислио сам, можда ме

ухватио stomачни грип. На брзину сам се обукао, па правац код доктора. Као тежи болесник ушао сам преко реда. Докторка ме прегледала, насијала се и рекла: „Ма није вам ништа. Само сте уобразили да сте болесни.“

Мало снужден и невесео, вратио сам се кући. Кад ме бака видијела, само што се није онесвијестила. Рекла ми је: „Шта ти је, злато моје?“ Одговорио сам једва чудно: „Много сам болестан, бако!“. И легао сам у кревет.

Кад сам се пробудио, био сам покрiven са три ћебета. Бака је упалила и нафтарицу, тако да се од врүћине није могло дисати. Био сам

сав мокар. Пресвкао сам се, опет навалио на питу и гибаницу и кад њих нестаде, упитах баку има ли још гулаша. Кад поједох и гулаш, као да ми лакну. Бака ме помази по глави и рече: „Сунце бакино, сад ти је много боље!“

И заиста било ми је боље. Да ли ме бака излијечила са она три ћебета и нафтарицом или докторка која ми је рекла да ми није ништа, не знам. Али знам да сам се осјећао као препороћен.

Сутрадан сам ишао у школу. Играли смо утакмицу против старијих разреда. Мој тим је побиједио, а ја сам био најбољи играч на терену.

Митар МИТРОВИЋ

ЛИЈЕП ГЕСТ НАШЕГ ПОЗНАТОГ ГЛУМЦА

МИЛУТИНА МИМЕ КАРАЦИЋ

КЛАВИР ИЗ „РАСПУЋИНА“ У МУЗИЧКОЈ ШКОЛИ

● Милутина Миме Карацић, наш познати глумац, поклонио Школи за основно музичко образовање у Будви ћулукон-чаршији клавир њемачке произвођаје „Бршнер“ са којеј су у минуле две године одјекивали звуци у „Распућину“ на Словенеској плажи

- То је жеља и мојих другова са којима сам радио у „Распућину“, Драгана Јубановића и Вељка Зеца - рекао је Мима Карацић.

- Овакав клавир није нека велика вриједност, али ми се чини да наш гест треба да људима скрене пажњу на Музичку школу која чак нема ни своју зграду, а налази се у подруму Основне школе.

Захваљујући Карацићу у име ученика и наставника ШОМО на овом лијепом гесту и поклону ди-

ректор школе Весна Миловић је нагласила да је поклон дошао заиста у праве руке. - Срећа је што постоје људи који схватају проблеме у којима се налази Музичка школа и на овај начин их ублажавају. Надам се да ће овај гест ипак дати подстrek и другим дародавцима да помогну Музичкој школи, а такође се надам и да ће одговорни људи у општини Будва школи дати простор који заслужује - казала је она. Д. Ц.

...А ША НЕМА НАШИЈЕХ ФУДБАЛЕРА?
ДА НИЈЕСУ ОТИШЛИ У ХАГ?

ШКОЛИЗМИ

Ко не понавља градиво, обично понови разред.

Одакле магарцу онолике уши, кад није ишао у школу?

Била је одличан математичар у школи. Чак се и удала - из рачуна.

Школа је најзанимљивија - између часова.

У бјежању са часова имам најбоље пролазно vrijeme.

Ко тебе каменом, ти њега планом и програмом за основно образовање.

У неким школама учитељима који не пуште ученици су забрањили улаз у WC.

Судбина добрих ћака углавном је у рукама оних којима су они у школи шапутали.

Лошем ћаку је свако градиво - обимно.

Сан сваког ћака је да га наставници на часу не буде.

Раде ЂЕРГОВИЋ

Избор: Душан ЂУРИШИЋ

ШКОЉКА

У шамном мору живи школка, ко камен на дно бачен, сива. Њу често пашши мутна болжа, ше на дну себе сузу скрива.

А море шуми. О, још дуго шумити ће море. Никад сијаш. Умре ли школка, још ће дуго бисери њених суза сјаји.

Григор ВИТЕЗ (Хрватска)

СУНЦЕ И ШКОЛА

Погоди ме
Сунце зраком,
У зенице
Црне,
Па џокурих
Цвјетним Ђољем
Трком џошуш
Срне.

И сустоји
Другарице,
Што ме мнојо
Воле,
Па све скупа
Баш на вријеме,
Сијосмо
До школе.

Митар МИТРОВИЋ

31. MAJA 2002.

Пријорске новине

ХУМОР, НАШ, НЕКАД И САД

ЋЕ СИ ЉУДИНО, КО ШТО САМ И САМ...

Црногорски хумор и сатира пуни су сочних израза, ефектних поређења, слика. Слобода израза, једна је од његових карактеристика. У хумору се она много више осјећа него у ма ком другом виду стваралаштва, јер је хумор производ духа широких слојева. А и склоност Црногораца према интегралној слободи, донијела је у овом дијелу стваралаштва посебну слободу израза.

Уз ове напомене истакнути књижевник Павле Ђоновић, који је деценијама, условно речено, сакупљао духовите камлбуре, опаске, досјетке својих земљака, посебно наглашава хуманост црногорског хумора.

- Он је у највећој жалисти носилац јединог смијеха. У њему нема никада клетве. Грку ријеч опет замјењује смијех. У њему нема, или има у најмањој мјери-псике. Хумор казује живот и психу нашега човјека, он је карактеристика његове досјетљивости, а често и животне филозофије, каже Ђоновић.

Црногорски хумор је „кратког метра“ или, како се најчешће каже, „дим у дим“. Није поштеђен нико, па чак ни они „недодирљиви“. Ево

примјера: Иво Врана, „вицмајстор“ по занимању, сједне поред пута кујда је имао обичај да прође краљ Никола. Када је видио да му се господар приближава, извади из торбе хљеб и нешто мрса и поче да једе. Утолико најче гospодar. Videći da ovaј uz veliki post ije mrscno, upita ga:

- Како то, забога, Иво, да се мрсиш у велике посте?

- Нико се у Црној Гори не мрси осим тебе, господару. Министри пристимо-одговори му Иво. Црногорци воле да се шале на туђ rачун, али знају и на свој. То најчешће бива када има итекако разлога.

„Побије се бој Куча с Турцима и ту се нађе Милош, син Јака Новога из Куче. Јако је некако знао да му син није јунак. Но, у том боју Милош се слушају рани и онако рањен дође својој кући, у глуво доба ноћи, и закуца на врату.

- Ко је? -пита отац.

- Ја, Милош, но отвори.

- А што си доша Милош, сине?

- Ранио сам се.

Јако и не отварајући залелака: „Леле мене, Кучи, ноћас за вама дојијек, ископано племе, леле...!“

- Не лелечи, јадан, нијесу Куки изгинули, но

сам ја рањен-јавља се, опет, Милош.

- Забога, сине, кад си ти рањен, је ли ико ту оста жив?

Нарочито је познат цетињски хумор који итако и данас траје. Користи се, малтене, свака прилика за смијех, а оне се некако намећу саме.

Изnenadna смрт једног угледног Цетињанина растужи цио град. Изосташе убицајена ноћна ћаскања при „чувању“ покојника.

Окупљени свијет се спло у тиштину и туту. Дошли и покојникови рођаци из далека. Један од њих свима пао у око, јер је у току ноћи попио више од петнаест кафа. Пред зору, ишак, захрка у столици.

Остали рођаци се погледају и тихо упитају: Што ћемо с њим, људи, да нам не кида нос пред овим народом?

Чу то један цетињски момак, па им боно рече:

- Преврните га, па гатајте у њега!

Наслиједили су дух предака и млађи, у доброј мјери. Шале се на туђ rачун, али притом гледају да и себе мало закаче.

Сртне један од млађих познаника који није баш на гласу, па хоће да га дирне у „болно место“:

- Ће си, људино, ко што сам и сам?

Овакво обраћање, међутим, примјењује се и у другој равни: када је неко заиста добар, а онај који поздравља не жели никако да буде испод те „црте“.

За Црногорце одавно важи да су лијени, па су у оптијају разне варијације. Једна „мудрост“ на ту тему гласи: „сједење је при лежању-опуч“. Друга је, рецимо, везана за брачну постелју и ноћни „рад“: „ајде, жено, подвуди се да чиномо оно“.

С.Ш.ГРЕГОВИЋ

ПОП И ОФИЦИРИ

Двјије Подгоричанке (веома је познат хумор старе Подгорице), комшинице, стално једна другој траже разлоге за заједњиве опаске. Једнога јутра, између њих се води овакав разговор:

- Доброитро, Аљовице!

- Бог ти га да, Сульовице!

- А жива си?

- Ја живи, а што би?

- Богоми, ја мислила да

си мртва?

- А што чоче, да сам мртва?

- Тако ми бога, Аљовице, ја виђу неколико јутра искрај тебе излази доктор, а јутрос поп, па мишљах да си мртва?

- Ух, Сульовице, и ја виђех ће искрај тебе неколико јутра излазаху војници, а у потоња два официр, па те не питам је ли се заратило.

- Не лелечи, јадан, нијесу Куки изгинули, но

сам мртва?

- Тако ми бога, Аљовице, ја виђу неколико јутра искрај тебе излази доктор, а јутрос поп, па мишљах да си мртва?

- Ух, Сульовице, и ја виђех ће искрај тебе неколико јутра излазаху војници, а у потоња два официр, па те не питам је ли се заратило.

- Не лелечи, јадан, нијесу Куки изгинули, но

сам мртва?

- Тако ми бога, Аљовице, ја виђу неколико јутра искрај тебе излази доктор, а јутрос поп, па мишљах да си мртва?

- Ух, Сульовице, и ја виђех ће искрај тебе неколико јутра излазаху војници, а у потоња два официр, па те не питам је ли се заратило.

- Не лелечи, јадан, нијесу Куки изгинули, но

сам мртва?

- Тако ми бога, Аљовице, ја виђу неколико јутра искрај тебе излази доктор, а јутрос поп, па мишљах да си мртва?

- Ух, Сульовице, и ја виђех ће искрај тебе неколико јутра излазаху војници, а у потоња два официр, па те не питам је ли се заратило.

- Не лелечи, јадан, нијесу Куки изгинули, но

сам мртва?

- Тако ми бога, Аљовице, ја виђу неколико јутра искрај тебе излази доктор, а јутрос поп, па мишљах да си мртва?

- Ух, Сульовице, и ја виђех ће искрај тебе неколико јутра излазаху војници, а у потоња два официр, па те не питам је ли се заратило.

- Не лелечи, јадан, нијесу Куки изгинули, но

сам мртва?

- Тако ми бога, Аљовице, ја виђу неколико јутра искрај тебе излази доктор, а јутрос поп, па мишљах да си мртва?

- Ух, Сульовице, и ја виђех ће искрај тебе неколико јутра излазаху војници, а у потоња два официр, па те не питам је ли се заратило.

- Не лелечи, јадан, нијесу Куки изгинули, но

сам мртва?

- Тако ми бога, Аљовице, ја виђу неколико јутра искрај тебе излази доктор, а јутрос поп, па мишљах да си мртва?

- Ух, Сульовице, и ја виђех ће искрај тебе неколико јутра излазаху војници, а у потоња два официр, па те не питам је ли се заратило.

- Не лелечи, јадан, нијесу Куки изгинули, но

сам мртва?

- Тако ми бога, Аљовице, ја виђу неколико јутра искрај тебе излази доктор, а јутрос поп, па мишљах да си мртва?

- Ух, Сульовице, и ја виђех ће искрај тебе неколико јутра излазаху војници, а у потоња два официр, па те не питам је ли се заратило.

- Не лелечи, јадан, нијесу Куки изгинули, но

сам мртва?

- Тако ми бога, Аљовице, ја виђу неколико јутра искрај тебе излази доктор, а јутрос поп, па мишљах да си мртва?

- Ух, Сульовице, и ја виђех ће искрај тебе неколико јутра излазаху војници, а у потоња два официр, па те не питам је ли се заратило.

- Не лелечи, јадан, нијесу Куки изгинули, но

сам мртва?

- Тако ми бога, Аљовице, ја виђу неколико јутра искрај тебе излази доктор, а јутрос поп, па мишљах да си мртва?

- Ух, Сульовице, и ја виђех ће искрај тебе неколико јутра излазаху војници, а у потоња два официр, па те не питам је ли се заратило.

- Не лелечи, јадан, нијесу Куки изгинули, но

сам мртва?

- Тако ми бога, Аљовице, ја виђу неколико јутра искрај тебе излази доктор, а јутрос поп, па мишљах да си мртва?

- Ух, Сульовице, и ја виђех ће искрај тебе неколико јутра излазаху војници, а у потоња два официр, па те не питам је ли се заратило.

- Не лелечи, јадан, нијесу Куки изгинули, но

сам мртва?

- Тако ми бога, Аљовице, ја виђу неколико јутра искрај тебе излази доктор, а јутрос поп, па мишљах да си мртва?

- Ух, Сульовице, и ја виђех ће искрај тебе неколико јутра излазаху војници, а у потоња два официр, па те не питам је ли се заратило.

- Не лелечи, јадан, нијесу Куки изгинули, но

сам мртва?

- Тако ми бога, Аљовице, ја виђу неколико јутра искрај тебе излази доктор, а јутрос поп, па мишљах да си мртва?

- Ух, Сульовице, и ја виђех ће искрај тебе неколико јутра излазаху војници, а у потоња два официр, па те не питам је ли се заратило.

- Не лелечи, јадан, нијесу Куки изгинули, но

сам мртва?

- Тако ми бога, Аљовице, ја виђу неколико јутра искрај тебе излази доктор, а јутрос поп, па мишљах да си мртва?

- Ух, Сульовице, и ја виђех ће искрај тебе неколико јутра излазаху војници, а у потоња два официр, па те не питам је ли се заратило.

- Не лелечи, јадан, нијесу Куки изгинули, но

сам мртва?

- Тако ми бога, Аљовице, ја виђу неколико јутра искрај тебе излази доктор, а јутрос поп, па мишљах да си мртва?

- Ух, Сульовице, и ја виђех ће искрај тебе неколико јутра излазаху војници, а у потоња два официр, па те не питам је ли се заратило.

- Не лелечи, јадан, нијесу Куки изгинули, но

сам мртва?

у одбојашком клубу „Будванска ривијера“ одржана конференција за новинаре

ЗАДРЖАТИ МЈЕСТО У ВРХУ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ОДБОЈКЕ

• Страхиња Козић у Војводину, Гавранчић из Војводине • Драган Ристић умјесто Вадимса Кардаша

На конференцији за новинаре, одржаној 22. маја у сајаџији Купа и бивши шампион Југославије, Будванска ривијера, јавно је саопштио амбиције и планове за наредну такмичарску сезону. Остали у врху југословенске одбојке и наставити рад са препознатљивом школом одбојке, циљ је од кога се неће и не смije одустати. Како то и приличи инстинктивним шампионима, Будвани су прелазни рок одрадили на низово амбиција клуба. Новосадска „Војводина“, актуелни шампион „Будућност“, па и „Црвена звезда“ створили су јаке и моћне тимове спремне за велике дomete. Да се нису одрекли високих

амбиција чланици „Будванске ривијере“ потврдили су саопштавајући адекватна појачања у прелазном периоду.

Од нас се очекују високи дometи. Ми више немамо право на лоше резултате и ниске амбиције. Иза нас је најуспјешнија сезона од постојања Клуба. Освојени Куп и финале плеј-офа само су дио наших успјеха. Да велики клуб не чини само првим потврдили смо на најбољи начин. Наши пионири, кадети и јуниори без премца су у Црној Гори, а на 37. Отвореном турниру градова, незваничном државном првенству, наши кадети освојили су прво место, а Никић и

Багарић проглашени за најбоље актере првенства - изјавио је спортски директор Драган Марковић.

Неочекивано Будване су напустили техничар Страхиња Козић, интернационалац Вадимс Кардаш и коректор Горан Воркапић. Међутим брзо су стигла и адекватна појачања.

Циљ нам је да задржимо костур прве поставе и мислим да ћemo у томе и успјешим. Са Мајдаком и Затрићем већ смо се договорили, а очекујем да то исто урадимо и са средњим блокерима Марковићем и Перешићем. Умјесто Козића и Кардаша из „Војводине“ су дошли Синиша Гавранчић и

Драган Ристић, мислим да се ради о адекватним замјенама. За најбољи дрес конкурисат ће и више играча пониклих у нашој школи одбојке: Јановић, Мијовић, Маровић, Матковић, Пантовић, а на домук првог тима су и Јовићевић, Багарић, Ђулафић и Мидоревић, голобради младићи који су без премца у држави у свом узрасту. Нешто конкретније о свему овоме знаћемо послије коначног договора са тренером Вуковићем, а надам се да ће до њега доћи у наредна два три дана - о обављеном послу у прелазном периоду информисао је пословни директор Цветко Пајковић.

Д. КЛАРИЋ

на „МАЈСКОМ ТУРНИРУ“ ОДИГРАНОМ У БЕОГРАДУ БРИЉИРАЛИ МЛАДИ ОДБОЈКАШИ „БУДВАНСКЕ РИВИЈЕРЕ“

ЈОШ ЈЕДАН ТРИЈУМФ БУДВАНСКЕ ОДБОЈКЕ

• Традиционални „Мајски шурнир“ који ће се одиграти у Југословенској конкуренцији, уз џиновски тријумф кадета из Будве • Поред рејзанизације турнира из Југославије на шурниру се, као некада, појавиле и екипе из Словеније, Македоније и Босне и Херцеговине

Да су тренутно најталентованији и најбољи у свом узрасту будваници кадети најавили су побједом против претставнице Београда састављене од најбољих одбојкаша „Партизана“ и „Црвене звезде“ резултатом 2:0. Након тога у слећећој утакмици снагу Будвани на својој кожи осјетили су и фаворизовани одбојкаши претставнице Новог Сада. У финалу, у одјеравању снага са екипом Брчког из Републике

Српске: Јовићевић, Никић, Багарић, исказали су своју праву снагу и убедљивом побједом 3:0 (25:17, 25:21, 28:26) заслужено освојили прво место.

Поред пехара намирењеног побједничкој екипи, у Будву су стигла још два признања. За најбољег играча турнира проглашен је Милош Никић, док је епитет најбољег техничара заслужено припао Марку Багарићу.

- Ови младићи заслужују истинску пажњу и си-

гурно представљају будућност будванске, прногорске и југословенске одбојке. На читавом турниру, у изузетно јакој конкуренцији, изгубити само један сет резултат је који се тешко може поновити. Поред одличне игре играчи поникли у редовима „Будванске ривијере“ својим понапањем на и ван терена задивили су све учеснике турнира - прокоментарисао је наступ будванских кадета тренер Ненад Јовановић.

Коначан пласман: Будва,

Брчко, Жужемберг (Словенија), Београд I, Нови Сад, Београд II, Подгорица, Пожаревац.

На крају, можда је требало и на почетку, да споменемо и имена првака „Мајског турнира“: Јовићевић, Ђулафић, Никић, Шуљашић, Ненадић, Симовић, Николић, Хаџифезовић, Каписода, Мијалковић, Маровић и Багарић.

Д. К.

ако ништа друго освојили би бар неколико сетова више. Податак да смо по први пут од постојања клуба побиједили екипе: Никшића и Луке Бар II показује да и ми добро радимо и видно напредујемо. Колико ће докулати ова талентована генерација зависи од многих ствари, прије свега од амбиције клуба везаних за развој женске одбојке у нашем граду - изјавио је тренер

Борђе Брајак. У мини лиги догађале су се неочекиване ствари. Због неспоразума унутар Такмичарске комисије младе одбојкашице „Будванске ривијере“, које су избориле право учешћа у Мини лиги, нису одиграле утакмицу против „Студентског центра“ и на тај начин доказале свој неспорни таленат, али и квалитет.

Д.

ЗАВРШЕНО ПРВЕНСТВО У СУПЕР ВАТЕРПОЛО ЛИГИ

БУДВАНИ ПОНОВО НА ЕВРОПСКОЈ СЦЕНИ

• Усјеж који многи нису очекивали • Ватерполисти искупили обећање, на поштујући оцеши • Да ли завршетак базена рјешава све брије? • Европа нема размијењавање за наше шекуће проблеме

Ни најупућенији познаоци ватерполо прилика, или и неприлика, нису могли ни претпоставити да ће се ватерполисти „Будванске ривијере“ на крају првенства, у сезони великог искушења, зауставити на високом четвртом мјесту, које поново отвара врата велике европске сцене. Додуше, иступањем „Бечеја“ из даљег такмичења, четврто мјесто је прави назив за пето, иначе јавно проглашено, мјесто будванских ватерполиста. Започети причу о великом успјеху будванског ватерпола, а поново спомињати недаће и проблеме који су постали саставни дио свакодневнице у овом моменту било би депласирано. Додуше, по тренутном играчком кадру „Будванској ривијери“ тренутно не припада мјесто међу великима европског ватерпола. Европска сцена и Куп ЛЕН-а захтијевају много више и боље. Ту нема праштања и милости. Опстају само најбољи.

- Направили смо резултат мимо очекивања. Знам да многи мисле да нам је четврто мјесто доњијело иступање „Бечеја“ из Лиге. А можда је у томе наш квалитет више. Ако један „Бечеј“ није био у стању да превазиђе тренутне тешкоће, шта тек онда рећи за нас. У осталом не треба заборавити да смо против тог

Коначна табела:

	1. Партизан 064	16	14	1	1	171:80	29
2. Јадран	16	12	1	3	3	146:56	25
3. Приморац ЈП	16	8	1	6	6	130:114	17
4. Б. ривијера	16	7	3	8	8	122:151	17
5. Спартак	16	8	1	9	9	115:131	17
6. Војводина	16	3	3	12	12	119:177	9
7. Црвена звезда	16	2	2	14	14	124:181	6

Драган КЛАРИЋ

ОДБОЈКА

у женском одбојашком клубу „Будванска ривијера“ задовољни учинак младих одбојкашица на крају сезоне

СТАСАВА ТАЛЕНТОВАНА ГЕНЕРАЦИЈА

Једини спортски колектив који се такмичи по лига систему, у сениорској конкуренцији, у Будви, граду спорта, ЖОК „Будванска ривијера“ у овогодишњем првенству у Републичкој одбојашкој лиги постигао је запажене резултате. Три првенствене победе и пето мјесто на крају лигашког дјела првенства у Клубу су оцијенили успјешним, посебно ако се има у виду да су на-

ступиле, додуше ван конкуренције, и екипе Луке Бар II и Рудара II. Будванске одбојкашице биле су најмлађе у овогодишњем првенству, а појединим од њих то су биле и прве званичне утакмице.

- Пето мјесто је реалан пласман за овај састав „Будванске ривијере“. Да су у појединим утакмицама пребрдиле страх од побједе забиљежили би можда још коју побједу,

ако ништа друго освојили би бар неколико сетова више. Податак да смо по први пут од постојања клуба побиједили екипе: Никшића и Луке Бар II показује да и ми добро радимо и видно напредујемо. Колико ће докулати ова талентована генерација зависи од многих ствари, прије свега од амбиције клуба везаних за развој женске одбојке у нашем граду - изјавио је тренер

Борђе Брајак. У мини лиги догађале су се неочекиване ствари. Због неспоразума унутар Такмичарске комисије младе одбојкашице „Будванске ривијере“, које су избориле право учешћа у Мини лиги, нису одиграле утакмицу против „Студентског центра“ и на тај начин доказале свој неспорни таленат, али и квалитет.

Д.

ПРВЕНСТВО ЦРНЕ Горе у одбојци за пионире

И ПИОНИРИ НА ПРАВОМ КУРСУ

• На пионирском првенству Црне Горе у одбојци, одиграном 1. маја у Бару, пионири „Будванске ривијере“ освојили прво мјесто и задржали првоступ у нашем Републици

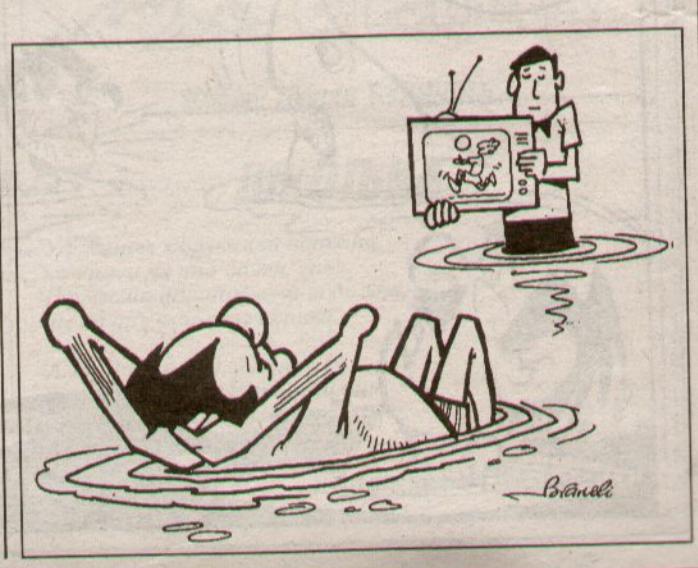
На поменутом првенству, на коме су се нашли најталентованији црногорски одбојкаши, Будвани су наступили са двије екипе што је добар показатељ да се за мјесто и у најмлађој селекцији клуба мора добро напити дрес уколико се

жели изборити мјесто међу дванаест најбољих. Након супериорних игара и максималних побједа у предтакмичењу, пионири из Будве побједом у финалној утакмици, против вршњака из екипе „Лука Бар“, резултатом 3:0 (25:16,

25:20, 25:23) доказали су да тренутно у свом узрасту (рођени до 1987. и млађи) на овим просторима немају премца. Финалисти пионирског првенства Црне Горе стекли су право да такмичење наставе за првенство наше земље.

За најбољег играча турнира проглашен је Јасмин Хаџисејовић, за најбољег техничара Марко Међедовић, обојица из „Будванске ривијере“, а за најбољег смичера Блажко Дабановић из „Луке Бар“.

Д.

ЗАВРШЕНА ЈОШ ЈЕДНА УСПЈЕШНА РУКОМЕТНА СЕЗОНА

ПЛАН У ПОТПУНОСТИ ИСПУЊЕН

• И поред огласка великој броја играча млади рукошаша „Будве“ изборили ойсашанак • Да ли Клуб очекује исца субдина и још наредно првенство?

Зајртани план, останак у друголигашком рукошетном јату, подмлађени састав РК „Будва“ у потпуности је испунио. Већ на почетку првенства, послије одласка чак 13 играча из првог погона, било је више него јасно да млади састав Будванске очекује изузетно незахвалан, а прије свега тежак посао, на очувању друголигашког статуса. Међутим, мјеста за превелико туговање није било. Из млађих селекција регрутован су играчи за попуну првог тима. И то је био најбољи показатељ да се у Рукошетном клубу „Будва“ ради систематски и на дуге стазе. Са голобрадним млађима тренер Брано Божковић упутио се у неравнopravnu борбу са много старијим и искуснијим екипама из друголигашке конкуренције.

- Прије почетка првенства знали смо са каквим играчким кадром располажемо па смо сходно томе и одредили наш план, а њега смо и јавно обзнатили. Покушати изборити опстанак у друголигашкој конкурен-

цији. Мислим да смо у томе више него успјели. Поред опстанка играјући у првом тиму стасало је и пар младих играча који ће представљати окосницу тима у наредним сезонама. Ако би ипак тражили једини кикс био би то против „Рудара“ из Пљевља у Будви када смо непланирано изгубили - прокоментарисао је наступ својих

изабраника тренер Брано Божковић.

- Може ли се десити да и наредне сезоне Клуб напусти одређен број младих играча?

- То ће се извјесно десити, то је уосталом судбина „малог“ клуба. Сигурно у војску одлазе: Миловановић, Кнежевић, Чукић и Стојановић. Међутим, ми за тако нешто већ имамо

рјешење. Наиме, упоредо са играњем првог тима у Другој лиги, наша „млађа селекција“ наступила је у Црногорској лиги - група Југ, где тренутно води мртву трку за прво место. Лако да се може десити да идуће сезоне имамо двије екипе у Другој лиги, ако не, онда ће најбољи из те селекције заузети мјеста играча који су напустили први тим. Све у свему будвански рукошет не мора да брине за своју будућност.

- Да ли то значи да нам већ сада можете рећи и амбиције са којима ће Клуб започети следећу сезону?

- Ми не одустајемо од нашеј зајртаног плана развоја Клуба.

Такмичарски резултати у друголигашкој конкуренцији нису нам превише важни. Наравно да играмо да би побјеђивали. Међутим, наш основни и зајртани циљ је стварање младих играча и систематски рад са млађим селекцијама - рекао нам је на крају тренер Брано Божковић.

Д.К.

Коначна табела

1. Морнар	12	11	0	1	329:264	22
2. Ловћен-Цепелин	12	11	0	1	334:257	22
3. Сутјеска	12	6	1	5	350:333	13
4. Рудар	12	5	1	6	318:303	11
5. Будућност	12	4	1	7	268:294	9
6. Будва	12	3	1	8	309:330	7
7. Цепелин	12	0	0	12	235:362	0

Систематски рад са млађим селекцијама: рукомешни клуб „Будва“

ТРКОМ У ФАСАНУ ПОЧЕЛА ОВОГОДИШЊА СЕЗОНА У АУТОМОБИЛИЗМУ

ПЕТАР ЛУЧИЋ СТАРТОВАО У КЛАСИ ДО 1400 КУБИКА

• Трком за Кућу Јадрана која је возена у швајцарском прагу Фасану, 19. маја, оштећела овогодишња сезона у аутомобилизму. • Наш супротивник, иначе најбољи супротивник првог места, Петар Лучић, члан АМСК „Младост-Будва“, још први пут је појавио се у класи до 1400 кубика, са новим аутомобилом „Пежо 106“ и освојио одлично треће место

Најбољи резултат на брдској трци остварио је Гојдан Асановић, такође члан овог клуба, који је најјачој класи освојио прво место. Асановић је иначе трку завршио као другопласирани, али је побједник имао неисправно возило, па је прво место при-

пало члану клуба „Младост-Будва“.

Пласманом у Фасану Петар Лучић најавио је одличне резултате, сличне прошлогодиšњим, када је у класи I самоуверено владао у југословенском аутомобилизму.

К.

ЈОШ ЈЕДАН УСПЈЕХ ТАКМИЧАРКИ КЛУБА РИТМИЧКЕ ГИМНАСТИКЕ „БУДВА“

• Једини клуб ритмиčke гимнастике у нашој републици КРГ „Будва“ почејшком маја учествовао на IV Међународном турниру ритмиčke гимнастике одржаном у Поречу на коме је наступило преко 150 такмичара из водећих европских клубова

У конкуренцији пионирки Наташа Јовановић пласирала се на солидно 10 место, које је заузела и њена клупска другарица Ана Радуновић у конкуренцији јуниорки. Док је Маја Цвијетићанин у кадетском узрасту заузела девето место.

- У Словенију смо отпутовали по ново такмичарско искуство које ће нам много значити пред пред-

У ПАДНИ НА ДОМАЋИ ПОРТОРОЖА ОДИГРАН РЕВАНШ МЕЧ ЧЕТВРТФИНАЛА КУПА ШАМПИОНА У БОЂАЊУ

КРАЈЊИ ДОМЕТ

МЛИНАР (Словенија) - МАИНИ 18:4

Без већих амбиција, свејени разлике у квалитету боћари „Маина“ отпотовали су на реванш меч четвртфинала Купа шампиона у словеначки градић Падин, екипи „Млинара“. Већ послије првог меча одиграног у Будви било је јасно да је екипа „Млинара“ много квалитетнија и да спада у сам врх европског боћања. Почетак реванш утакмице у потпуности је припао домаћим такмичарима који су без већих проблема, послије првих шест

дисциплина, повели са 12:0. Част Будванима сачували су Љубомир и М. Петковић победама против Шулигоја и Реднака.

Пласманом међу осам најбољих екипа у Европи боћари југословенског првака „Маина“ постигли су најзначајнији успех од оснивања клуба. Суверет против „Млинара“ послужили су тренеру, играчима, али и члановима Управе да извуку појединачне утакмице у потпуности поуке како се ствара клуб са европском репутацијом.

Д.К.

Резултати по дисциплинама

Пар:	Корен, Сјевер - Љубомир, Минић 2:0
Тројка:	Шулигој, Матошевић, Рајић, Газивода 2:0
Штафета:	Сјевер, Реднак - П. Петковић, Љубомир 2:0
Прецизно:	Корен - Вуксановић 2:0
Ријевел - Љубомир 2:0	
Брзинско:	Реднак - Рајић 2:0
Сјевер - М. Петковић 2:0	
Појединачно:	Матошевић - Рајић 2:0
Корен - Вуксановић 2:0	
Појединачно:	Шулигој - Љубомир 0:2
Реднак - М. Петковић 0:2	

ТАКМИЧАРКЕ КЛУБА РИТМИЧКЕ ГИМНАСТИКЕ „БУДВА“ НАСТАВЉАЈУ СА АКТИВНОСТИМА

СА ТУРНИРА НА ТУРНИР

• Постизнуши резултати у Задрубу на новој очекиваним

• За гвадесетак дана Јоново ван Југославије

Послије учешћа на Међународном турниру у Поречу младите техничарке КРГ „Будва“ крајем маја мјесеца учествовале су на XXII интернационалном турниру у ритмиčкој гимнастикци „Задар 2002“ на коме је учествовало 19 клубова из осам земаља, уз учешће преко 80 такмичарки.

И овај турнир поново је показао да се младе будванке налазе у средини европске љеовинице у олимпийским категоријама ритмиčке гимнастике. У категорији Ц (93. и млађе годиште) Маја Радонић заузела је седмо место, док је у конкуренцији Б (91. и 92. годиште) њено клупској дру-

ДРУГА САВЕЗНА ФУДБАЛСКА ЛИГА - ГРУПА ЈУГ

“МОГРЕН“ ПОСТАО ПРВОЛИГАШ

• Коло прве краје првог места фудбалери „Могрен“ изјавију чештији бода пребиосиши истиреју другојласирани „Будућност“ и већ су обезвиједили сијуран улазак у прву савезну лигу фудбалску лију • „Петровац“ чврсто држи средину шабеле, тренутно је седми а у посљедњем колу може и појавити се на шабели

играо неријешено са „Задјелом“ у Подгорици 0:0.

У 29. колу, одиграном 12. маја, „Могрен“ прави прецизид на изједињујући се најбољи - изјавијо је од „Младости“ у Подгорици 1:2. Стријелац за домаће били су Роловић и Пејовић, а за госте Зец. Но, пораз „Могрене“ није искористила „Будућност“ да смањи разлику јер су и Подгоричани остали без бодова. Изгубили су у Петровцу од „Петроваца“ 0:1, а гол одлуке постигао је Мијушковић.

Сљедеће коло, одиграно 16. маја, обиљежио је локални дерби у Будви. Било је јако неријешено са 0:0. Такав исход искористила је „Будућност“ да смањи разлику јер су и Подгоричани остали без бодова. Изгубили су у Петровцу од „Петроваца“ 0:1, а гол одлуке постигао је Мијушковић.

Сљедеће коло, одиграно 16. маја, обиљежио је локални дерби у Будви. Било је јако неријешено са 0:0. Такав исход искористила је „Будућност“ да смањи разлику јер су и Подгоричани остали без бодова. Изгубили су у Петровцу од „Петроваца“ 0:1, а гол одлуке постигао је Мијушковић.

У 31. колу, 19. маја, и „Могрен“ и „Будућност“ су схватили да више нема поштуја и да се мора иći на побједу и у гостима. „Будућност“ је побиједила „Ловћен“ на Цетињу са 1:0, а „Могрен“ „Бокеља“ у Котору 2:1. Стријелац за „Могрен“ био је Глушчевић (2) а за домаће Ђетковић (2). Стријелац за „Будућност“ је ремизирао са 1:1. Стријелац за „Могрен“ био је Јанко Јанковић (2) а за домаће Ђетковић (2). Стријелац за „Могрен“ био је Јанко Јанковић (2) а за домаће Ђетковић (2).

Претпосљедње 32. коло, одиграно 26. маја, донијело је одлуку о првом месту у Другој савезној лиги - група Југ. „Могрен“ је на свом терену побиједио „Ловћен“ са 2:1 (1:1) и тиме обезвиједио улазак у Прву савезну лигу без озира на исход меча са „Искром“ у Даниловграду у посљедњем колу.

Иако су сви очекивали лаку и убедљиву побјedu „Ловћен“ је врло добром игром изненадио домаћина па и дошао у вођство лијепим голом Радоњића у 13. минуту. „Могрен“ је изједињио голом Васиљевића у 37. минуту, а бољом игром у наставку изборио и побјedu. Гол одлуке који је „Могрену“ значио и сигуран улазак у Прву савезну лигу постигао је капитен и најбољи стријелац „Могрене“ Владимира Глушчевић у 78. минуту. „Будућност“ је у истом колу побиједила „Искру“ са 5:1, али то није имало никаквог значаја за промјену у врху табеле. „Петровац“ је у претпосљедњем колу играо неријешено са „Челиком“ у Никшићу 1:1, а голове су постигли Ђурђевић и Голишић за домаће и Јуцовић за госте.

В. М. С.

Информатор

Радио

КЊАЗ МИЛОШ
БУКОВИЧКА БАЊА - АРАНЂЕЛОВАЦ
ПРЕДСТАВНИШТВО БУДВА

Минерална вода

Сокови

Пића других производача

Продајни центар у Ластви грбљској
т. 086/451/297, т. /факс 452/518
Дисконт у Будви, ЦДС Подкошљун
т. 086/452/378

B VANEX

производња, експорт-импорт, инжењеринг,
туризам и услуге

СВЕ ВРСТЕ ГРАЂЕВИНСКИХ ПОСЛОВА,
СТАНОВИ ЗА ТРЖИШТЕ
РЕКОНСТРУКЦИЈЕ И
АДАПТАЦИЈЕ

85310 БУДВА, Приморски батаљон 10,
т. /факс 086/452 790, т. 451/764

METRO

сваког дана од 9,30 - 21,30

• велики избор робе
из програма:
- аудио
- видео
- антенско-сателитски
- телефонија

• подни и зидни
носачи
- тв (свих димензија)
- аудио и видео

• освјетљења:
- тунгерам

- велики избор
игара:
- сони плјеј стејси
- пи си
- празни цд ромови
- празни мини
дискови
- тдк аудио касете
- телепон:
- магична крпа
- бриско
- астониш програм

Топлишки пут б.б
85310 Будва

Тел: 086/451/490
069-025-497

ВЈЕСНИК МАТИЧАРА
од 21. априла до 20.
маја 2002. године

РОЂЕНИ

Марко Рађеновић (Јован и Невена), Јована Брајић (Пеко и Јулијка), (Бар), Вук Ђосић (Милорад и Милене), Никола Анђушић (Миомир и Весна), Анастасија Мартиновић (Владимир и Драгана), Анђела Канкараш (Драган и Тамара), Михаило Балевић (Филип и Еренислава), Сильвия Кузмановић (Раденко и Александра), (Цетиње).

ВЈЕНЧАНИ

Стево Куњић, из Котора и Драгана Ђоровић из Бара, Милан Чучук, из Будве и Милодарка Јаковљевић из Будве, Емир Маљевић, из Цетиња и Татјана Вујовић из Цетиња, Славиша Сошић, из Будве и Снежана Целебић из Бора, Горан Гајић, из Бањалуке и Драгица Јанђарић из Бањалуке, Ранко Ђуришић, из Будве и Сузана Вучићевић из Будве, Марко Живковић, из Будве и Данка Вујић из Будве, Слободан Маловић, из Будве и Даница Вуковић из Никшића.

УМРИЛИ

Стана Ђ. Томашевић (1940), из Будве, Марика Урбан (1923), из Будве, Гордана Б. Вучићевић (1940), из Будве, Васо М. Марковић (1919), из Будве, Милица М. Вукашиновић (1918) из Будве (Будва).

РЕД ВОЖЊЕ

авиони

ИНФОРМАЦИЈЕ: ЈАТ 081/244-248, 242-748, "Интер" 623-446, 623-466, "Монтенегро-експрес" 234-787 и 234-788, "Бојатурс" 081/621-153, 621-240, 621-223, 621-227, 623-349, 634-447, "Монтенегро-аэро" 224-406, 224-231, 9804, 011/621-122, 628-002, "Црногоратур" 611-603, 634-093, "Луговент" 243-756, 241-810, "Оверлајн" 081/234-234, 235-235, "Горбис" 081/230-624, 230-625, факс 230-626, "Геа туорс" 081/633-583, Београд 011/686-635, Генерални заступник „Пеликан“ и „Адрије“, „ОКИ АИР“: 081/241-154, 069/032-704, „Талас М“ 086/451-797, 069-331-287, Травел & Турист биро, 081/234 977; факс 081/234 976, „BE-RING“: 086-452-004, 452-891

MONTENEGRO AIRLINES

ПОДГОРИЦА - БЕОГРАД свим данима 07.30 и 17.30, БЕОГРАД - ПОДГОРИЦА свим данима 09.00 и 19.00, ПОДГОРИЦА - ЈУБЉАНА уторак, субота 10.20, ЈУБЉАНА - ПОДГОРИЦА уторак, субота 12.00, ПОДГОРИЦА - БУДИМПЕШТА четвртак, недеља 07.30, БУДИМПЕШТА - ПОДГОРИЦА четвртак, недеља 10.30, ПОДГОРИЦА - ФРАНКФУРТ уторак, субота 12.05, ФРАНКФУРТ - ПОДГОРИЦА - ЦИРИХ понедељак, срдија, петак 10.30, недеља 12.30, ЦИРИХ - ПОДГОРИЦА понедељак, срдија, петак 13.30, недеља 15.10, ПОДГОРИЦА - РИМ понедељак, петак 10.10, РИМ - ПОДГОРИЦА понедељак, петак 12.10.

JATA

ПОДГОРИЦА - БЕОГРАД: сваки дан у 06.20, понедељак, срдија, четвртак, петак и недеља у 10.20, уторак и субота у 08.25, понедељак, уторак, срдија, петак, субота и недеља у 19.45, четвртак у 17.40. БЕОГРАД - ПОДГОРИЦА: понедељак, срдија, четвртак, петак и недеља у 08.30, уторак и субота у 06.50, понедељак, уторак, срдија, петак, субота и недеља у 18.10, четвртак у 16.05, сваки дан у 20.50. ТИВАТ - БЕОГРАД: сваки дан у 08.10 и 16.15. БЕОГРАД - ТИВАТ: сваки дан у 06.30 и 14.15.

AZUR

ПОДГОРИЦА-ЈУБЉАНА, понедељак, срдија и петак у 15.35 ЈУБЉАНА-ПОДГОРИЦА, понедељак, срдија и петак у 13.50, ПОДГОРИЦА-АМСТЕРДАМ, срдија у 15.35, АМСТЕРДАМ-ПОДГОРИЦА петак у 10.15, ПОДГОРИЦА-БЕЧ понедељак, срдија и петак у 15.35, БЕЧ-ПОДГОРИЦА понедељак, срдија и петак у 10.05, ПОДГОРИЦА-БРИСЕЛ понедељак, петак у 15.35, БРИСЕЛ-ПОДГОРИЦА понедељак и срдија у 10.30, ПОДГОРИЦА-ФРАНКФУРТ, понедељак, срдија и петак у 15.35, ФРАНКФУРТ-ПОДГОРИЦА понедељак, срдија и петак у 10.15, ПОДГОРИЦА-ИСТАНБУЛ срдија и петак у 15.35, ИСТАНБУЛ-ПОДГОРИЦА срдија и петак у 04.20, ПОДГОРИЦА-МИХЕЈН понедељак, срдија и петак у 15.35, МИХЕЈН-ПОДГОРИЦА понедељак, срдија и петак у 09.45, ПОДГОРИЦА-ПАРИЗ срдија и петак у 15.35, ПАРИЗ-ПОДГОРИЦА понедељак и петак у 11.00.

BE-RING

Директан лет ТИВАТ-МОСКВА, суботом 11.20, МОСКВА-ТИВАТ суботом 9.20

ПРОГРАМ РАДИО БУДВЕ

ПОНЕДЕЉАК

Дежурни Р. Павићевић, новинар сарадник Н. Рајковић

7,30-12,00 ПРИЈЕДОДНЕВНИ ПРОГРАМ

7,30-8,00 ВОА (Voice of America)

8,15 Најава јутарњег програма

8,30 Метео и извјештај ИЦ АМСЦГ о стању на путевима у Црној Гори

8,35 Актуелне информације, анкете, телефонска укључења

9,30 Времеплов

9,35 Стари хит

9,50 Што штампа штампа (преглед дневне штампе)

10,00 Вијести

10,10 Отворени студио Радио Будве (гост у студију, питања слушалаца...)

10,50 Одјавни блок информација

10,55 Пословни огласи

11,05 Избор за хит дана

11,35 Лични огласи

12,00 - 16,00 новинар уредник Б. Поповић

12,00 Вијести

12,30 Култура (гост у студију)

12,45 Концерт (музичка емисија)

13,30 РФЕ (Radio Free Europe)

14,00 Радио бројакер /клидионица,

наградне игре, спорске занимљивости...)

15,00 Вијести

15,05 Пословни огласи

15,15 Времеплов (реприза)

15,20 Лични огласи

15,30 Новости дана РЦГ

16,00-20,00

16,00 Најава екипе и станице

новинар уредник Д. Кларић

новинар сарадник Н. Рајковић

16,05 Спорт и музика

17,00 Вијести

17,30 Будванска хроника

18,00 Нокс (емисија забавног типа - контакт, занимљивости...)

19,00 Вијести

19,05 Лични огласи, Хит дана, недеље, месеца

19,40 Пословни огласи

20,00 - 24,00 Вечерњи програм дежурни водитељ Н. Рајковић

20,00 Најава екипе и станице

20,05 - 21,00 Музика, СПОРТ ФЛЕШ,

музика, СПОРТ ФЛЕШ...

21,00 - 22,30 "ТАРОТ" /отварање ТА-

РОТ-а путем телефона/

22,00 - 22,55 ЈУ хит парада, Топ 15 Ра-

дио Будве

23,00 Вечерас о... (контакт емисија о женама, мушкирцима...)

ЧЕТВРТАК

Дежурни новинар Р. Павићевић

новинар сарадник М. Мијушковић

7,30 - 12,00 ПРИЈЕДОДНЕВНИ ПРОГРАМ

7,30 - 8,00 ВОА (Voice of America)

8,15 Најава јутарњег програма 8,30 Метео и извјештај ИЦ АМСЦГ о стању на путевима у Црној Гори

8,35-9,20 Актуелне информације, анкете, телефонска укључења

9,20 Рецепт јутарњег програма

9,30 Времеплов

9,35 Стари хит

9,50 Што штампа штампа (преглед дневне штампе)

10,00 Вијести

10,10 Отворени студио Радио Будве (гост у студију, питања слушалаца...)

10,50 Одјавни блок информација

10,55 Пословни огласи